

YENİ ÇAĞ

- **xx:** Leninizm devrim bilimidir
- **Filip Bart:** Önemli gelişmeler
- **İvan Bagramyan:** Tarihten dersler
- **Yan Prajski:** Güney Asya olaylarından çıkarılacak dersler
- **Paul Markovski:** Alman Demokratik Cumhuriyeti ve Avrupada barış
- **Rolan Leroa:** Sahte sosyalizm çeşitleri ve gerçek sosyalizm

Özel sayfar

TKP Merkez Komitesi Birinci Sekreteri Yakub Demir yol-
daşın 30 Nisan 1972 günü (1 Mayıs arifesinde) düzenlenen
parti toplantısında yaptığı konuşma

A. Saydan: Bu ayın olayları
Ayın yorumu

5 (95)
Mayıs
1972

BARIŞ VE SOSYALİZM PROBLEMLERİ

Bu sayıdaki imzalardan bazılarının kimlikleri:

Rolan Leroa

Fransız Komünist Partisi Politbüro üyesi ve Merkez Komitesi Sekreteri

Ivan Bagramyan

SBKP Merkez Komitesi üyesi ve Sovyetler Birliği Mareşalı

Paul Markovski

Alman Sosyalist Birlik Partisi Merkez Komitesi üyesi

Leninizm devrim bilimidir

Leninizm çağımızın Marksizmidir, komüst ve işçi partilerinin güçlü düşünsel-teorik savaş silâhıdır. Komünist ve İşçi Partileri Uluslararası Danışma Toplantısı'nın, Lenin'in 100. doğum yıldönümü dolayısıyla yayınladığı Bildiri'de şöyle denilmektedir: «Lenin'in eserlerini okuyunuz! Bunlar gericiliğe ve ezgiye karşı, sosyalizm ve barış uğrunda yürütülen savaşın tükenmek bilmez esin kaynaklarıdır.» (!)

«Barış ve Sosyalizm Problemleri» (Türkçesi «Yeni Çağ») dergisi, «Leninizm devrim bilimidir» başlıklı yeni bir yazı serisine başlamayı kararlaştırmıştır. Bu seride, Vladimir İliç Lenin'in temel atıcı eser ve fikirlerinin muhtevasını ve zamanımızdaki önemlerini açıklayan yazılar yayınlanacaktır.

Bu serinin ilk yazısı, bilimsel sosyalizmi emekçilerin sosyal aktiflikleriyle birleştirmenin yolları ve özellikleri üzerinedir. Bu konuyu, Lenin, bildiği gibi «Ne yapmalı» (2) adlı eserinde enineboyuna işlemiştir. «Leninizm devrim bilimidir» serisinin bu konu ile açılmasına karar verilmiştir; çünkü komünist partileri, çalışmalarına, tarihsel ve mantık olarak, yığınlara sosyalist bilinç aşılama ödeviyle başlamaktadırlar. Bu ödev, partilerin daha sonraki ideolojik çalışmalarının da anahtarı olarak kalmaktadır.

Dergide, adları aşağıda yazılı kişilerden kurulu bir inceleme grubu meydana getirilmiştir: Tarih Bilimleri Doktoru K. Zarodof (derginin başredaktörü), G. Kviatovski (Alman Komünist Partisi temsilcisi), Doçent L. Nad (Macar Sosyalist İşçi Partisi temsilcisi), Ekonomi Bilimleri Doktoru K. Safari (İran Halk Partisi temsilcisi).

Şimdi bu grubun yaptığı incelemelerin geniş bir özetini veriyoruz.

(1) Komünist ve İşçi Partileri Uluslararası Danışma Toplantısı, 1969 «Yeni Çağ» dergisinin 1969 yılı Temmuz sayısından.

(2) Lenin «Ne yapmalı?» adlı eseri üzerindeki çalışmalarına 1901 Mayıs'ında başlamıştır. «İskra» gazetesi, 10 Mart 1902 tarihinde, yani bundan 70 yıl önce, kitabın basımdan çıktığını bildirmiştir.

BİLİMSEL SOSYALİZMİ EMEKÇİLERİN AKTİFLİĞİYLE BİRLEŞTİRME İŞİ

Problemin özü ve önemi

K. Zarodof. Bilimsel sosyalizmi proletaryanın sınıf savaşı eylemiyle birleştirme ve yeni toplumu kurma işi komünistlerin en önemli ödevlerinden biridir. Bu da doğal bir şeydir. Zira bilimsel sosyalizm ancak işçi sınıfı ve geniş emekçi yığınları tarafından benimsendiği zaman, toplumsal hayatın her alanında derin dönüşümler meydana getirebilecek gerçek bir kuvvet haline gelebilir. Öte yandan, yığınların tarihsel yaratıcılığı, yalnız devrimci bilime (Marksizm-Leninizm) dayanmak suretiyle dünyayı komünizm temelleri üzerinde yenileştirebilir. Zamanımızda toplumu devrimsel yenileştirme teorisinin önemi artmaktadır. Bundan ötürü, bilimsel düşünceleri benimseme işi, dünya sosyalizmini güçlendirme, uluslararası işçi sınıfının emperyalizme karşı baskısını arttırma ve halkların kurtuluş savaşına doğru bir yön verme işinin zorunlu bir koşulu olmuştur.

Yığınlara sosyalist bilinç aşılama sorunu karmaşık bir politik ve teorik problemdir. K. Marks, F. Engels ve V. İ. Lenin, bu sorunları eserlerinde çözümlerken, kendilerinin keşfettikleri, işçi sınıfının dünya görüşünü geliştirme kanunlarına dayanmışlardır. Bu çözüm, aynı zamanda, toplumsal yaşantı ile toplumsal bilinç arasındaki etkileşme, ideolojinin kendini doğuran altyapıya karşı nispi bağımsızlığı, tarihteki nesnellik ve öznenin diyalektik vb. gibi birçok genel sosyolojik sorunların materyalist dialektik açısından aydınlatılmasını gerektirmiştir.

Leninin fikirlerinin önemi, bütün yönleriyle geliştikleri somut tarihsel koşulların bazı ideolojik ve politik özellikleri gözönüne alındığı zaman, daha iyi anlaşılır. Marksizm, bu süre içinde, ütöpik görüşleri yenmiş ve işçi hareketinde üstün gelmiş bulunuyordu. Fakat «komünizm hayaleti» Avrupadan sonra diğer kıtalarda da görünmeye başladıktan ve komünizm fikirleri yaşama gücünü ilk proletarya diktatörlüğü olan Paris Komünü pratiğiyle ispat ettikten sonra, özellikle F. Engels'in ölümünü müteakip, komünizmin yeni bir muhalifi ortaya çıktı. «Bilimsel sosyalizm» kılığında eylemlere geçen bu muhalif, oportünizm'di. İlk zamanlarda ulusal sınırlar içinde gelişen oportünizm XIX. yüzyılın sonlarında ve XX. yüzyılın başlarında enternasyonal bir olay halini aldı. Uluslararası sosyal-demokrasi içinde artık iki akım vardı: Oportünist akım, devrimci akım.

Oportünistler Marks ve Engels'in fikirlerini şu anlamda yorumluyorlardı: İşçileri, emek ücretlerini arttırmak ve işgünü kısıltmak için savaşarak, yani kapitalistlerle hükümetlerden kendi durumlarını (işçilerin durumlarını) iyileştirmelerini istiyerek, kısacası ekonomik mücadele yoluyla sosyalizme ulaşacaklardır. Bernştay ve diğer oportünistler, sosyalizmi «tedricen gerçekleştirme» programıyla ortaya çıkıldılar. Gerçekte, bunlar, işçi hareketini

burjuvazinin çıkarlarına uydurmaya çalışıyorlardı. Bernştayn'ın görüşleri şu formülde ifadesini buluyordu: «Hareket her sey, nihai amaç değildir!» İşçi hareketinde bir tehlike doğmuştu. Gidiş şuydu: Proletarya, ya kendiliğinden bir uyanışla sınıf savaşı yürütürken oportünizmin etkisi altına düşerek reformist hayallerin karanlığı içinde bocalayacak, ya da oportünizm ezilecek ve işçi hareketi devrim yolunda ilerlemeye koyulacaktı.

Roza Lüksemburg, Karl Libkneht, Franz Mering, Klara Zetkin, D. Blagoef, G. V. Plehanof vb. gibi Marksizmin o zamanki ünlü teorisyen ve propagandistleri oportünizmin tehlikelerini görüyor, eleştirilerle de gösteriyorlardı. Fakat oportünizme en kesin darbeyi Lenin indirdi. Marks ve Engels'in fikir bayrağını yükselten Lenin, onların öğretisini emperyalizm koşullarına göre geliştirdi, emekçilere, sosyalizme giden tek doğru yolu gösterdi.

Lenin, uluslararası oportünizmin Rusyaya özgü bir biçimi olan «ekonomizm»e «Ne yapmalı» adlı eseriyle öldürücü darbeyi vurdu. Lenin, Marksizmden sapmanın tarihsel somut biçimini sadece ezmekle yetinmedi, komünistleri oportünizmi eleştirme metodlarıyla de silâhlandırdı. Açıkçası, «ekonomizm»le terörizm arasındaki iç bağıntıyı tahlil ederken, sağ ve «sol» oportünizmin «ortak köken» ini gösterdi ve bunların *kendiliğinden-gelme harekete boyun eğdiklerini* ispat etti. Lenin'in belirttiği gibi, hem sağ, hem de «sol» oportünistler, yığınları devrimci ruhta eğitmek ve proletaryanın sınıf savaşına sosyalist bilinci aşılacak gibi devrimcilik yükümlerinden kaçıyorlar ve bu kaytarmayı çeşitli biçimlerde yapıyorlardı. (1)

Lenin'in bilimsel sosyalizme işçi hareketini birleştirme problemine getirdiği çözüm devrimci Marksizmin kökleşmesinde en büyük rolü oynadı. «Ne yapmalı» ve «Halkın dostları kimlerdir ve bunlar sosyal-demokratlara karşı nasıl savaşıyorlar?» adlı eserlerinden tutun da, 1923 yılında dikte ettiği son makalelerine kadar, Lenin, bütün bilimsel-devrimci çalışmaları bu probleme daima dikkatle eğilmiştir. Özellikle «Ne yapmalı?» adlı, eserinde, sözü geçen problemin önem ve özünün her yönünü ilk defa derin bir tahlilden geçirmiştir. Ve birçok devrimci kuşaklar bu eserle eğitilmişlerdir. Örneğin Jak Düklo, gençliğinde Lenin'in en fazla hangi eserinin etkisi altında kaldığı sorusuna: «Her şeyden önce «Ne yapmalı?»nın etkisi altında» cevabını vermiştir. (2)

Bilindiği üzere, sosyalizm ideolojisi, proletaryanın sınıf savaşında kendiliğinden doğmamıştır. Bu ideoloji proletaryaya öncülük eden devrimci parti tarafından sınıf savaşına getirilmiştir. Peki, bu getirme, bu ithal süreci hangi aşamalardan geçmiştir? Konuyu metodolojik olarak ele aldığımız zaman bu süreçte birbirine sıkı sıkıya bağlı üç aşama görürüz. Birincisi, bilimsel sosyalizmi işleme ve geliştirme aşamasıdır. Burada söz konusu olan unsur, yığınlar arasına sokulan ideolojinin muhtevasıdır.

(1) V. İ. Lenin, Toplu eserleri, c. 6 s. 77-78.

(2) Bk. «Leninci İskra» (ilk sayısının 70. yıldönümü münasebetiyle). Moskova, 1970, s. 145.

İkincisi, metotlar ve biçimlerdir, yani işçi hareketine ithal edilen sosyalist bilincin «mekanizması» dır. Üçüncüsü de, bilimsel sosyalizm fikirlerinin benimsetilmesi, yığınların devrimci pratiğinde yoklamalardan geçirilmesi-dır. Parti tarafından işlenen fikirler bu yoklama sürecinde zenginleşir, yığınların yürüttüğü savaşın değişen koşullarına uymamaya başlayan for-müller ise atılır ve yerlerine yenileri konulur. Sosyalizm ideolojisini yığın-lara maletme süreci hangi somut tarihsel koşullar içinde ve dünyanın hangi ülkesinde, hangi bölgesinde geçerse geçsin, yukarıda belirttiğimiz metodolojik talepler yürürlükte olur.

Problemin bir diğer metodolojik unsurunu da gözönünde bulundurmak gerekir. Devrim hareketi bir tek eylem biçiminde değil, süreç halinde gelişir. Bu süreç sırasında, şiddetli veya zayıf bir patlama ve yükselişten sonra, derhal, az veya çok sakin bir «durgunluk» dönemi başlar. (1) Bu «patlama» ve «durgunluk» dönemleri, çeşitli ülkelerde, her zaman, bir arada gerçekleşmez. Sosyalist bilincin yığınlar arasına götürülmesi sorunu, ülkenin koşullarına ve dönemlerin özelliklerine uygun biçimde çözülür. Lenin'in belirttiği gibi, «... sosyalizmin işçi hareketiyle birleşmesi sorunu, her memlekette tarihsel olarak, özel yoldan, zaman ve yer koşullarına bağımlı olarak işlenir.» (2)

Lenin'in bu sorunda sözünü ettiği özel yol nedir? Sosyalist bilinç yığın-lar arasına partinin her günkü çalışmalarıyla götürülür. Bu eylemin geniş-lik ve yoğunluğu, sınıf savaşının gelişme derecesine bağlıdır. Lenin şöyle der: «Yığınların kendiliğinden-gelme yükselişi ne kadar büyük ve hareket ne kadar genişlerse, onların bilinçlenme isteği ve sosyal-demokrasinin teorik, politik ve örgütsel çalışmalarını hızlandırma ihtiyacı da o nispette artar.» (3) Tarihsel gelişme Lenin'in bu sözlerini doğrulamıştır. Komünist partileri, yığın hareketlerinin yükseliş dönemlerine, mücadelenin sıçrayış aşamalarına hazırlıklı bulundukları zamanlarda işçi sınıfı zaferler kazan-mıştır. Tam tersine, böyle haller kendilerini hazırlıksız yakalamışsa, işçi sınıfı, geçici, fakat acı başarısızlıklara veya yenilgilere uğramıştır.

Sosyalist olmıyan ülkelerde yeni sosyal koşullar

K. Zarodof. Zamanımızdaki devrim süreci tümüyle şu özelliklere sahiptir: İnsanlığın sosyalizme geçmesi için gerekli olan maddi koşullar son derece olgunlaşmıştır. Yeni yeni emekçi birlikleri, grupları ve kuşakları anti-emperyalist mücadeleye katılmakta ve bunlar kendilerini sosyalizme götürecek devrimci teoriye aktif olarak yönelmektedirler. 1969'da yapılan Komünist ve İşçi Partileri Uluslararası Danışma Toplantısı şunları belirt-

(1) Bk. *V. I. Lenin*, Toplu eserleri, c. 6 s. 177.

(2) *V. I. Lenin*, Toplu eserleri c. 4 s. 373.

(3) *V. I. Lenin*, Toplu eserleri c. 6 s. 52.

miştir: «Devrimci ve ilerici güçlerin yeni atılım olanaklarının büyümekte olması zamanımızın karakteristik çizgisidir . . . Dünya devrim hareketi, bazı birliklerin güçlüklerle karşılaşmasına ve başarısızlıklara uğramasına rağmen, ileri hücumlarına devam etmektedir.»

Kapitalist ülkelerde işçi hareketi güçlü kalkınma atımları gösteriyor. Sınıfsal çarpışmalarda, Lenin'in dikkatleri üzerine çektiği eğilim, yani burjuva ve tekelci egemenlik sistemine karşı yürütülen ekonomik savaş politikasına dönüştürme eğilimi gitgide daha açık olarak beliriyor.

Bizler, Avrupanın birçok kapitalist ülkesinde yürütülen eşi görülmedik grev savaşlarının, Amerika'da, Asya ve Afrikanın birçok ülkesinde devrimci hareketin elde ettiği önemli kazanımların tanıklarıyız. Sovyetler Birliği Komünist Partisi XXIV. Kongresinin belirtmiş olduğu gibi, zamanımız koşulları içinde yığınları ideolojik bakımdan eğitmenin ve emperyalizme karşı mücadelenin örgütlenmesinde subjektif etkenin rolü, bilimsel sosyalizmle emekçilerin devrimci hareketini birleştirmeye ilişkin Leninci fikrin önemi artmaktadır.

«Ne yapmalı?» da ortaya konulan Leninci fikirler, kapitalist ülkelerdeki çağdaş işçi hareketinin birçok gelişme özelliklerinin anlaşılmasını sağlayan anahtarlardır. İşçi yığınlarının aktifliği komünist partisinin aktifliğinden şu veya bu biçimde daha üstünse, komünistler yığınlara giden yolu bulmamışlarsa, diğer politik akımları temsil eden daha enerjik yöneticiler bu durumdan yararlanırlar. Günümüzde, çeşitli aşırı solcu grupların etkisiyle zaman zaman beliren patlamalar, ve öte yandan sosyal-demokrat partilerinin işçi hareketi içinde elde etmekte oldukları bazı başarılar veya mevcut mevzilerini sağlamlaştırmaları bunun doğruluğunu göstermiyor mu?

Lenin'in deyişiyle, kendiliğinden-gelme hareketi kendi programları düzeyine çıkarmaya çalışan kapitalist ülkeler komünist ve işçi partileri, bilimsel teoriyi aktif olarak propaganda etmekte, yığınların pratiğine ve tecrübesine dayanarak geliştirmekte, Marksizm-Leninizmin devrimci prensiplerini ve proletarya enternasyonalizmini, her türlü muhaliflerine karşı mücadele ederek azimle savunmaktadırlar.

En önemli sosyal problemlerin açıklanması yığınların aydınlanmasını sağlamakta, «halk arasındaki çalkantıların bütün damla ve serpintileri»nin kapitalizme karşı yönelik «büyük bir sel yatağı»nda ⁽¹⁾ toplanıp yoğunlaşmasına yardım etmektedir.

G. Kviatovski. Kapitalist ülkelerdeki işçi hareketinin bugünkü durumu, bilimsel sosyalizmle işçi hareketinin birleşmesine dair Lenin öğretisinin aktüelliğinin artmakta olduğunu ispat etmektedir. Federal Almanya Cumhuriyetindeki tecrübeler göstermektedirki işçilerin kendiliğinden-gelme mücadelesi, hele bu mücadele sadece ekonomik alanın çerçevesi içinde

(1) V. İ. Lenin. Toplu eserleri, c. 6 s. 77.

kalmışsa, Lenin'in «Ne yapmalı?» adlı eserinde de belirttiği gibi, yalnız treydünyonizm bilincinin oluşmasını sağlar. (!) İşçi sınıfı böyle bir mücadeleye yoluyla zafere ulaşamaz. Komünist partisinin ödevi, proletaryanın sosyalist bilincini geliştirmek, ona kendi evrensel-tarihi ödevinin ne olduğunu öğretmektir. Fakat bu ödev nasıl gerçekleştirilmelidir?

Lenin'in belirttiği üzere, emekçiler yalnız sınıf çalışmalarında ve öncelikle bütün proletaryayı kapsayan sınıf savaşında elde ettikleri tecrübelerinin temeli üzerinde politik bilinç sahibi olurlar. Biz Federal Almanya komünistleri, şimdi bu aktüel sorunla karşı karşıya bulunuyoruz. Çünkü 1969 Eylülü grev hareketi dışında, son yıllarda memleketimizde proletaryanın büyük çapta denilebilecek çıkışları olmamıştır. Bunun nedenleri pek çoktur. Fakat şimdi konumuz bu değildir. Asıl sorun işçilerin bilincini daha yüksek düzeye çıkarabilmek için izlenecek doğru yolu bulmaktır. Bunun için de varsayımlara değil, gerçekte varolan duruma dayanmak gereklidir.

İşçilerin sınıf bilincinin bilimsel tahlili, bu ödevin gerçekleştirilmesinde önemli bir koşuldur. Gelişkin sınıf bilincinin çeşitli ülkelerde başka başka düzeylerde olduğunu görüyoruz. Frankfurt/Mayn'daki Marksist İnceleme Enstitüsü, Batı Almanyadaki işçilerin bilinç düzeyleri üzerinde incelemeler yapıyor. Memleketimizde, proletaryanın sayıca fazla olmıyan en bilinçli kesimi, fabrika ve sendikalarda aktif eylemlerde bulunuyor. Ne var ki, geniş işçi çevrelerinin sınıf bilinci yeterince gelişkin değildir. Gençler arasında da durum, aşağı yukarı bunun benzeridir.

Alman Komünist Partisi, sınıf bilincinin geliştirilmesi ile işçilerin fabrikalardaki mücadeleleri arasında sıkı bir bağ kurmaya çalışıyor. Bu mücadele sürecinde kapitalistlerin çıkarlarıyla işçilerin çıkarları dolaysız olarak çarpışıyor ve bu çıkarların birbirinin karşısı oldukları görülüp anlaşılıyor. Fakat şunu da belirtelim ki, çıkarların birbirinin karşısı olduğunu anlayış (çok defa olduğu gibi), fabrika çerçevesinin dışına çıkmıyor. Bu yüzden, onu, doğuş halindeki sınıf bilincinin bir unsuru olarak görmek gerekir. Biz bunu söylerken Lenin'in şu fikrini çıkış noktası yapıyoruz: Sınıf bilinci, işçilerin yalnız fabrikaların çerçevesi içinde değil, aynı zamanda bizzat katıldıkları bütün toplumsal hayat sürecinde elde ettikleri tecrübeye, sınıflar arasındaki ekonomik ve politik ilişkilerde sağlanan tecrübeye dayanılarak ve komünist partisinin yönetiminde oportünizme karşı yürütülen amansız mücadele sonucunda oluşur.

Biz, işçilerde, kendilerine özgü eylembirliği emelini aktifleştirip geliştirmeye, isteklerinin ancak bu yoldan gerçekleşebileceğini ispat etmeye çalışıyoruz. 1969 Eylül grevleri tecrübesi, işçi sınıfı içinde olumlu değişimler meydana geldiğini, bu değişimlerin sosyal işbirliği hakkındaki burjuva görüşlerini ortadan kaldıracak ve proleter bilincini geliştirecek koşullar

(!) V. I. Lenin. Toplu eserleri, c. 6 s. 30.

ları yaratmakta olduğunu göstermiştir. Öte yandan, sınıfsal bilincin şimdiki düzeyinde eylembirliği istekleri, çoğu zaman şöyle tepkiler doğuruyor: Emekçilerin mücadelesine politik sorunların ithal edilmesi, onlar tarafından, eylemlerini başarısızlığa götüren bir engel olarak görülüyor ve direnişleriyle karşılanıyor.

Öyle görülüyor ki, Batı Almanyanın bugünkü koşulları uzun süreli gerçek bir sınıf çatışmaları dönemini gerektiriyor. İşçilerin böyle bir dönem içinde biriktirecekleri tecrübe, onlarda, tüm kapitalist sisteme karşı yönelik görüşlerin doğmasını sağlayabilecek ve kendilerini bu sisteme karşı eylemlere yöneltebilecektir. Parti elbette bu süreci hızlandırmaya çalışmaktadır. Alman Komünist Partisi'nin program mahiyetindeki Essen Bildirisi ve Düsseldorf Kongresinin tezleri, işçi sınıfının ve emekçilerin eline, toplumun temelinden nasıl değiştirileceğini, sosyalizme yol açan anti-emperyalist demokrasi uğrunda nasıl mücadele edileceğini gösteren bir savaş programı vermiştir.

Son yıllarda üzerinde en çok tartışmalar yapılan bir konu da, gençliğin politik tutumu ve genç kuşağın bilincinde meydana gelen değişimler sorunudur. Alman Komünist Partisi bu sorunun incelenmesine büyük bir önem veriyor. Gençlik çağını aşmış bazı emekçi grupları arasında görülen belirli bir politik pasiflik, öte yandan da gençlik arasında, üniversite gençliği arasında politik aktifliğin artması birçok etkenlerin bir sonucudur. Burada bu etkenlerden sadece bazıları üzerinde duracağım.

Gelişmiş kapitalist ülkeler gençliğinden önemli bir kısmının protestoları, derinleşmekte olan sosyal anlaşmazlıkların, ve gençlerin sosyal ilerleme, barış ve sosyalizm istekleri ile büyük sermayenin gençliğin ezici çoğunluğunun çıkarlarını karşılama yeteneksizliği arasındaki çelişkilerin bir ifadesidir. Üniversite öğrencisini ayrıca sözkonusu ettiğimiz zaman, genel nedenlere, burjuva toplumundaki aydınların sosyal durumlarında meydana gelen esaslı kötüleşmeyi de eklemek gerekir.

Birçok sosyal-psikolojik etkenin de gözönünde bulundurulması gerekiyor. Orta yaşın üstündekiler kuşağı, kısmen de orta yaşkuşağı, İkinci Dünya Harbinden önce, bu harp sırasında ve harpten sonraki ilk yıllarda oluştu. Bu kuşaklardan bir kısmı Federal Almanya Cumhuriyeti'nde bugünkü yaşama düzeyini fevkalâde bir şey olarak kabul etmektedir. Genç kuşağa gelince mesele başkadır. Genç kuşak şimdiki yaşama düzeyini böyle gelmiş ve böyle gidecekmiş gibi kabul etmektedir. Bu yüzden, toplumu derin ıstıraplar içinde kıvrandıran çelişkiler karşısında sert tepkiler göstermekte, kapitalizmin insanlığın en hayati sorunlarını çözemeyeceği sonucuna varmaktadır. Gençliği harekete getiren de budur. Batı Almanya'da, örneğin, bilimsel-teknik ilerlemenin talepleriyle öğrenim sistemi arasındaki çelişki bütün açıklığıyla görülmektedir. Sosyalizmin bu alandaki üstünlüğünün açık-seçik gözler önünde olması, bu çelişkinin anlaşılmasını büyük ölçüde kolaylaştırıyor. Komünist olmıyan gençliğin büyük bir kesimi,

bu sistemi, hiç şüphesiz, her şeyden önce duygusal olarak veya mânevi açıdan kınamaktadır. Ne var ki, sosyal-psikolojik etkenler, duygular, belirli koşullarda bilimsel ideolojinin oluşmasında önemli rol oynamaktadır.

Federal Almanyada Alman Sosyal-Demokrat Partisi yöneticileriyle bu partinin genç üyeleri arasında çoktan beri bir uyumsuzluk gelişiyor. Buna rağmen, solcu gençliğin sadece küçük bir kesimi komünistlere yaklaşabilmektedir. Bunların az olmasının başlıca nedeni anti-komünist hurafelerdir. İşte bu kör inançlar, muhalif görüşlü gençliği bazı defa sağ ve «sol» oportünist görüşlerin kucağına atmaktadır.

Alman Komünist Partisi gençler arasında çalışmalarla ilgili bir program hazırlamıştır. Parti, gençliğin çeşitli tabaka ve grupları arasındaki çalışmalarında ayrımlı davranmakta ve Lenin'in şu yönergesine uymaktadır: Harekete büyük sayıda gençler katıldığı zaman, «bütün bu genç güçleri angaje etmeyi ve her birine uygun işler vermeyi» bilmeliyiz. (!) Gerçekten de, biz bu alanda bazı olumlu sonuçlar elde etmiş bulunuyoruz. Öneğin, geçen yıl Bremen'de yapılan seçimlerde, 18–21 yaşlarındaki erkeklerin yüzde 14,8'i kızların da 9,8'i komünistlere oy vermişlerdir. Şu da önemle belirtilmeye değer ki, burjuva düzeni ve yaşantısının şu veya bu taraflarına karşı çeşitli kuşaklarda mevcut olan görüş farkları emekçilerin başlıca sınıfsal ihtiyaçlarının karşılanması için yürüttüğü ortak savaşta ortadan kalkmaktadır.

K. Zarodof. Zamanımızdaki gelişkin kapitalist ülkelerde, partinin yığın-lara sosyalist bilinç götürme çalışmalarını hem kolaylaştıran, hem de güçleştiren koşullar vardır. Sosyalist ülkeler örneği bu işi kolaylaştıran koşulların başında gelir. Devlet-tekel aşamasına ulaşmış olan emperyalizm içindeki çelişkilerin son derece keskinleşmesi de sosyalist bilincin yayılmasına yardım etmektedir. Şunu da gözönünde bulundurmanız gerekir: Bilimsel-teknik devrimin etkisiyle emekçilerin vasıfları ve öğrenim düzeyleri yükselmiştir; bunlar teknisyen aydınlar gitgide daha fazla yaklaşmaktadır. Genellikle bu süreçler, emekçilerin, sosyalist teoriyi benimseme yeteneklerini arttırmaktadır. Fakat bu iş, elbette otomatik olarak yürümüyor. Esasen kapitalizmde bilimsel-teknik devrim sonuçlarının çok plânlı bir karakteri vardır. Bilimsel-teknik devrimin ulaşımlarından bu biçimde faydalanılması, tekellere emekçilerin bazı maddi ihtiyaçlarını karşılamak için kazancının büyük bir kısmını ayırma olanaklarını vermektedir. Emekçilerin bazı çevrelerinin tekellerce uygulanan bu politikayı anlamamaları, onları pasifliğe ve uyuşukluğa sevketmektedir. Öte yandan, emperyalizm, yığinsal enformasyon araçlarının yardımıyla yığınlar üzerindeki ideolojik etkilerini büyük ölçüde arttırmakta, anti-komünizm propagandasını yoğunlaştırmaktadır.

G. Kviatovski. Sosyalist bilincin oluşmasında önemli rol oynayan yeni

(!) V. İ. Lenin. Toplu eserler, c. 6, s. 87.

koşullar vardır. Oktobr Devrimi'nden ve sosyalist dünya sisteminin kurulmasından sonra, sosyalizm, sadece bilimsel teori olmaktan çıkmış, aynı zamanda dünya olaylarına daha büyük etki yapan maddi bir kuvvet haline gelmiştir. Reel sosyalizm, kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfının bilinç derecesinin gelişmesi üzerinde çok büyük etkiler yapmaktadır.

Sosyalist ülkelerin barışçı politikası, üretimsel ve politik demokrasinin gelişmesi, öğretim ve sağlık alanlarında gözle görülen üstünlükler, gençliğin önünde açılmış olan ufuklar, işsizliğin yokluğu ve yarınına gürevsizlik duygusunun olmayışı vb. gibi gerçekler, kapitalist ülkelerdeki emekçilerin sosyal-politik sorunları anlamalarına yardım etmekte, işçi sınıfının iktidarı ele aldıktan sonra neler yapabilecek durumda olduğunu göstermektedir. Şurası da dikkate değer ki, burjuva toplumunda sosyal ya da politik sarsıntılar meydana geldiği zaman, işçiler gözlerini sosyalist ülkelere çevirmekte ve başlıca sorunların çözümü yollarını aramaktadırlar. Reel sosyalizmin emekçilerde bilincin oluşması üzerindeki etkisi elbette her zaman dümdüz bir çizgide ve aynı değerde gelişmemektedir. Tekelci kapitalin savunucuları ve oportünistler anti-komünizmin amaçlarına hizmet ederek yeni toplumsal düzenin, öncelikle az gelişmiş ülkelerde gerçekleştiğini iddia ediyorlar. Sosyalist toplum kuruculuğu sürecinde beliren bazı ekonomik ve politik güçlüklerden de sosyalizme iftira etmek için yararlanıyorlar.

Günümüzde komünistlerin artık sadece sosyalizme sevgilerinden söz etmeleri yeterli değildir. Reel sosyalizmi savunmak, Sovyetler Birliğinin, diğer sosyalist ülkelerin – ve bizim için önemli olan – Alman Demokratik Cumhuriyetinin, bu memleketlerdeki sosyalist iktidarın taraftarı olmak her komünistin ödevidir. Sosyalizmin en etraflı biçimde propaganda edilmesi, tarihsel başarılarının kapitalist ülkelerin hayatı üzerindeki etkilerinin aydınlatılması, zamanımızda sınıf bilincinin geliştirilmesi için zorunlu koşullardır.

H. Safari. Sosyalist düzenin varlığı ve gelişmesi, «Üçüncü dünya ülkeleri» diye anılan memleketler için son derece önemlidir. Sosyalist fikirlerin Asya ve Afrika ülkelerinde, daha somut olarak benim memleketim İran'da, yayılması tarihine bir göz attığımız zaman, bunun en önemli aşamalarının reel sosyalizmin büyük zaferleri ve sereserpe gelişmesi dönemlerine rastladığını kolayca görürüz.

Bilimsel ideolojinin gelişmekte olan ülkelerde oluşması sorunu incelenirken, birbirine sıkı sıkıya bağlı iki unsurun gözönünde bulundurulması gerekir. Bunlardan biri yerli maddi ve sosyal koşullardır. Bunların çoğunda maddi-teknoloji temel ve üretim ilişkileri son derece geridir; nüfusun büyük çoğunluğu köylüdür ve bu yüzden sınıf savaşı dar bir çerçeve içinde kalmıştır; bütün ulus ile yabancı sermaye arasında keskin çelişkiler hüküm sürmektedir. Bu koşullar, yığınlar arasında anti-emperyalist, devrimci-demokratik bilincin gelişmesi için yeterlidir, fakat bilimsel ideolojinin oluşması için henüz yetersizdir.

Bu durum karşısında, gelişmekte olan ülkelerde bilimsel sosyalizm fikirlerinin yayılması, öncelikle subjektif etkene mi bağlıdır? Kanımca hayır. Bir diğer objektif unsurun, sosyalizmin gerçekleşmiş bulunduğu ülkelerdeki toplumsal koşulların da gözönünde bulundurulması gerekmektedir. Bu unsur, şüphesiz ki, emekçilerin toplumsal bilincine yansımaktadır. Objektif unsurun etkisi geneldir. Yani, şu veya bu ülkenin ekonomik düzeyine göre değişmez. Özellikle toplumsal iç ilişkileri yeteri kadar olgunlaşmamış koşullarda önemlidir. Bundan ötürü, dünya sosyalist sistemi ile gelişmekte olan ülkeler arasında çok yanlı sıkı bağlar kurulması bir zorunluktur. Bu ilişkilerin güçlenmesi sosyalist bilincin devrimci biçimlerinin oluşmasına büyük ölçüde bağlıdır.

Sosyalist fikirlerin ulusal kurtuluş hareketi bölgelerinde yayılması, bu hareketin anti-emperyalist karakterinden ileri gelmektedir. Çünkü anti-emperyalist savaş, sosyal ilerleme ve ekonomik bağımsızlık mücadelesiyle sıkı sıkıya bağlıdır. Sosyal ilerlemeye ve ekonomik bağımsızlığa, ancak asırlar boyunca devam eden geriliği en kısa bir zamanda ortadan kaldırmak suretiyle ulaşılabilir. Emekçi halkı sürekli acılar içinde sürdüren kapitalist sistem, gelişmekte olan ülkelerde itibar görmüyor. Bu memleketlerin ilerici ve devrimci güçleri, her şeyden önce başlıca ekonomik ihtiyaçların zoruyla sosyalizme yöneliyorlar. Kapitalist olmanın yolda yürüyen ülkelerin başarılı sosyal ve ekonomik dönüşümleri de sosyalist bilincin yığınlar arasında yayılması koşullarının yaratılmasında önemli bir rol oynuyor.

Sosyalist fikirlerin etkilerinin artması, ulusal kurtuluş devriminin ardıcıl olarak gelişmesinin ve bu ülkelerin anti-kapitalist dönüşümler yolunda yürümelerinin önemli bir garantisidir. Lenin'in belirttiği gibi, «çağımızda hareketin gücü, yığınların (ve en başta sanayi proletaryasının) uyanmasındadır.» ⁽¹⁾ Gelişmekte olan ülkelerde, özellikle ilerici gençliğin bilimsel sosyalizm fikirlerine yönelişi (Lenin'in «Ne yapmalı?» adlı eserinde tasvir ettiği Rusyadaki durumun benzeri olarak), çoğu zaman kendiliğinden-gelme bir mahiyet almaktadır. Lenin'e göre, bu bilinçliliğin ilk biçimidir.

Bizim ödevimiz, küçük burjuva tabakalarının halkın büyük çoğunluğunu teşkil ettiği ve örgütlü işçi hareketinin bazan bulunmadığı koşullarda emekçilerin yürüttükleri mücadele ile bilimsel sosyalizmi amaca uygun olarak birleştirmektir. «Sol» oportünistler böyle koşullardan yararlanmaktadırlar. Onlar, birinci olarak, yığınların bilinçli aktifliğini serüvencilik ve terörizmle değiştirmeye; ikincisi de ulusal kurtuluş hareketini sosyalist ülkelerden ve dünya komünist hareketinden ayırmaya çalışmaktadırlar.

Lenin «*halkın bütün sınıfları arasına girelim*», «ordumuzun müfrezelerini her tarafa gönderelim» diyordu. ⁽²⁾ Yığınlar arasındaki çalışmalar tek bir

⁽¹⁾ V. İ. Lenin. Toplu eserleri, c. 6 s. 28.

⁽²⁾ V. İ. Lenin. Toplu eserleri, c. 6 s. 79.

çizgi üzerinde yürümez. Bu karmaşık bir iştir ve bazan çelişkili bir karakteri vardır. Çeşitli ülkelerin sosyal-ekonomik ve ideolojik-politik ilişkilerini bütün yanlarıyla tahlil etmek, genel yasalarla özgül koşullar arasındaki oranı doğru olarak tespit etmek gerekir.

Sosyalizmde sınıf bilincinin oluşması

K. Zarodof. Çağımızda yığınların sosyal-tarihsel eylemlerinin karakterinde meydana gelen en önemli değişiklikler, sosyalist bilimi pratikle birleştirmiş olan sosyalist ülkelerin varlıklarıyla sıkı sıkıya bağlıdır. Fakat sosyalist ülkelerin varlığı, yeni koşullarda yığınlar arasında sosyalist bilinci yayma ödevinin aktüelliğini kaybettiği anlamına gelmez. O halde sosyalist ülkelerde bu sorunun çözüm yolunun özellikleri nelerdir?

Sosyalist ülkelerde de bilimsel sosyalizmi emekçilerin eylemleriyle birleştirme ödevi, partinin ideolojik çalışmalarının düğüm noktası olarak kalmaktadır. Bu öyle bir defada tekmillenen bir iş değildir, devamlı bir süreçtir. Toplumun sınıfsal yapısı, emekçilerin ekonomik ve politik koşulları, kültür ve öğrenim düzeyleri, yığınların toplumsal bilinci değiştikçe, sosyal hayata yeni kuşaklar katıldıkça, ideolojik çalışmaların biçimi de değişir.

Lenin'in «Ne yapmalı?» adlı eserindeki metodolojik direktifleriyle birçok tavsiyesi sosyalizm döneminde de yürürlüktedir. Yeni toplum koşullarında bunlardan elbette yeni tarzda faydalanılır. Örneğin, kapitalizm koşullarında proletarya iktidarı ele geçirmek için savaş yürütürken, yığınlara burjuva düzenini devrim yoluyla yıkmaya yönelik sosyalist bilinç aşılanır. İktidarı ele geçirdikten ve parti iktidar partisi haline geldikten sonra verilen sosyalist bilincin asıl hedefi ise, insanları yeni toplum kurucuları olarak eğitmektir. Yapıcı ödevler bu suretle ön plâna çıkmaktadır.

İşte bir örnek daha: Lenin, işçilerin sosyalist bilinçlerinin geliştirilmesinde, onların sadece ekonomik mücadeleye katılmalarının yeterli olmadığını belirtir. Bu mücadele devrimden sonra nitelikçe yeni bir içerik kazanmış ve halk ekonomisini geliştirme amacına yöneltilmiş olsa da, yukarıda belirtilen gerçek yine de yürürlükte kalır. Sosyalist toplum emekçilerinin bilimsel bilinci, onların yalnız ekonomik kuruculuğa değil, aynı zamanda toplumsal hayatın her alanındaki kuruculuğa katılmaları sürecinde oluşur.

Ekonomik gelişmeyle yığınlara sosyalist bilinç aşılama çalışmaları arasında doğru bir orantı aramak partinin önemli ödevlerindendir. Halkın maddi ihtiyaçları küçümsenirse, bu tutum ideolojik eylemlerin temelini zayıflatır, anti-sosyalist fikirlerin sızmasını kolaylaştırır. Bunun tersi de doğrudur: Halkın yaşayış düzeyi yükseldiği zaman, bu durum bazan sosyalizmin başarılarını abartma eğilimi doğurur ve ideolojik eğitim işleri-

nin ihmal edilmesine yol açar. Bunun olumsuz sonuçları da elbette gecikmez.

Aktüel problemlerin teorik bakımdan tam zamanında işlenmesi zorunluğunu da önemle belirtmek gerekir. Lenin'in belirttiği üzere, «... gerektiği zaman eylem için olumlu bir plân ortaya koymayı» ⁽¹⁾ ve bunu kanıtlara dayandırmayı bilmeliyiz. Bunu da ancak zamanımızın istemlerine uygun teoriye dayanan parti yapabilir. ⁽²⁾ Sovyetler Birliği Komünist Partisi ve öteki sosyalist ülkelerin Marksist-Leninist partileri bu direktifi kılavuz edinmişlerdir. SBKP XXIV. Kongresi, teorik sorunların günümüze uygun biçimde işlenmesine büyük katkılarda bulunmuştur.

L. Nad. Sosyalizmdeki toplumsal ilişkiler Marksizm-Leninizmi yaygınlaştırma olanaklarını büyük ölçüde genişletiyor. Burjuva ve küçük burjuva fikirleri sosyalizm koşullarında da kendiliğinden belirebilir. Bu yüzden, sosyalist bilinci işleme ve yayma merkezi olan partinin rolü artmaktadır. İktidar partisinin doğru bir politikaya sahip olması, sosyalizm biliminin yığın hareketiyle birleşmesinde zorunlu bir koşuldur. Macaristan'da, 1950–1956 yılları arasında, parti politikasında sağ ve «sol» oportünist hatalar yapılmıştı. Bu hatalar yüzünden, Marksizm-Leninizmin yayılması işine büyük zararlar verildi. Yığınlar, özellikle aydınların bir kesimi, o zamanların «modası» olan burjuva fikirlerine kapılmışlardı.

Politika subjektif bakımdan yozlaştırılırken, Marksizm-Leninizm teorisini «değiştirme», yanlış pratiğe uydurma denemelerine başvurulur. Öte yandan, teoriyi oportünistçe yozlaştırmalar, yanlış politik pratiğin temeli haline getirilir.

Teori ile pratik arasındaki bu uyumsuzluklar, sosyalist toplumdaki emekçilerin sosyalizmin bilinçli yaratıcıları haline gelmelerini engeller. Emekçiler yalnız uzun ve karmaşık bir süreç sonucunda sosyalizmin bilinçli yaratıcıları olabilirler. Bu süreç, anti-komünizme, emperyalizmin yığınların bilincini yozlaştırma çabalarına yığınların bilinçlerindeki burjuva ideolojisinin kalıntılarına, aynı zamanda çeşitli çelişkiler arasında türeyen küçük burjuva fikirlerine karşı yürütülen çetin bir sınıf mücadelesi koşulları içinde oluşur. Bundan ötürü, sosyalist toplumda yaşantı ile bilinç arasındaki çelişkinin sadece potansiyel olduğu ve insanların bilincinin yaşantılarından geride kalmasına yol açmadığı iddiasına dayanarak emekçileri sınıfsal açıdan eğitmenin önemini küçümsemeye kalkışmak, hem yanlış, hem de tehlikeli bir yoldur.

Yeni toplumun koşulları içinde Lenin'in fikirleri çok daha geniş bir sosyal temel üzerinde gerçekleştiriliyor. Yani, bilimsel sosyalizm, yalnız işçi hareketiyle değil, bütün emekçi sınıflarının ve toplumsal tabakaların mücadelesiyle birleştiriliyor. Gerek bizim memleketimizde, gerekse diğer

⁽¹⁾ *V. İ. Lenin*. Toplu eserleri, c. 6, s. 86.

⁽²⁾ *V. İ. Lenin*. Toplu eserleri, c. 6, s. 25.

halk demokrasisi ülkelerinde, bu sorun, sosyalist devrimin daha ilk günlerinde olanca büyüklüğüyle ele alınmıştır. Macar proletaryası, proleter olmiyan tabakalarla Rusyadakinden daha geniş bir sınıfsal ittifak temeli üzerinde iktidara gelmiştir. Yurtseverler Halk Cephesi bu ittifakın biçimidir. Peki, Halk Cephesi, sosyalizmin tam kuruluş aşamasına kadar korunabilir mi ve korunması gerekli midir? Bizim tecrübemize göre, evet, korunabilir ve korunması da gereklidir. Partinin Halk Cephesi içinde gerçekeştirdiği geniş sınıf ittifakı politikası, sosyalist toplum kuruculuğunun ve proleter olmiyan tabakaların Marksist-Leninist ruhta yenibaştan ve başarıyla eğitilmelerinin zorunlu bir koşuludur.

Sosyalist toplum kurulması isteklerinin genellik ve yaygınlığı, Marksist olmiyan görüşlerin zayıflamasına yol açmakta, bilimsel Marksist görüşlerin, ideolojik alanda komünistlerden uzakta bulunan halk grupları arasında bile yayılmasına elverişli koşullar yaratmaktadır. Geniş dindar emekçi tabakaların, özellikle köylülerin Halk Cephesi'ne katılmakta olmaları bu fikri doğrulamaktadır. Bu katılıştta, hiç şüphesiz, dindar emekçilerin sosyalizme karşı tutumları çözümleyici bir rol oynuyor. Onların sosyalizme karşı tutumlarını, «sosyalizme tahammül etmek zorunda oluşları» değil, işçi sınıfının yönetiminde sosyalist toplum kuruculuğuna katılışları belirlemektedir. Bundan ötürü, yeni toplum koşullarında; asıl sorun, katolikler ve diğer dindarlarla diyalog kurmak değil, dindarların ve dindar olmiyanların sosyalizm uğrunda hep birlikte çalışmalarını sağlamaktır. Diyalogun perspektifini, yani bilimsel, sosyalist dünya görüşünün zaferini belirliyen de işte bu işbirliğidir.

Bilimsel sosyalizmi yığınlar arasında yayma işinin «mekanizması»

K. Zarodof. Komünist hareketi bir dünya hareketi halini almıştır. Yığın-sal enformasyon araçları alabildiğine gelişmiş, yığınların politik ve genel kültür düzeyleri yükselmiştir. Komünistler, bilimsel ideolojiyi yığınlara götürme işinin «mekanizması»nı belirlerken, bütün bu hususları gözönünde bulunduruyorlar.

Ne var ki, tecrübelerin de ortaya koyduğu gibi, bazı parti propagandistleri «halkın düzeyine ineceğiz» diye sorunları basitleştirmektedirler. Bu suretle de, Lenin'in, propaganda sırasında Marksizmin teorik düzeyinin düşürülmemesi, tam tersine, geniş halk yığınlarının bu düzeye çıkarılmasına çalışılması hakkındaki tavsiyesinden sapılmaktadır. Öte yandan, ajitasyon ve propaganda biçimleri, bazan zamanımızın yeni isteklerine ve hareketin düzeyine uymuyor, ajitator ve propagandistler günün en canlı sorunlarına dokunmuyorlar. Kardeş partilerin dokümanlarında, yığınları bilinçlendirme biçimlerinin zamanın isteklerinden geride kaldığı, her zaman esnek olmadıkları, ilkelikten kurtarılamadıkları belirtiliyor. Ve bütün bunlar propaganda işlerine zarar veriyor. Oysa, F. Engels'in yazdığı

gibi, «sosyalizm bilim haline geleliberi, kendisine bilim gözüyle bakılmasını, yani öğrenilmesini istemektedir.» (1)

Sosyalizm koşullarında bilimsel ideolojiyi yığınlar arasında yayma işinin «mekanizması» üzerinde biraz daha ayrıntılı olarak durmak istiyorum.

Yeni toplumda sosyalist bilinç, işçi hareketine tamamiyle dışarıdan götürülen bir şey olmaktan çıkmıştır. Onu geliştirmek için yalnız parti değil, ideologlar da çalışıyorlar. Sosyalist bilincin oluşma süreci, doğrudan doğruya emek kolektiflerinde, sosyalist toplum kuruculuğuna katılışlar sırasında gerçekleşiyor. Sendikalar, Komsomol, okul, aile ve benzerleri, bu alanda partiye çeşitli biçimlerde büyük yardımlarda bulunuyorlar. Sosyalist bilincin çeşitli düzeyleri arasındaki farkı da gözönünde bulundurmamız gerekiyor. Geniş emekçi tabakaları, sosyal psikolojinin, sosyalist kolektifin ahlak kurallarının ve olağan bilincin işlenmesine katılıyorlar. Bu bilinç sosyalizm temelleri üzerinde, ve sosyalist ideolojinin egemenlik rolünü, toplumda partinin yönlendiricilik rolünü sağlayan kuruluşlar sistemi yoluyla oluşuyor ve sosyalist yönde gelişiyor.

Bilincin teorik biçimleri de ayrı bir sorundur. Bunların gelişmesi için, insanlığın bütün bilgiler hazinesinin benimsenmesi bilimsel çalışmalar ve benzerleri, gibi belirli koşulların meydana gelmesi gereklidir. (2) Burada da partinin yönetici özeği ve bilginler birinci planda bir rol oynarlar.

L. Nad. Sosyalizmde sosyalist bilinci geliştirme işiyle, parti bütün yığın hareketleri, devlet ve toplum örgütleri meşgul olurlar. Macaristan'dan birkaç rakam verelim: Macaristan Sosyalist İşçi Partisi'nin 662 bin üyesi vardır. 1969–1970 ders yılı uygulamasında Marksizm-Leninizmi öğrenenlerin sayısı şudur: Parti okulları sisteminde 790 bin, sendika okulları sisteminde 630 bin, Komsomol okulları sisteminde 550 bin, yüksek öğrenim sisteminde de 80 bin kişi. . . Genel olarak 2 milyondan fazla insan Marksizm-Leninizmi sistemli olarak öğrenmiştir. Memleketimizdeki aktif nüfus ise 5 milyon kişidir.

Verilen rakamlar, elbette bizi teskin edemez. Çünkü henüz yeteri kadar incelenmemiş birçok karmaşık sorun vardır. Bizim inceleme grupumuzun bir ödevi de böyle sorunları ortaya koymak olduğu için, şimdi bunlardan bazıları üzerinde duracağım. Bilindiği üzere Marksizm-Leninizmi benimsemek, onun prensiplerini ezberlemek demek değildir. Lenin, bilimsel sosyalizmi benimsemek için, onu öğrenmek kapitalizme karşı ve sosyalizm uğrunda yürütülen sınıf savaşına katılmayı kaynaştırmanın gerekli olduğunu söyler. İyi ama, Macaristan gibi bazı ülkelerde büyük sınıfsal çatışmalar artık çok gerilerde kalmıştır. Peki, böyle bir durumda Marksizm-Leninizmi benimsetmek için ne yapılmalıdır?

Bazı sözümona «aydınlar» bundan şu sonucu çıkarıyorlar: Olgun sosya-

(1) K. Marks, F. Engels. Seçilmiş eserleri, iki cilt. Moskova, 1955, c. 1, s. 605.

(2) V. İ. Lenin. Toplu eserleri, c. 6, s. 362–363.

list toplum kuruculuğu aşamasında gelişme artık devrimci bir gelişme olmaktan çıkmıştır; yığınların rolü ve sınıfsal, politik bilinçleri azalmıştır; uzman yöneticiler ve teknokratlar ön plâna çıkmaktadırlar. Partimiz, bu görüşleri anti-proleter ve bilime aykırı görüşler olarak reddetmektedir. Macaristan Sosyalist İşçi Partisi X. Kongresi, ekonomi reformları koşulları içinde de, ekonominin yoğun bir ifadesi olan politikanın önceliğini belirtmiştir. Parti, işçi iktidarına, işçi sınıfı ile müttefiklerinin bilinçlerine ve sosyalist coşkularına dayanmaktadır. Gelişmiş sosyalist toplum kuruculuğu koşullarında yığınların mücadele biçim ve metotları henüz yeteri kadar kesinleşmemiştir. Fakat şurası da muhakkaktır ki, olgun sosyalist toplum kuruculuğu sırasında sosyalist devrimin gücü zayıflamamakta, tersine, artmaktadır. Bütün halkın toplumsal-politik hayata dolaysız katılmasını sağlayan yollar açılmaktadır. Ve gelişkin sınıfsal, sosyalist bilinç, yalnız bu katılmalar sürecinde oluşmaktadır.

Şöyle bir durumu da gözönünde bulundurmak gereklidir: Sosyal hayatı bilimsel öngörme mekanizmasının iyi bilinmemesi halkın bazı kesimlerinde şüphelerin ve fikir kararsızlıklarının doğmasına yol açıyor. Propagandacıların ödevi Marksizm-Leninizm klâsiklerinin teorik hükümlerinde toplumsal gelişme kanunlarının aksettığını, ve bu kanunların, partinin doğru politikası sayesinde sosyalist toplum hayatının ana eğilimleri olarak kendilerine yol açtığını, fakat ayrıntılarda, gerçekleştirme biçimlerinde değişikliklere uğradığını göstermektedir.

G. Kviatovski. Bu sorun Alman Komünist Partisini de kendi açısından ilgilendiriyor. Federal Almanyada gençliğin, özellikle üniversite gençliğinin sosyalist literatüre büyük bir ilgi göstermekte olduğu görülüyor. Bazı gençler, Marks, Engels ve Lenin'in gelişmiş komünist toplum için işledikleri hükümleri veya bu toplum hakkındaki tasarılarını esas ölçü olarak reel sosyalizme uyguluyorlar. Reel sosyalizmi bu mevzilerden eleştiriyor ve ütöpik sosyalist «teoriler» ileri sürerek geliştiriyordu. Öte yandan, kitap pazarında, sözde bilimsel, daha doğrusu ultra-solcu akımların görüşleriyle dolu kitapları da bol bol buluyorlar Durumu bu da karıştırıyor.

Fakat gençliğin kendisini ilgilendiren sorulara sosyalist literatürde cevaplar araması genellikle olumlu bir şeydir. Bu sayede, gençlik, örneğin anti-komünizmin ve çılgınca anti-sovyetizmin etkilerinden daha kolay kurtulabilecektir. Zira Federal Almanya koşulları içinde anti-komünizm ve anti-sovyetizm bilimsel sosyalizmin yayılmasını zorlaştıran başlıca engellerdir.

Alman Komünist Partisi, gençliğin, zaman zaman çelişkili bir hal alan sosyalizm sempatisini, bilimsel, Marksist-Leninist bir inanışa dönüştürmek için gençlik arasında aktif olarak çalışıyor. Parti, işçi gençliği ve üniversite öğrencilerini sadece ideolojik-kültürel çalışma alanlarına ve teorik konferanslara (bu konferanslardan biri geçenlerde Ştuttgart'ta yapılmış ve Lenin'in «Ne yapmalı?» adlı eseri de bu şehirde ilk defa yayınlanmıştır)

çekmekle yetinmiyor, aynı zamanda birçok kimseleri ilgilendiren ve çeken tartışmalar örgütlüyor. Şurası dikkate değer ki, bu gençler arasından, reel sosyalizmin propaganda edilmesi ve savunulması gereğini kendi tecrübeleriyle anlamış olanlar partiye üye oluyorlar.

Alman Komünist Partisinin ideoloji alanındaki çalışmalarından bahsederken, bu eylemlerin Alman Sosyal Demokrat Partisinin burjuva-reformist kanadıyla şiddetli tartışmalar içinde yürütüldüğünü de belirtmemiz gerekir. Bu partinin burjuva özü, ASDP'nin «ideolojik tarafsızlık» politikası güttüğü hakkındaki iddialarla maskeleniyor. Proletaryanın, sosyal-demokrasinin etkilerinden kurtulmasını güçleştiren sebeplerden biri de budur. Alman Komünist Partisi, sağcı reformizmle oportünizme karşı yürüttüğü mücadelede, Lenin'in metodojosisine ve «Ne yapmalı?» adlı eserindeki tavsiyelerine dayanıyor.

H. Safari. Pratikte görüldüğü gibi, bilimsel sosyalizmle gelişmekte olan ülkelerdeki emekçilerin mücadelesini birleştirme çalışmaları, onların yaşantısından başka toplumsal bilincin yapısı da gözönünde tutulduğu takdirde, olumlu sonuçlar vermektedir. Asya ve Afrika ülkelerinde, köylüler ve şehir küçük burjuvazisi için karakteristik olan dünya görüşünün sosyal-psikolojik biçimleri büyük bir rol oynuyor. Geniş ölçüde yaygın olan dinsel düşünüş biçimleri, yaşantı alanındaki önyargılar, düşük genel öğrenim düzeyi, bilimsel, sosyalist dünya görüşünün yığınlar tarafından benimsenmesini engelliyor. Bütün bunlar, ajitasyon-propaganda çalışmalarının biçim ve yöntemlerine kendi damgasını vuruyor. Lenin, politik ajitasyonu genişletmek için, somut örneklerle dayanarak «çok yanlış politik teşhirler örgütlemenin şart olduğunu, bunlar yapılmadan yığınlara politik bilinç ve devrimci aktiflik kazandırmanın imkânsız olduğunu» söyler. (!) Asya ve Afrikanın birçok ülkesinin bugün propagandacıdan ziyade iyi ajitatörlere ihtiyacı vardır.

Kendiliğinden-gelme ulusal kurtuluş hareketi sosyalist bilincin sadece Marksist olmıyan biçimlerini hazırlar. Gelişmekte olan memleketlerin bir kısmında komünist partileri yoktur; toplumsal hayatta sosyalist toplum kurmaya yönelik devrimci-demokratik örgütler öncü rolü oynamaktadır. Bu politik örgütler ve yöneticileri Marksist-Leninist görüşleri tamamiyle paylaşımadıkları halde, yeni toplum kurma mücadelesinin mantığı onları yığınlara sosyalist bilinç götürme görevini şu veya bu biçimde yerine getirmeye doğru itmektedir. Bu durumda bilimsel sosyalizmle emekçilerin mücadelesini birleştirme işinin «dolaysız» mekanizması değil, dolaylı mekanizması, her şeyden önce de, gelişmiş işçi sınıfından ve onun partisinden henüz yoksun bulunan ülkelerin özgül koşullarına sosyalist ülkelerin edindikleri tecrübelerin uygulanması sözkonusu olabilir. Bu, şüphesiz ki, karmaşık ve çelişkili bir süreçtir. Çünkü sözü geçen ülkelerde bilimsel olmıyan sos-

(!) *V. İ. Lenin.* Toplu eserler, c. 6 s. 69.

yalist görüşler de yaygın haldedir. Bilimsel sosyalizmle emekçilerin mücadelesini birleştirme işinin başarılı olabilmesi, toplumsal hayatın demokratlaştırılması derecesine ve Marksist-Leninistlerle sıkı bağlar kurulmasına bağlıdır. Sosyalist topluluk ve dünya komünist hareketiyle çok yanlı bağların geliştirilip sağlamaştırılmasının bu işde büyük bir rolü vardır.

L. Nad. Gerek sosyalist, gerekse kapitalist ülkelerde bugün bilimsel sosyalizm fikirlerinin sadece yayılmasıyla yetinilmiyor, aynı zamanda hayatın ortaya çıkardığı yeni yeni sorunlara Marks, Engels ve Lenin'in öğretisine dayanılarak cevap verilmesi gerekiyor. Her bilim dalında olduğu gibi, Marksizm-Leninizmde de kolektif çalışma şimdi ön plânda yer alıyor. Marks, Engels ve Lenin çoktan hayatta değillerdir. Fakat örgütledikleri dünya komünist hareketi büyüyüp güçlenmiştir. Teoriyi ileriye doğru geliştirme ödevini artık kişiler değil, öncelikle partiler, onların uluslararası forumları üzerlerine almaktadırlar. Dünya komünist hareketinin tecrübelerini aralıksız olarak inceleme ve genelleştirme zorunluğu bunun böyle olmasını gerektirmektedir. Zamanımızın koşulları içinde, bilimsel sosyalizmi geliştirmenin özelliklerinden biri de budur.

K. Zarodof. Evet, doğrudur. Geçmişte bilimsel sosyalizm sorunları sayıda parti teorisyenleri tarafından işlenirdi. Bunlar arasında Marks, Engels ve Lenin gibi devler vardı. Daha sonraları Komintern, teorinin geliştirilmesinde muazzam bir rol oynadı, bu örgütün saflarında birçok büyük Marksist-Leninistler yetişti. Dünya komünist hareketi zamanımızda muazzam bir gelişme içindedir. Bundan ötürü, sosyalist bilincin *enternasyonal* çapta ortaklaşa işlenmesi yaygınlaşmış bulunmaktadır. Günümüzde, kardeş partilerin kongreleri ve merkez komiteleri, Marks, Engels ve Lenin'in öğrencileri ve devamcılarının eserleri, teorinin geliştirilmesinde çok önemli bir rol oynamaktadırlar. Hareketimizin başlıca problemlerinin kolektif olarak işlendiği uluslararası danışma toplantıları bu alanda büyük bir önem kazanmıştır. Komünist ve işçi partileri arasında yapılmakta olan bölgesel ve ikili görüşmelerin, teorik konferanslarla sempozyumların da bilimsel sonuçlamalar elde edilmesinde büyük faydaları olmaktadır.

Marssizm-Leninizm teorisinin çağımız koşullarında işlenmesi ve yayılması sorununun daha fazla aydınlığa kavuşturulması gerektiği şüphesizdir.

Günümüzde de, 70 yıl önce olduğu gibi, sosyalist bilinci yığınlar arasında yayabilmek ve devrimci teoriyi geliştirebilmek için, Marksizm-Leninizmin fikir düşmanlarıyla çetin bir mücadele yürütülmesi zorunluğu vardır. Milliyetçi önyargılar ve ihtiraslar, dünya komünist hareketinin biriktirdiği bütün fikir zenginliklerinin kullanılmasını zaman zaman engellemektedir. Lenin'in alaycı bir dille belirttiği gibi, «... devrimci düşünce ile devrimci hareketin kendilerine kadarki gelişmesinin sağladığı bütün kazanımları» görmezlikten gelen ve «büyük gerçeğe mutlaka kendi zekâ-

lariyle ulaşmak» eğiliminde olan «sosyal-demokrat Lomonosof'lara aramızda bugün de raslanmaktadır. (1)

Lenin'in fikirlerinin aktüelliği

İnceleme grupumuzun çalışmaları sonunda bir konuşma yapan K. Zaro-dof, Lenin'in (komünistlerce 70. yılı kutlanan) «Ne yapmalı?» adlı eseriyle, kapitalizmin gelişmesinin emperyalizm aşamasına girdiği dönemde yazdığı diğer ekonomik, politik ve felsefi eserlerinin zamanımız için taşıdığı önem üzerinde durdu.

Bu eserlerin tahlilinden çıkarılan sonuç şudur: Lenin daha XX. yüzyılın başlangıcında, gelişmenin yeni aşamasının, dünya işçi hareketinin yükseliş koşullarını belirliyen emperyalist aşamasının özünü olanca derinliğiyle anlamış, enternasyonal çapta bir ideolog ve politika adamı olarak belirmişti.

Örneğin, «Ne yapmalı?» adlı eserinde, hayatın işçi sınıfının önüne çıkardığı yeni sorunları çözümlemiş bulunuyordu. Bu sorunlar nelerdi? İşte birkaç tanesi: Kendiliğinden-gelme hareketle bilinçli hareket ve ekonomi ile politika arasındaki bağlar; yığınların önderi olarak Marksist partinin rolü; yeni tarihsel koşullar içinde partiyi fikir ve örgüt bakımından güçlendirmenin yol ve biçimleri; proletaryanın yürüttüğü savaşın teorik biçiminin önemi ve benzerleri . . .

Lenin bunları «Hareketimizin (yani Rus işçi hareketinin) âcil sorunları» olarak nitelemişti. Fakat bu sorunlar dünya işçi sınıfının strateji ve taktiğinin özünü belirliyordu. Lenin'in sözkonusu sorunlar üzerinde yaptığı derinine felsefi-politik tahliller, yetmiş yıl önceki gibi bugün de dünyanın bütün ülkelerindeki komünistleri ve düşünen insanları yakından ilgilendiren bu esere ebediyen devam edecek bir önem kazandırdı.

Lenin'in fikirleri, daha yüzyılımızın başlangıcında çeşitli ülkeler devrimcilerinin bir savaş silâhı haline geldi. Büyük Bulgar devrimcisi Dimitir Blagoef, 1902 yılında revizyonizmin Bulgaristandaki türüyle mücadele ederken, Lenin'in «Ne yapmalı?» adlı eserinden yararlanmıştı. (2) Bu hususta daha birçok örnek verilebilir.

Gerçi XX. yüzyılın başlangıcında, Rus devrim hareketiyle doğrudan ilişkisi bulunmayan insanlar arasında Lenin'in eserlerini bilenler çok değildi. Çünkü o zamanlar Rus çarlığının ve burjuvazinin amansız basın sansürü ve İkinci Enternasyonal partileri içinde oportünizmin gelişmesi yüzünden haberler geniş ölçüde yayılamıyordu. Bütün bu nedenlerden ötürü, Lenin'in görüşleri ancak Birinci Dünya Harbi yıllarında ve Ekim zaferi

(1) V. İ. Lenin. Toplu eserleri, c. 6, s. 65.

(2) Bak: «V. İ. Lenin ve uluslararası komünist hareketi». Moskova, 1970 s. 51-52.

döneminde uluslararası bir önem kazanmış ve Lenin ancak bundan sonra milletlerarası çapta bir önder olmuştur. Yine bu nedenlerden ötürü, Leninizm gibi müstesna bir olayın belirdiği bir dönemde kamuoyu bilincinin oluşma özellikleri basitleştirilip yozlaştırılmış, Lenin'in XX. yüzyılın ilk on yılı içinde İkinci Enternasyonal oportünizminin içyüzünü açıklamak amacıyla yürüttüğü aktif mücadele, Brüksel Uluslararası Sosyalistler Bürosu'nun toplantısında ve İkinci Enternasyonal'in Kopenhagdaki VIII. Kongresinde ve benzeri yerlerde söylediği ateşli nutuklar gereken önemi kazanamamıştır.

Lenin'in diğer bazı eserlerinin ve bu arada «Ne yapmalı?» adlı kitabının, öncelikle Rus hareketi kaynaklarına dayanılarak yazıldıkları öne sürülerek, bunların önemini küçültme yeltenişleri yanlış ve boş çabalaradır. Teorik eserlerin enternasyonal önemi, hiçbir zaman, düşünürün görüşlerini renklendirmek için başvurduğu somut örneklerin alındığı sahaya ve yabancı dillerde yayımlandıkları tarihlere göre belirlenmez. Şu da unutulmamalıdır ki, o dönemde Rusya proletaryası, işçi sınıfının diğer uluslar içindeki birliklerin tecrübelerini topluyor ve dünya proletaryasının öncüsü durumuna yükseliyordu. Kaldı ki, sorunun daha başka yanları da vardı.

Uzun yıllar yabancı ülkelerde ve mülteci olarak yaşamak zorunda kalan, Avrupa dillerinden birkaçını mükemmel bilen Lenin'in çokyanlı enerjik çalışmaları ve «bilim lâboratuvarı» tahlil edildiği zaman şu sonuç elde edilir: Rusya proletaryasının önderi, Fransa, İngiltere, İsviçre, Almanya ve Belçika gibi ülkeler emekçilerinin yaşayışlarını ve mücadelelerini yakından inceleyip öğrenmiş, onların karşısında birçok konferanslar vermiş, raporlar okumuştur. Lenin eserlerini yalnız Rusya örneklerine dayanarak değil, aynı zamanda bütün dünyadaki sosyal-ekonomik gelişmelerin tahlili ve uluslararası işçi ve kurtuluş hareketleri tecrübelerine dayanarak yazmıştır.

Bilimsel sosyalizmin «çok varyantlı» olduğu ve Marksizm ile Leninizmin «tek bir bilimsel organizm» de birleştirilemeyeceği yolundaki iddiaların da yukarıda sözkonusu ettiğimiz yanlış fikirlerden uzak bulunmadığını da belirtmeden geçemeyiz. Böyle bilime aykırı (evet, bilime aykırı!) iddialara hâlâ raslanıyor. Fakat, ne derlerse desinler, Marksizm ve Leninizm tek bir Marksist-Leninist bilim halinde öylesine kaynaşmıştır ki, bunları birbirinden ayırmak olanaksızdır. Lenin'in gerçekleri tahlil metodu, teorik düşüncelerinin zenginliği, yönettiği partinin pratik eylemleriyle edinilen tecrübeler dünya komünist hareketi hazinesinde yer almışlardır ve bu hareketin strateji ve taktiğinin işlenmesinde bunlardan ana kaynak olarak yararlanılmaktadır. 1969 yılında yapılan Komünist ve İşçi Partileri Uluslararası Danışma Toplantısı'nın «Vladimir İliç Lenin'in yüzüncü doğum yıldönümü dolayısıyla» yayımladığı Bildiri'deki şu sözler Lenin'i eleştirmeye kalkışanlara verilecek cevabın en mükemmelidir: «Ünlü düşünür Lenin, Marks ve Engels'in yarattıkları bilimi, yani diyalektik materyalizm, ekonomi-politik, sosyalist devrim ve komünist toplum kuruculuğu teorisini bütün yanlarıyla

geliştirmiştir.» Yine aynı Bildiri'de, Leninizmin, «dünyayı devrim yoluyla yenileştirme savaşı»nda bütün komünistlerin bayrağı olduğu söylenmektedir.

Zaman ve yığınların devrimci pratiğı, teorik fikirlerin en yetkin değeriendiricisidir. Bunlar Leninizm öğretisinin yenilmez gücünü ve doğruluğunu en inandırıcı biçimde ispat etmişlerdir, ileride de ispat edeceklerdir.

TÜSTAV

Önemli gelişmeler

FİLİP BART

Amerika Birleşik Devletleri dünya emperyalizminin başlıca dayanağıdır. Eskiden olduğu gibi, şimdi de, emperyalist ülkeler cephesinde Birleşik Amerikanın sonuç belirleyici bir sözü ve rolü vardır. Sovyetler Birliğine karşı özel bir tutum takının Birleşik Amerika, yıllar boyunca «soğuk harp» politikasının kışkırtıcısı oldu. Buna karşın, keskin ekonomik ve sosyal bunalımlar Birleşik Amerikanın uluslararası otoritesini önemli derecede zayıflattı.

Birleşik Amerika, Demokratik Viyetnam Cumhuriyetine karşı hava harbine girişmek, Güney Viyetnam, Laos ve Kamboçya'nın yoğun nüfuslu bölgelerini durmadan bombalamak gibi barbarlıklara başvararak Çin-Hindi'nde hâlâ tutunabilmektedir. Fakat Amerika, Çin-Hindi halklarının devrimci güçlerini birtürlü dize getiremiyor. Vaşington'un saldırgan politikası, el atmaya çalıştığı diğer yerlerde de yenilgiye uğruyor. Ne var ki, bu politikanın tehlikelerle dolu olduğunu görmemek de mümkün değildir. Birleşik Amerikanın dış politika hattı ve ülke içindeki gelişmeler bütün dünya halklarında endişeler uyandırmaktadır.

Bu durum Amerikan komünistlerini, diye biliriz ki, istisnai ve kendine özgü koşullar içinde çalışmaya zorluyor. Birleşik Amerika Komünist Partisi günlük çalışmalarında emperyalizmin olanca gücüyle karşı karşıya gelmektedir. Partimizin yaşadığımız çağın en önemli sorunlarındaki görüş ve tutumu, tekeli sermayeyle mücadeledeki girişim ve katılımı elbette geniş bir ilgi uyandırmaktadır. Bundan dolayı, barış, demokrasi ve sosyalizm için savaşan herkes, Birleşik Amerika Komünist Partisinin Şubat ayında yapılan XX. Kongresini ilgiyle izlemiştir.

Biz son yıllarda önemli başarılarla ulaştık. Komünist Partisi ülkenin toplumsal yaşantısında gittikçe daha etken bir güç olmaktadır. Partinin, sol güçler arasında, özellikle gençlik arasındaki etkisi önemli derecede artmıştır. Yığinsal eylemlerde komünistler ağır basan bir etken durumundadırlar. XX. Kongre bu değişimleri tahlil etmiş, ve bunları, gericiliğin çevremizi saran tecrit çemberinde gedik açmak için yığınların yürüttüğü savaşın yeni bir aşamasına başlangıç olarak nitelendirmiştir.

Parti işçi sınıfıyla, onun sendikalarıyla ilişkileri güçlendirme hattını şaşmadan izliyor. Büyük sanayi kuruluşlarına bugün de daha önce olduğu gibi özel bir önem veriyor. Biz bunun yanısıra, uluslararası harekette diğer komünist ve işçi partileriyle dayanışmayı artırma mücadelesine de devam ediyor, proletarya enternasyonalizmine zarar veren her türlü burjuva-nasyonalist akımlarına karşı savaşıyoruz.

Birleşik Amerika Komünist Partisi Genel Sekreteri Güs Hol, XX. Kongrede

okuduğu hesap verme raporunda birçok problemler ortaya koydu. Biz şimdi bu problemler arasında parti için hayati önem taşıyan bazıları üzerinde durmak istiyoruz.

Kongremizi dünya kamuoyunun dikkatinden uzak tutmaya çalışan Nikson hükümeti, yabancı ülkelerdeki Amerikan konsolosluklarına bir bildirge göndererek, kardeş partiler delegelerine vize verilmemesini emretti. Buna rağmen, Kanada'dan iki misafir, Şili'li senatör ve Emekçilerin Birleşik Sendikalar Merkezi Başkanı Luis Figueroa bütün engelleri aşabildiler. Amerikan emperyalizminin Lâtin Amerikadaki rolü ve Vaşington hükümetinin Şili halkçı hükümetine yönelttiği tehditler gözönünde tutulursa, Şili delegesinin kongremize gelebilmesinin ne büyük bir önem taşıdığı kendiliğinden anlaşılır. Amerikan emperyalizmi Küba'ya karşı giriştiği serüvenlerde yenilgiye uğradıktan sonra, şimdi bütün gücüyle ve her yola başvurarak Şili halkına boyun eğdirmek istemektedir. İşte bundan ötürü, L. Figueroa'nın kongremize katılması ve ülkemiz içinde bir gezi yapmış olması, Şili'nin, Küba'nın ve diğer Lâtin Amerika ülkelerinin işçilerine karışılmamasını amaçlıyan hareketin genişlemesine yardım etmiştir.

Kongreye katılan delegeler, Küba devriminden sonra, Şili'de Halk Birliği koalisyonu ile ulaşılan başarının Lâtin Amerika kıtasında Amerikan emperyalizmine karşı yürütülen savaş bakımından büyük bir önem taşıdığını belirttiler. XX. Kongrenin tezlerinde şöyle deniliyor: «Birleşik Amerika komünistleri Şili devrimi karşısında büyük bir sorumluluk taşıyorlar ... Amerikan işçi sınıfını Şili'li kardeşlerimizin desteklenmesi yönünde seferber etmek, Amerikan emperyalizminin Şili'de çevirdiği oyunlara karşı mücadelede demokratik güçleri eyleme geçirmek partimiz için bir ödevdir.»

Birleşik Amerikanın kıyasıya devam eden uluslararası rekabete katılması ve askeri serüvenlere girişmesi, zaten kabarık olan bütçeyi daha da arttırıyor, işçi sınıfının omuzlarına yeni yeni ekonomik külfetler yüklüyor. Buna ücretlerin dondurulmasını veya sıkı bir kontrole tâbi tutulmasını, grev hakkının kısıtlanmasını, parlâmento ve yasama yoluyla sendikaları boğma denemelerini de eklememiz gerekiyor. Bu durum grev hareketinin güçlenmesine yol açmış, halkın birçok tabakasını ilgilendiren anlaşmazlıkların şiddetlenmesine açık bir ortam yaratmış bulunuyor. İşçi sınıfının karşılaştığı problemler arasında ekonomik istikrarsızlık ve işsizlik başlıca yeri alıyor.

İşte bundan ötürü, Kongre, 20 milyon örgütlü işçiyi birleştiren ve tekelci sermayeye karşı yürütülen politik ve ekonomik savaşta çözümleyici güç olan sendikalar içinde sınıf bilincinin yükseltilmesi ödevini ön plâna aldı. İşçi sınıfının aktifleşmesi süreci, onun sınıf bilincinin politik bir olgunluğa ulaşmasına kadar, sınırlı bir karakter taşıyacaktır. Birinci derecede önem taşıyan bir başka problem de, sol güçlerin sendika hareketi saflarında ve yığinsal örgütler içindeki inisyatifin gelişmesi problemidir. Sendikalarda hüküm süren anti-komünist histeri, yıllar yılı sol güçlerin inisyatifi ellerine

almalarına engel oluyordu. Bu da Amerikan proletaryasının savaş mâneviyatını zayıflatıyordu. Bu alanda meydana gelen olağanüstü dönüm, yani sol güçlerin inisyatifi ellerine almaları, sendikaların durumu üzerinde olumlu etkiler yaptı.

Sol güçlerin aktifleştirilmesi sorunu, zenci işçiler hareketiyle de yakın bir işbirliği yapılmasını gerektiriyor. Birleşik Amerikada birçok ulusal azınlık vardır. Ulusal azınlıklar halkın en çok sömürülen ve ayırımı tâbi tutulan bölüğüdür. Amerikan kapitalizmi ırk ayırımını özel bir sömürme biçimine çevirmiş bulunuyor. Tekeller bu temel üzerinde ırkçılığın ideolojik settini kurmuşlardır. İşçi sınıfı arasında birlik ancak bu set aşıldıktan sonra kurulabilir.

Birleşik Amerika Komünist Partisi Ulusal Başkanı Henri Uinston, ideolojik savaş konusuna hasrettiği raporunda bu fikri iyice geliştirdi. Uinston, raporunda, ücretlerin eşitsizliğine değindi, zencilerin sendikalarda yönetime katılmalarına engel olunduğuna işaret etti, burjuvazinin işçilerin bilincini zehirlediği ırkçılıkla savaşmanın bilhassa zorunlu olduğu üzerinde durdu ve sendikalarda ırkçılığın kökünü kazımanın proletarya güçlerinin birleştirilmesi için gerekli bir koşul olduğunu belirtti.

Birleşik Amerikada devlet-tekel kapitalizmi zenginlik ile yoksulluk arasındaki uçurumu gittikçe derinleştiriyor. Ekonomik kutuplaşma devam ediyor. İşsizler ordusu özellikle gençlik arasında durmadan artıyor. İşsizler arasında her ikinci kişi genç kuşağın bir temsilcisidir. Köy ekonomisinde küçük çiftçilerin gittikçe yoksullaşmaları süreci, bir yandan da banka sermalesiyle sigorta kumpanyalarının kontrolü altında sanayi tipinden büyük çiftçi işletmeleri kurulması devam ediyor. Bütün bunlar hükümet üzerinde baskı yapmaya çalışan yeni yığinsal hareketlerin doğmasına yol açmış bulunuyor. Bu hareketlerin başında çeşitli ideolojik güçler vardır. Bazılarında gerici elemanların etkisi epeyce fazladır. Bunlar bu tür hareketlerin geniş yığinsal savaş cephesine katılmasına engel oluyorlar. Fakat tekel-lerle karşı karşıya geldikçe, birlik olma gereğini anlıyorlar. Bundan dolayı, böyle hareketler anti-monopolist bir birliğin kurulmasında yığinsal temel olabilirler. Bu gibi bir anti-monopolist birlik çerçevesi içinde de, diğer güçlerle beraber çalışarak, ortak düşmana karşı mücadelede tecrübe edinebilirler.

Şimdiki iki partili sistem, işçi sınıfını ve geniş halk yığınlarını bir menegene gibi sıkıkmaktadır. Erkin sınıfsal mevizilere geçilmeden, yeni ve erkin bir partinin temeli kurulamaz. İki esas burjuva partisi, emekçileri ideolojik zincirlere vurarak, parçalama yöntemleri uygulayarak ve kurnazca hazırlanmış bir seçim sisteminden yararlanarak, Birleşik Amerikada ulusal çapta bağımsız politik örgütler kurulmasına engel oluyorlar. Her yeni politik hareketi reddeden yüksek sendika bürokrasisi de onlara yardımcı oluyor. Buna rağmen, iki partili sistemin yapısında bazı ciddi çatlaklar meydana geliyor. İlerici güçler politik bağımsızlık uğrunda savaşıyorlar.

Örneğin, zenci hareketinde, eski burjuva partileriyle olan ilişkileri koruyarak – başlangıçta zayıf olsa da ve genel hatlarıyla bir görüş birliğine dayanmasa da – yeni ve bağımsız örgütler kurmaya yönelik güçlü bir eğilim görülüyor. İndiyana eyaletinin madenciler şehri Geri’de 4200 delegenin katılmasıyla yapılan zenci örgütleri ilk politik ulusal kongresi bunun bir belirtisi olmuştur.

Amerikan emperyalizminin ideologları ve başta cumhurbaşkanı olmak üzere bütün devlet adamları, kendilerine halk yığınlarının güven beslemeklerinden yakınıyorlar. Birleşik Amerikada halkın, özellikle genç kuşağın hükümete güveninde bir sarsıntı ve yıpranma süreci vardır ve bu süreç giderek güçlenmektedir. Hoşnutsuzluklar ve değişiklik istekleri, halk yığınlarının büyük bir kısmı henüz ne istediklerini tam bir açıklıkla kavramamış olsalar da, durmadan artmaktadır. Bu durumda alternatifin, çözüm çaresinin halka iyice anlatılması için bütün olanaklar meydandadır. Sendikalarda, zenci kurtuluş hareketinde ve diğer hareketler içinde, 1972 Cumhurbaşkanlığı seçimlerine daha aktif biçimde katılma eğilimi güçlenmektedir. Bu seçimlerin sonucu, sadece en yakın geleceğin olaylarını etkilemekle kalmayıp, aynı zamanda işçi sınıfına dayanan büyük bir halkçı partinin kurulmasına yol açacak bağımsız politik örgüt biçimlerinin daha çok açıklığı kavuşmasına da etki yapabilir.

ABD Komünist Partisi, politik güçlerin dağılımını da gözönüne alarak seçimönü taktiğini belirlemiş ve üç yönde eylem göstermeyi kararlaştırmıştır. Bu üç yön birbirinden kesinlikle ayrı değildir. Başlıca çabalarımızın hangisi üzerinde yoğunlaştırılacağı somut duruma bağlı olacaktır. Birinci yön, kendi adaylarımızı göstermek ve bunların seçilmesi için kampanya yürütmektir. İkinci, geleneksel burjuva partileriyle ilişkisini kesmiş bağımsız güçlerle daha geniş seçim ortaklıkları kurulmasını desteklemektir. Komünistler, yığınsal hareketlerin solcu sektör grupların kontrolü altına düşmemesi ve evvelce olduğu gibi sönüp gitmemesi için her çabayı göstereceklerdir. Üçüncüsü, Komünist Partisi, diğer ilerici güçlerle birlikte, geleneksel burjuva partilerindeki iç çatışmaların gelişmesine etki yapmaya çalışacaktır. Biz halk için hayati önem taşıyan problemlerin çözümünü için mücadele eden adayları destekliyeceğiz.

Komünist Partisi, 1972 seçimlerinde, hakkını kullanarak kendi adaylarını göstereceğini çok önceden bildirdi. Bu 1940 yılından beri ilk defa olmaktadır. 1968’de komünist adayların isimleri yalnızca iki eyaletin seçim bültenlerinde yer almıştı. Bununla resmi çevreler mücadele bakımından istihbarat hedefi güdüyorlardı. Komünistlerin siyasi parti olarak seçimlere katılmasını önlemek için bütün hukuki kurnazlıklardan faydalanılmıştı. Komünist Partisinden, adaylarını seçim bültenlerine yazdırma dilekçelerini pek

çok sayıda komünistin imzalaması isteniyordu. Bu başvurma dilekçelerini imza edenler bir sürü formaliteye boğuluyordu. Üstelik, bazı eyaletlerin kanunları, aday olacak kişilerin anti-komünist nitelikte «ant içmeleri»ni öngörüyordu.

Parti Milli Komitesi'nin 1971 Kasım toplantısında, H. Uinston yoldaş, bütün bu problemleri konu edinen bir rapor okudu. «1972 yılında bütün partinin başlıca çalışmasının seçim kampanyası üzerinde yoğunlaşacağı»nı belirten H. Uinston yoldaş, çeşitli eyaletlerin seçim kanunları dolayısıyla kaçınılmaz olarak karşımıza çıkacak engellerin etraflı bir tahlilini yaptı. Öyle ki, parti, aday gösterme dilekçelerine gerekli sayıda imza toplasa bile, daha başka engellerin ortaya çıkacağını da hesaba katmamız gereklidir. Yirmi dokuz eyalette ya doğrudan doğruya komünist partisine karşı yöneltilmiş, ya da ona karşı kullanılabilecek kanunlar vardır. Fakat biz sadece partinin seçimlere katılmasını önleme denemelerine karşı mücadele etmekle kalmıyacak, demokratik halkların korunması savaşına diğer güçleri de çekmeye çalışacağız.

Partimiz, yukarıda belirtilen engellerden bazılarını giderebildiğimiz 1971 yılında, Güs Hol yoldaş cumhurbaşkanlığına ve «Genç İşçiler Kurtuluş Birliği» Başkanı Carvis Taynır'ı da cumhurbaşkanı yardımcılığına aday göstermişti. Her iki komünist aday, başvurma dilekçileri için gerekli miktarda imza toplamak üzere başlatılan kampanyayı bizzat yönettiler. Amaç 31 eyalette adayların isimlerini seçim bültenlerine geçirtmekti.

Partinin seçimönü çalışmaları halk yığınlarında etkisini gösterdi. Etki beklenmedik derecede büyük oldu. Eskiden tereddütler gösterilen yerlerde, artık komünistlerin adaylık dilekçelerini imzalayanlar çoğaldı. Gericilerin partimize yönelttikleri tehditlerin devam etmesine rağmen, Makartizm devrinin ağır sonuçlarının çoğu ortadan kalktı.

Birkaç örnek verelim: Bir sanayi bölgesi olan Ohayo eyaletindeki seçim yasalarına göre, seçim bültenlerine girebilmek için Komünist Partisinin 500 bin kadar imza toplaması gerekiyordu. Adli katlarda yaptığımız mücadele sonucunda, bu isteği 5 bin imzaya indirebildik ve uygulamada 10 bin kadar imza topladık. Maden komürü ve çelik döküm sanayii kollarının ağır bastığı Pensilvanya eyaletinde, üç hafta içinde 36 bin imza toplamamız gerekiyordu. Oysa biz bu süre içinde 45 bin imza topladık. Parti, ırkçı-faşist hükümetlerce yönetilen birçok güney eyaletinde de başarılar elde etti. Hattâ ırkçı Corc Uolles'in valilik yaptığı Alabama'da bile gerekli miktarda imza toplanabiliyordu. Güneydeki diğer eyaletlerde, toplumsal komitelerde çalışan komünistlere, parti üyesi olmyanlar da katıldılar.

Şunu da belirtelim ki, imza toplama kampanyasına katılanlar sadece dilekçelere imza verenlerden ibaret değildi. Kampanyaya katılan aktivistler içinde imza veremeyecek durumda olan birçok devlet memuru da vardı. Bazıları da polisin kovuşturmasından ve işlerini kaybetmekten korkuyorlardı. Yani sağlanan her imzanın karşısında, partiye sempati duyan dört-

beş seçmen vardı. İmza toplayanlar onbinlerce kişiyle doğrudan doğruya temaslar kurdular. Fakat birçok eyalette hâlâ devam etmekte olan imza toplama kampanyası sona erinceye kadar, bu parti aktivistleri daha yüzlerce insanla karşılaşacaklardır. Birleşik Amerikanın politik hayatındaki bu yeni durum nesnel koşulların değişmesinden ileri geliyor. Komünistlerden adaylar gösterme mücadelesi, ülkede demokratlaşma süreçlerinin gelişmesine yardım ediyor. Bundan başka, yeni bağımsız hareketlerin politik olgunluğa daha çabuk ulaşmasına yardımcı oluyor. Çünkü bütün bağımsız örgütler kendi adaylarını gösterirken aynı problemlerle karşılaşıyorlar.

Ortaya çıkan olanakların gerçekleşmesi için, partinin kendi saflarında birlik kurması, ülkede meydana gelen değişikliklerden faydalanması, ısrar ve metanetle çalışması gerekiyordu. Böyle bir birlik ancak sağ oportünizme ve solcu sekterliğe karşı çetin bir savaş verilerek sağlanabildi.

Komünist Partisi ideolojik cephedeki eylemlerinde Maoizmin zararlı etkilerinden uzak kalamadı. Bugün Birleşik Amerika Maoist propagandanın yayılma alanıdır. Partimiz kişisel hücumlara yer vermeden, Maoizm ideolojisine karşı savaşıyor. Çünkü Maoizm devrimci hareketin birliğine zarar veriyor. Anti-sovyetizme karşı savaşılabilmek için bu oportünist sapmanın karşısında sağlam bir direniş gösterilmelidir. Bu alandaki savaş, özellikle gençlik üzerinde, saflarımıza giren ve parti yönetim katlarına kadar yükselen bu zümre üzerinde, olumlu etkiler yapmaktadır.

İşte Birleşik Amerika Komünist Partisinin sağlamlaştırılması ve parti yayınlарının dağıtımı işleri bu koşullar altında başarılmaktadır. Politik alanda başlıca çabalar, yığınlar arasında partinin politik etkisini genişletmeye, özellikle işçiler üzerindeki etkiyi arttırmaya yöneltilmiştir. Komünist Partisinin kongre delegeleri kadrosu da, partide işçi sınıfına yönelik yeni dönümü yansıtmaktadır. İşçiler, gençler, kadınlar, zenciler ve diğer milli azınlık şimdiye kadar kongrede bu derece temsil edilmiş değillerdi. Gus Hol yoldaş kongrede haklı olarak şöyle dedi: «Partimizin safları genişledi. Partinin, başlıca çabayı sanayi proletaryası arasındaki çalışmalara yöneltme politikasında elde edilen ilk ciddi başarılar meydana geldi. Partimiz sendika hareketinin çeşitli alanlarında çok daha etkili bir güç haline gelmiştir.»

Partimizi sağlamlaştırma süreci, ülkenin güney bölgesinde parti örgütlerinin canlandırılması çalışmalarında da kuvvetle hissediliyordu. Bilindiği gibi, eskiden parti özellikle buralarda büyük kayıplara uğramıştı. Son yıllarda, güney eyaletlerinde, buraları çok gerici güçlerin etkisi altında olmasına rağmen, yeni yığınsal eylemlerin geliştiği, özellikle büyük yürüyüşler düzenlendiği, zenci halkın kurtuluşunu amaçlayan örgütlü hare-

ketler meydana geldiği görülmektedir. Güneyin 6 eyaletinde parti örgütleri yeniden kurulmuştur.

Birleşik Amerika Komünist Partisi'nin XX. Kongresi, Gös Hol yoldaşın kongredeki kapanış konuşmasında da belirttiği gibi, büyük ve faydalı çalışmalarla geçti. Bu çalışmalar, partinin, ülkedeki bütün işçi hareketinin eylemleri üzerinde olumlu etkiler yapacaktır. Kongre, partinin politik ve ideolojik bakımdan yüksek bir düzeye ulaştığını; Marksizm-Leninizm ilkelere sadık olduğunu; barış, demokrasi ve sosyalizm için savaşta saflarının birlik ve topluluğunun güçlendiğini göstermiş bulunmaktadır.

TÜSTAV

Tarihten dersler

IVAN BAGRAMYAN

İkinci Dünya Harbi sonunda faşizmin yenilmesi üzerinden 27 yıl geçmiş bulunuyor. Bu kısa bir süre sayılmaz. Artık harp felâketi görmeden yeni bir kuşak yetişti. Yer yer bomba çukurlarıyla yaralı alanlarda şimdi dolgun başaklı ekinler talazlanıyor, yangın harabelerinin yerinde artık yeni konut yapıları ve fabrikalar yükseliyor. Geçen harbin olayları gittikçe daha çok tarihe gömülüyor.

Fakat zaman insanların kalblerine hükmedemez. Bu kalblerde Sovyet halkının ve silâhlı kuvvetlerinin gösterdikleri kahramanlığın anısı, sosyalist yurtlarını fedakârca ve yiğitçe savunan ve halklara karşı enternasyonal ödevlerini yerine getirenlerin anıları ebediyen yaşıyacaktır. Faşist Almanyanın yenilgisi sadece Hitlerizmin askeri hezimetinden ibaret değildi. Bu aynı zamanda cehaletin üzerinde akıl ve idrakın, barbarlık üzerinde uygarlığın, dünya gericiliği üzerinde de dünyayı devrimcilikle yenileme güçlerinin zaferiydi.

Sovyet halkının zaferi kazanması kolay olmadı. Düşman güçlü ve tehlikeliydi. Hele harbin ilk ayları bizim için birbirinden ağır sınamalarla geçti. Ama bu ayların bize sadece başarısızlık ve yenilgiler getirliğini düşünenler yanılırlar. O zaman nice sınır karakollarımızın verdikleri savaşlara dair haberler, yetkili bir görevli olarak benim elimde toplanıyordu. Sınır kuvvetlerimiz bir tek erin sağ kaldığı hallerde bile, kanlarının son damlasına kadar direniş gösteriyorlardı. Ukrayna'da 1941 yazında benim de bizzat katıldığım çarpışmalar, Sovyet askerlerinin cesaret ve yiğitliğini, kırılmaz direniş gücünü ve sarsılmaz zafer inancını en parlak biçimde gösterdi. Öyle ki, harbin ilk 22 gününde Hitlerci faşistler savaş alanlarında 100 binden fazla ölü ve yaralı bıraktılar, mevcut tanklarının yarısını ve çok sayıda uçak kaybettiler.

Hitlercilerin vahşet ve talaflı plânı, daha devlet sınırlarımızdan kahpece içeri daldıkları andan itibaren bozulmaya başladı. Barensovo'dan Karadenize kadar uzanan bin kilometrelik cephe boyunca, faşist sürüleri, Sovyet yurttaşlarının düşmanı göğüsleyip durdurma ve yoketme iradesiyle karşılaştılar. Ve artık 27 Haziran 1941 tarihli «Nüyük Post» gazetesinin «kızılırları ancak kurtarabilecekleri»nden bahsettiği «Kitabı mukaddes mucizeleri» filân da gerekli değildi. Sosyalist toplum ve devlet sisteminin, halkı bütün maddi ve mânevî güçleriyle Hitlerizme karşı savaşa seferber etmeye imkân veren üstünlükleri o «mucizeler»i aratmadı. «Her şey cephe için, her şey zafer için» şiarı, her Sovyet emekçisinin hayatının anlam ve amacı oldu.

Sovyet savaş sanatı, savunma ve üstüngelme sanatı, harp çilesinin

ateşinde kıvama geldi, bu çilenin örsünde döğüldü ve çelikleşti. Biz Moskova, Stalingrad, Kursk ve Orel dolaylarında verdiğimiz tarihsel savaşlarla haklı olarak övünüyoruz. Bu savaşlar Berlin'deki son zaferi savaşının temel oldular. Faşist Almanyanın saldırısı Moskova'da Hitlercilerin geçitresmiyle değil, Berlin'de teslim olmalarıyla sona erdi.

Sovyet silâhlı kuvvetleri Almanya'ya intikamcılar olarak değil, enternasyonalist askerler olarak girdiler. Daha Birinci Dünya Harbi yıllarında V. İ. Lenin şunları yazmıştı: «Basit yurtseverliğin, yani burjuva yurtseverliğinin şiarı, 'Almandan nefret et, vur Almanı!' idi ve öyle de kaldı. Oysa biz 'Emperyalist canavarlardan nefret, kapitalizmden nefret, kapitalizme ölüm!' diyor ve buna 'Alman işçileriyle kardeşçe birliğe sadakat' öğüdünü ekliyoruz.»⁽¹⁾

Sovyet subay ve erlerinin mâneviyatını belirleyen temel etken, anti-faşist savaşçının enternasyonal bir ödev yükümlenmiş olduğu bilinci idi. Belorusya Cephesi Komutanlığının bütün birliklere gönderdiği genelgesinde şöyle deniliyordu: «Kızılordu mensubu gerçek savaşçı, insan kânına susamış faşist canavarlarla asla kıyaslanamaz; bu savaşçı Sovyet yurttaşlığı onurunu asla zedelemeyecek ve düşüncesizce intikam duygularına kapılıp da, asıl amacı, halkımızın uğrunda silâha sarıldığı kutsal amacı, yani Alman faşist ordusunu yenmek ve faşist harp suçlularını cezalandırmak ödevini unutmıyacaktır. Biz, faşist elebaşlar tarafından aldatılan, insan düşmanı ırkçı propagandayla zehirlenen Alman halkından intikam alma peşinde değiliz; biz bu kaniçici canavar faşizmden yakasını kurtarabilmesi için ona yardım etmek istiyoruz.»

Ordumuz yüce kurtarıcılık ödevini şerefle yerine getirdi. Bugün, ordu-muza ebedi şükran ifadesi olarak, Avrupanın – yalnız Avrupanın da değil – Varşova ve Prag, Sofya ve Berlin, Budapeşte ve Bükreş, Viyana ve Belgrat gibi başkentlerinde ve diğer büyük şehirlerinde enternasyonalist Sovyet askeri anıtları yükselmektedir.

İkinci Dünya Harbi yıllarında, faşizmin pençesine düşmüş halkların özgürlük ve ulusal bağımsızlığı uğrındaki savaşlarda, Çekoslovakya Ordusu er ve subayları, Polonya askeri birlikleri, Yugoslavya Halk Kurtuluş Ordusu, Arnavutluk Partizan Ordusu ve Hitlerciler blokunun çökmesinden sonra da Bulgar, Romen ve Macar askeri birlikleri Sovyetler askeriyle omuz omuza çarpışmalara katıldılar.

Sovyet halkı, faşizmin saldırısına karşı savaşta anti-Hitler koalisyona dahil müttefiklerin harcadıkları çabaları da büyük bir takdirle değerlendirmektedir. Biz, düşmanın hezime uğratılmasında ABD, İngiltere, Fransa ve diğer memleketler halklarının değerli katkılarda bulunduklarını biliyor ve asla unutmuyoruz.

Zaferimizim arifesinde komutanı bulunduğum birliklerin kadrosuna Fran-

(1) V. İ. Lenin. Toplu eserleri, c. 36, s. 82.

sız «Normandi-Neman» hava alayı da giriyordu. Bu alayın pilotları cesur, kahramanlar olarak anılmayı hak ettiler. Çok başarılı savaş eylemleri gösteren «Normandiya-Neman» alayına «Kızıl Bayrak» ve «Aleksandır Nevski» nişanları verildi.

Bununla ilgili olarak, Fransız Devlet Başkanı Şarl de Gol'un Y. V. Stalin'e gönderdiği mesajı harbin sona ermesinden bir süre sonra okuyabilmiştim. Mesajda özetle şöyle deniliyordu: «... Bu vesileyle, Fransız uçmanlarını şanlı Sovyet havacılarının saflarına kabul etmenizden ve Hitlerci düşmanlara karşı savaşlara katılabilmeleri için donatılarını da sağlamanızdan ötürü Size tekrar teşekkürler ederim. Böylece, savaş alanlarında oluşan silâh arkadaşlığı, ulaştığımız zaferde, Sovyet ve Fransız halkları arasında dostluğun sağlam bir garantisi olarak belirlemektedir.»

Zaman ve yeni izlenimler, insanı bazan geçmişi başka türlü düşünmeye sevkedebilir. Fakat esas olanı, tarihi gerçekleri değiştirmek olanaksızdır. Bu da, insan toplumunun daha sonraki gelişmesini büyük ölçüde belirliyen olaylar bakımından bilhassa önemlidir.

Ne var ki, burjuva tarihçileri gerçekleri boyuna tahrif etmeye, öncelikle harbin nedenleri sorunu üzerinde kalpazanlık yapmaya, Alman emperyalizmini şu veya bu ölçüde haklı çıkarmaya çalışıyorlar. Vaktiyle Hitlerci propaganda da, SSCB'ne karşı harbin «önleyici» bir karakter taşıdığını, yani bunun, Sovyetler Birliği tarafından Almanya ya da diğer Batı Avrupa memleketlerine karşı girişilebilecek «saldırı tehlikesi»ne set çekecek bir tepki olduğunu iddia etmeye kalkışmıştı. Çağdaş burjuva askeri tarihçileri ve ideologları da, şimdi ipliği çoktan pazara çıkarılmış olan bu gibi söylentileri tazeleme çabasındadırlar. Maksatları besbellidir. Emperyalist çevreler, bu suretle, geliştirmekte oldukları silâhlanma yarışını haklı göstermek istemektedirler. L. İ. Brejnev yoldaş SBKP XXIV. Kongresinde okuduğu MK faaliyet raporunda şunları belirtti: «Emperyalistler, saldırgan eylemlerini maskelemek ihtiyacını hissettikleri her ahvalde «Sovyet tehlikesi» masalını tazeleme çabasına girişmektedirler. Öyle ki, Hint Okyanusunun dibinde ve Kordil dağları tepelerinde bile bu tehlikenin belirtilerini aramaya koyulmuşlardır. Avrupa ovalarındaysa, NATO dürbünleriyle bakıldıkça, genellikle Batıya doğru çıkışa hazır Sovyet tümenlerinden başka bir şey görünmemektedir.» (!)

Çağdaş burjuva askeri tarihçileri ve ideologları, Hitler'in Doğu'da uğradığı hezimetin «nesnel nedenler»ini temellendirmek, zaferi şartlıyan etkenleri tahrif etmek ve önemini küçümsemek için kâğıda ve mürekkebe acıyıyorlar.

Eğer Sovyetler Birliği, bütün ekonomik, politik, fikri ve askeri olanakları için en büyük sınavı teşkil eden dört yıllık müthiş ve kanlı savaşta düşmanı yenebilmişse, eğer memleketimiz bu harpten zayıflamadan ve hattâ

(!) SBKP XXIV. Kongresi materyalleri. Moskova, 1971, s. 28.

daha da güçlenerek çıkmışsa, eğer Sovyet Ordusu yalnız kendi yurdunu kurtarmakla kalmayıp, diğer Avrupa ülkelerinin kurtuluşlarına da çözümleri bir katkıda bulunabilmişse, sağduyu sahibi herkes için, bunun nedeni, «soğuk-paşa» ve «uzaklık-paşa» değil, bizim toplum ve devlet düzenimizin üstünlüğüdür, Sovyet yurttaşlarının yiğitlik ve metanetidir, yurtlarına ve partilerine sonsuz sadakatleri, yüce sosyalizm dâvasının doğruluğuna bilinçle inanışlarıdır.

Harbin nedenleri ve karakteri, Sovyetler Birliğinin kazandığı zaferin kaynakları yalnız akademik sorunlarla sınırlanamaz. Bunlara verilecek doğru cevaplar, komünist ve işçi partilerinin, bütün ilerici güçlerin, yeni bir harbi önleme, emperyalizmin saldırgan politikasını açığa vurma yolundaki çabalarına yardım etmektedir.

Faşist Almanyanın yenilmesi üzerinden yaklaşık olarak 30 yıl geçtikten sonra, dünyamızın çehresi esaslı biçimde değişmiş bulunuyor. Çağımızın temel devrimci gücü olan dünya sosyalist sistemi yıldan yıla daha da güçlenmekte ve gelişmektedir.

Sosyalizmin harplere ihtiyacı yoktur. Harpçilik onun tabiatına aykırıdır. Sosyalist devletler bütün uluslararası anlaşmazlık sorunlarının görüşmeler yoluyla çözülmesinden yanadır ve bu yönde çaba harcamaktadırlar. Sovyetler Birliği, öteki sosyalist ülkeler, barışın ve halkların güvenliği dâvasının ardıcıl savunucuları olarak haklı bir ün kazanmışlardır. SBKP XXIV. Kongresinin hazırladığı barış ve milletlerarası işbirliği mücadelesi programı bütün ilerici güçler tarafından geniş ölçüde destek görmüştür.

Varşova Antlaşması'na üye devletlerin bu yılın 25–26 Ocak günlerinde Prag'da yapılan Politik Danışma Komitesi toplantısının dökümanları, sosyalist ülkelerin barışçı çabalarının yeni bir kanıtıdır. Bu toplantı sonunda yayımlanan bildiride, Avrupada görülmekte olan olumlu değişmelerin kökleştirilmesi, Avrupa problemlerinin çözümünde daha ileri adımlar atılması, kıtada durumun istikrara ve tamamen sağlığa kavuşturulması için tutulacak yol açıkça belirtilmektedir.

Prag toplantısının Çin-Hindî'nde devam etmekte olan Amerikan saldırısına ilişkin bildirisi de büyük bir uluslararası önem taşımaktadır. ABD'nin Çin-Hindî'ndeki eylemleri, Vaşington'un, bu bölge problemlerini politik yoldan değil, askeri kuvvetle çözmeye belbağladığını açıkça göstermektedir. Birleşik Amerikanın 1970 yılından beri resmi bütçelerde gösterilmeyen Viyetnam harbi masrafları, son verilere göre, 1965 yılında 103 milyon dolar kadarken, 1969'da 28,8 milyar dolara yükselmiştir.

SSCB'nin ve sosyalist sistem ülkelerinin uluslararası itibarının artması, dünya olaylarının gidişi üzerindeki etkilerinin güçlenmesi, sosyalist devletlerle ilişkilerinde kuvvet etkenine güvenen kapitalist çevrelerde endişeler yaratıyor. Geçenlerde, Londra Stratejik Araştırmalar Enstitüsü Direktörü Fransoa Düşen'in 6 Aralık 1971 tarihli «Financial Times» adlı İngiliz

gazetesinde yayımlanan bir yazısını okudum. Yazı sahibi, Avrupada «gerginliğin azalması sonuçları»ndan bir hayli endişe duyduğunu gizlemiyor ve bu durumda NATO'nun daha güçlendirilmesi, Batı Avrupa devletlerinin Amerikan global stratejisine daha sıkı bağlanmaları çağrısında bulunuyor. Bununla ilgili olarak, ABD'nin Batı Avrupayı sosyalist ülkelere karşı çok önemli bir stratejik atlama tahtası saydığını tekrar belirtmekte fayda vardır. Pentagon, Batı Avrupada 300 bin kişilik bir askeri kuvvet, büyük miktarda modern silâh ve savaş donatımı, ayrıca 7 bin kadar nükleer başlık bulundurmakta, bu bölge memleketlerinde çok sayıda askeri üsse sahip bulunmakta, Altıncı Filo'sunu da Akdenizde tutmaktadır.

SSCB ve öteki sosyalist ülkeler tarafından izlenen aktif barış politikası, pasifist hayallerden uzak bir savunma politikasıdır. Bu politika bir yandan, saldırılara ve harplere karşı savaşan toplumsal güçlerin harp aleyhinde yürüttükleri uluslararası geniş harekete, öte yandan sosyalist devletlerin maddi gücüne ve aralarındaki askeri işbirliğine dayanmaktadır. Geçmişin ibret dersleri, emperyalistlerin bir askeri saldırıya geçmeleri tehlikesinin devam ettiği koşullarda, saldırıyı bertaraf etme olanağının, doğrudan doğruya sosyalist devletler topluluğunun savunma yeteneği düzeyine bağlı olduğunu göstermektedir. Yoksa, harpçilik ateşi başlarına vuran emperyalistler, Sovyet ülkesinin gücü karşısında, Sovyet silâhlı kuvvetlerinin ve sosyalist devletler ordularının yüksek savaş kabiliyeti karşısında soğuk ürpertiler geçirmeseler, tehdit pozisyonundan çoktan çıkar ve saldırı eylemine geçebilirler. Komünist ve işçi partilerinin 1969 Yılı Uluslararası Danışma Toplantısı'nda belirtildiği üzere, «NATO saldırı bloku varoldukça, Varşova Antlaşması örgütü, elperyalist devletlerin saldırısına karşı sosyalist ülkelerin güvenliğini sağlama ve barışı teminat altına alma yolunda önemli bir rol oynamaya devam edecektir.» (1)

a Varşova Antlaşması'na dahil ülkelerle birleşik silâhlı kuvvetleri zamanımızın istemlerine tamamen uygun bir düzeydedirler. Komünist ve işçi partilerinin gösterdikleri daimi ilgi sayesinde, bu ordular gayet güçlü silâhlara, yüksek vasıflı kadrolara, komutanlara, politik görevlilere, mühendislere ve diğer uzmanlara sahiptirler. Sosyalist ülkeler savunma güçlerinin modern teknik donatımı, yüksek mâneviyatı ve mükemmel hazırlığı, anti-faşist mücadelede İkinci Harb yıllarının şanlı geleneklerine bağlılıkları halklarımızın barışçıl çalışmalarına devam edebilmelerinin sağlam garantisidir.

1945 yılı Mayısında tarih şu önemli sonucu ortaya koymuştur: Sosyalizmin gelişmesi, harp de dahil, hiçbir suretle durdurulamaz.

(1) Komünist ve İşçi Partileri Uluslararası Danışma Toplantısı. Moskova, 1969. «Barış ve Sosyalizm» Yayınevi, Prag, 1969, s. 23.

Güney Asya olaylarından çıkarılacak dersler

Güney Asyada büyük değişiklikler oldu: Hindistan yarımadasında yeni bir devlet, Bangladeş Halk Cumhuriyeti doğdu. Bu olayın bütün çok yönlü sonuçlarını, gerek Hindistan yarımadası devletlerinin iç hayatı, gerekse milletlerarası durum bakımından değerlendirmeye girişmeden önce, okuyucularımızın bu herkes için unutulmaz olayları ulusal kurtuluş hareketi genel sorunlarının ışığı altında düşünmelerini istemek yerinde olur.

Hindistan yarımadasında yaşayan halklar, çoktandır aralarında bir kader birliğiyle bağlıdırlar. Fakat İngiliz sömürgecileri geleneksel «ayır-buyur» politikasını uygulamakla, burada bölgesel, ulusal ve her şeyden önce dinsel anlaşmazlıkları körüklüyorlardı. Bu politika, İkinci Dünya Harbi biter bitmez, Hindistan yarımadası halklarının politik bağımsızlıklarının kaçınılmaz ve yakın olduğu anlaşıldıktan sonra, alabildiğine enerjik biçimde uygulanmaya başladı. Çok geçmeden bütün yarımada ölçüsünde dinlere göre bölünmeler oldu. Bu bölünmelerin sonucu olarak da, son yirmibeş yıl içinde, bütün bölgeyi zaman zaman yığınsal katliâmlara, askeri çarpışmalara ve milyonlarca insanın göçlere sürüklenmesine kadar varan bir dinsel bağnazlık dalgası kapladı.

Şüphesiz ki, Batı Pakistan ile Doğu Bengal arasında uygunluklardan çok ayrımlar vardı. Ulusal yapı, gelenekler, dil, her şey, eski sömürge Hindistanın iki tarafından ve biri diğerinden 1500 km mesafede bulunan bu toprakları kesinlikle birbirinden ayırıyordu. Fakat Pakistan'ın birliğinin – yalnız dini inanç beraberliği, İslâmiyete bağlılık temeline dayandığından ötürü – yapma olduğunu söylemek, problemin karmaşıklığından kaçınmak olur. Din, hele milyonlarca müminin sözkonusu olduğu ahvalde, ciddi bir sorundur. Pakistan askerî rejiminin Hindistan'a karşı 1971 Aralık ayında giriştiği harbi müslümanlığın Hint dinine karşı açtığı bir cihat olarak göstermesinde ve bu suretle Batı Pakistanda, hattâ bu ülke dışında da, milyonlarca insanın aklını çelebilmiş olmasında şaşılacak bir şey yoktur. Ne yazık ki «İslâm dini için cihat» çağrıları diğer birçok müslüman devletinde de yankılar uyandırmıştır. Ve çatışmanın böyle din açısından körüklenmesi emperyalist propagandanın ekmeğine yağ sürmüştür.

Ne var ki, dini inanç probleminin bütün ciddiyetine rağmen, Hindistan yarımadasındaki Aralık ayı çatışmasını din uğrunda bir savaş biçiminde göstermek gerçeklere ters düşer. Herkesin bildiği gibi, Doğu Bengal halkının büyük çoğunluğu İslâm dinine bağlıdır. Bangladeş halkı, Batı Pakistan'da dindashları olan müslümanlara karşı değil, Pakistan'ın her iki kesimini kasıp kavuran askerî rejime karşı, Batı Pakistan oligarşisinin zulmüne, militarist teröre ve halk kırımına karşı, barış içinde çalışıp yaşı-

yabilmek için, kendi kaderine buyruk olabilmek için mücadele yürütüyordu. Bilindiği üzere, bu hedeflere ulaşılabilmesi için Hindistan da Bangladeş halkının yardımına koştu. Ve Hindistan silâhlı kuvvetleri Bangladeş'in «Mukti bahini» örgütü partizan birlikleriyle omuz omuza çarpışarak, Batı Pakistan askerî rejimini bozguna uğrattılar ve Bangladeş topraklarını kurtardılar.

Tecrübe, bu defa da, ulusların kendi kaderlerini belirleme hakkı sorunlarının çözümünde din ölçüsünün temel olamayacağını göstermektedir. Ulusal bağımsızlık savaşının özünü ikinci plâna atmaya ve bunun yerine dini inanç sorunlarını çekmeye kalkışmak, gerçekte ezilenlere karşı ezenleri desteklemek olur. Bize kalırsa, Hindistan yarımadası olaylarından çıkarılacak ilk ciddi ders budur. Bangladeş Başbakanı Şeyh M. Rahman'ın da doğru olarak belirttiği üzere, Hindistan halkları dinsel kör inançların ne büyük felâket ve ıstıraplara yol açabileceğini anlamışlardır. Ve Bangladeş liderlerinin, sekülerizm (lâik toplum) prensipi temeli üzerinde bir yeni devlet kurmaya girişmelerinde, dini inanç ayırımı yapılmaksızın (hangi kast mensubu olduğuna ve derisinin rengine de bakılmaksızın) bütün yurttaşlara eşit haklar tanınacağını ilân etmelerinde isabet vardır.

Marksist-Leninistler olayları değerlendirmede V. İ. Lenin'in yönergelerini kılavuz ediniyorlar. Lenin, ulusların kendi kaderlerine buyruk olmaları sorunu ileri sürülürken «ulusal hareketlerin tarihsel-ekonomik açıdan incelenmesi» ni istiyordu. ⁽¹⁾ Bu da olayların şimdi üzerinde duracağımız ikinci yönüyle doğrudan doğruya ilgilidir.

Doğu Bengalya halkının bağımsızlığa kavuşma hareketi gericiiler tarafından sömürülerek, Batı Pakistanda milliyetçilik duygularının körüklenmesi yolunda kullanıldı. Eski Doğu Pakistanda giriştiği kanlı terörü memleketin toprak bütünlüğünü korumak amacıyla haklı göstermeye çalışan Yahya Han rejiminin bu gerekçesine kapılanlar da az olmadı. O zamanki Pakistan hükümeti, Bangladeş halkının kurtuluş hareketini suçlamak üzere uluslararası alanda giriştiği kampanyayı da separatizmle mücadele şiarı altında yürütmeye çalışıyordu.

Devlet bütünlüğü ve separatizm hareketi problemi, Asya ve Afrikada birçok genç devleti gayet yakından ilgilendirmektedir. Ulusal sorunun çözümü, hele ulusların oluşmaları sürecinin henüz tamamlanmaktan çok uzak olduğu koşullarda, kolay iş değildir. Bundan başka, genç bağımsız devletleri zayıflatma çabasındaki emperyalizm, bu ayrılma hareketlerini çoğunca desteklemekte ve hattâ körüklemektedir. İşte bundan ötürü, mevcut sınırlar içinde toprak bütünlüğünün korunması prensipi, örneğin Afrika Birliği Örgütü'nün kuruluş belgesinde özellikle saptanmış bulunmaktadır.

Hindistan yarımadası sorununun Birleşmiş Milletler'de görüşülmesi sırasında, bazı Asya ve Afrika genç devletleri temsilcilerinin, kendi kaderine

⁽¹⁾ V. İ. Lenin. Toplu eserleri, c. 25, s. 258.

buyruk olma mücadelesi ile ayrılma hareketi arasında açık bir sınır çekmekte pek enerjik davranmayışları belki de kısmen bundan ileri gelmektedir.

ABD ve ÇHC temsilcileri, bu soruna, anti-sovyetik bir yön vererek bunu daha çok karıştırmaya çalıştılar. Bütün görüşmeler boyunca, Sovyetler Birliğinin Bangladeş problemiyle ilgili tutumunu sözde onun bencil çıkarlarının belirlediği ve güya milletlerarası güvenlik dâvasının zararına «ayrılıkçılar»dan yana çıktığı biçiminde göstermek için ellerinden geleni yaptılar.

Bu sorunda akı karadan ayırabilmek için her şeyden önce Marksist-Leninist teoriye başvurmamız gerekir. Lenin şunları öğretiyor: «Biz kendi kaderini kendi başına belirleme özgürlüğünden, yani bağımsızlıktan, yani ezgi altındaki halkların ayrılma hürriyetinden yanayız. Bunu, iktisadi parçalanma veya küçük küçük devletler idealiyle yaşadığımızdan değil, tam tersine, büyük devletler meydana gelmesini ve ulusların yaklaşmalarını, hattâ bütünleşmelerini, ama – ayrılma hürriyeti olmadan düşünülmesi imkânsız alan – gerçek demokratik, gerçek enternasyonalist temel üzerinde bütünleşmelerini arzu ettiğimizden ötürü istemekteyiz.» (!) Bir başka deyişle, Leninci temel prensipler, ulusların kendi kaderlerini kayıtsız-şartsız ve dışarıdan hiçbir suretle karışılmaksızın belirleme ve her somut ulusal hareket konusunda sınıfsal bakımdan istediği gibi davranma hakkına sahip olmalarını öngörmektedir.

Şimdi bu ölçülerini geçen yılın sonunda Hindistan yarımadasında meydana gelen durumla ilgili değerlendirmelere uygulayalım ve ne gibi sonuçlar çıkarılabileceğini görelim. Pakistan'ın eski doğu kesimi, dünyanın en geri kalmış bölgelerinden biridir. Burada insan başına yıllık gelir ortalaması 40 dolardır ve bu dünyanın en düşük düzeydeki gelirlerinden biridir. Memleketin başlıca serveti, esas ihracat geliri kaynağı olan Hint kenevir, ekonominin diğer kollarına da elatmış bulunan alabildiğine zengin 22 Batı Pakistanlı aile tarafından sömürülüyordu. Gelirlerin aslan payı Batı Pakistan hazinesine akıyordu. Eski Doğu Pakistan'da ulusal hareket, Bengalya emekçileri geniş yığınlarının, Pakistanı yöneten askerî klikten ve Batı Pakistan burjuvazisinin tekeldi kodamanlarından oluşan oligarşinin zulmüne karşı mücadelesiydi. Hemen belirtelim ki, başlangıçta bu mücadele, bölgesel özerklik adına, hem yalnız Bengalya halkının değil, Pakistanın bütün esas halk gruplarının özerkliğe kavuşmaları şiarı altında yürütülüyordu. Bu programla hareket eden Avami Partisi Aralık 1970 parlâmento seçimlerini kazandı. Yahya Han rejiminin buna cevabı gaddar bir baskı ve terör oldu. Ve bu 1971 Martında eski Doğu Pakistan halkına karşı bir iç savaşa kadar vardı. Böylece, özerklik uğrunda mücadele bir bağımsızlık savaşına dönüştü.

(!) V. I. Lenin. Toplu eserleri, c. 27, s. 68.

Marksist-Leninistler, her halka kendi ulusal kuruluş biçimini kendi başına seçme olanağı sağlanmak şartıyla, ulusal sorunun çözümü için, ayrılmanın hiç de zorunlu olmadığı kanısındadırlar. Lenin bu hususta «ulusların serbestçe ayrılma hakkı sorunu, şu veya bu ulusun ayrılışının şu veya bu anda amaca uygun olup olmadığı sorunuyla karıştırılmamalıdır»⁽¹⁾ diyor, «kendi kaderine buyruk olma özgürlüğü, yani ayrılma özgürlüğü taraftarlarını separatizm kışkırtıcılığıyla suçlama»⁽²⁾ denemelerini budalalık ve ikiyezlülük sayıyordu.

Ayrılma hakkı kayıtsız-şartsızdır, egemen ulusun bunun gerçekleştirilmesini engellemeye yönelik her çabası ulusal kurtuluş hareketinin boğulması anlamına gelir. Bundan ötürü, Bangladeş halkının kendi başına kaderini belirleme hakkı için yürüttüğü mücadeleyi Sovyetler Birliğinin ve öteki sosyalist ülkelerin desteklemeleri, konjonktür düşüncelerine değil, prensiplere dayanan ve kendi kaderine buyruk olma hakkına ilişkin Marksist görüşe uygun olan bir tutumdur. Bunun içindir ki, Bangladeş halkının ulusal kurtuluş mücadelesi kapitalist memleketler Marksist-Leninist partileri tarafından da kesinlikle desteklenmiştir.

Kendi kaderini belirleme hakkı sorunlarına somut sayılamıyacak bir davranışla yaklaşım, körükörüne milliyetçilik, toprak bütünlüğü prensipini halkların kendi kaderlerini belirlemeleri hakkına karşıkoyma, objektif olarak ulusal kurtuluş dâvasına ters düşmekte, yeryüzünde anti-emperyalist güçler tekcephesini sarsmaya hizmet etmektedir. Hindistan yarımadasındaki son olaylardan çıkarılacak ikinci önemli ders de budur.

Bu sorunun dikkate değer bir yönü daha vardır. Her olayın ulusal açıdan özlük ve anlamıyla uluslararası açıdan özlük ve anlamı arasında daima bir bağ bulunsa da, bu bağ çoklukla dolaylıdır. Diyebilirler ki, Bangladeş halkının kendi kaderini belirlemesi sorununa somut yaklaşım başka şey, Hindistan yarımadasında ve tüm Asyada güvenlik ve barışın çıkarları başka şeydir. İlk bakışta burada gerçekten bir çelişki bulunabilir. Pakistanın eski yöneticilerini tutanlar, separatizme karşı mücadele prensipini yanlış yorumlamaya dayanan bir düşünceyle hareket ederek, belki de Asyada güvenliği savundukları zannına kapılmışlardır.

Fakat olayların gidişi, Hindistan yarımadasında esas iç sorunların yüzüstü bırakılmasının bu bölge memleketlerini zayıf düşürdüğünü, onları emperyalistlerin entrikalarına açık bulundurduğunu ve ABD emperyalizminin kurduğu askerî-saldırgan bloklara bazılarını girmeye zorladığını göstermiştir. Kurtuluş savaşında Bangladeş halkının kazandığı zafer, Hindistan yarımadası problemlerinin, bu bölge halklarının yasal çıkarlarına göre ve dışarıdan karışılmaksızın çözülmesi koşullarını yaratmıştır.

Esasen ancak böyle bir çözüm, Hindistan yarımadası devletlerinin

(1) V. İ. Lenin. Toplu eserleri, c. 31, s. 440.

(2) V. İ. Lenin. Toplu eserleri, c. 25, s. 286.

güvenliği ve Asya barışına hizmet etmeleri için gerçekçi bir temel olabilir. Ve bu yönde ilk adımlar da artık atılmış bulunmaktadır. Hindistan ve Bangladeş Başbakanlarının karşılıklı ziyaretleri, aralarında imzalanan dostluk, işbirliği ve barış antlaşması, Bangladeş Başbakanı Şeyh M. Rahman'ın ve Pakistan Cumhurbaşkanı Z. A. Bhuto'nun da Sovyetler Birliğini ziyaretleri, Hindistan yarımadasında politik durumun, gerçeklerin ve bura halklarının yasal haklarının tanınması temeli üzerinde düzenlenmesine herhalde yardım edecektir. Ortadan hâlâ büyük güçlükler bulunduğu sözgötürmez. Fakat bu yolda atılacak her adım, Asyada kolektif temel üzerinde güvenliğin güçlendirilmesi adımı olacaktır. Bu fikir birçok Asya ülkesinde gittikçe büyüyen bir ilgiyle karşılanmaktadır. Asya halklarına, karmaşık ve ertelenmez sosyal-ekonomik problemlerin çözümü için, yoksulluk, açlık ve hastalıklarla mücadele için, barış ve iyi komşuluk işbirliği gereklidir. SBKP Merkez Komitesi Genel Sekreteri L. İ. Brejnef yoldaş, Sovyet Sendikalar Birliğinin 20 Mart 1972'de açılan XV. Kongresinde şunları söylemiştir: «Asyada güvenliğe götüren gerçek yolun, askeri bloklardan ve gruplaşmalardan değil, bir kısım devletleri diğerlerinin karşısına koyup çatıştırmaktan değil, bunun Asyada güvenliğin sağlanmasından yana olan bütün devletler arasında iyi komşuluk işbirliğinden geçtiği artık günden güne daha iyi anlaşılmaktadır. Asyada kolektif güvenlik, bizce, devletler-arası ilişkilerde kuvvete başvurmaktan vazgeçilmesi, egemenliğe ve sınırların dokunulmazlığına saygı gösterilmesi, iç işlere karışılmaması, tam hak eşitliği ve karşılıklı fayda temeli üzerinde ekonomik işbirliğinin ve diğer alanlarda işbirliğinin geniş ölçüde geliştirilmesi gibi prensiplere dayanmalıdır. Biz Asyada böyle bir kolektif güvenlik istiyoruz ve istiyeceğiz. Biz bu fikri hayata geçirebilmek üzere, bütün devletlerle işbirliği yapmaya hazırız.»⁽¹⁾

1972 yılının ilk aylarındaki duruma bakarak, Hindistan yarımadası olaylarının Asyada barış ve kolektif güvenlik dâvası için hayırlı bir yönde geliştiğini tahmin edebiliriz. Bu gelişmenin perspektifleri de bir hayli ümit vericidir, zira bu kesimde politik durumu düzenleme çalışmaları, bura memleketlerinde ilerici ve demokratik eğilimlerin güçlenmesi koşulları içinde yürütülmektedir. Hindistan'da Mart ayında yapılan eyalet meclisi seçimlerinin sonuçları, İndira Gandhi'nin başında bulunduğu Hindistan Milli Kongre Partisinin bu seçimlerde Komünist Partisiyle eylembirliği yaparak gericiği ağır bir yenilgiye uğratmış olması Hindistan yarımadasında ilerici ve demokratik eğilimlerin güçlenmesinin bir kanıtıdır. Bangladeş hükümetinin, yeni sosyal-ekonomik politika çizgisinde güvenle yürüyerek, hayati önem taşıyan ekonomi kollarının toplum kontrolü altına alınması plânı gereğince birçok sanayi dallarının millileştirildiğini ilân etmesi de bunu göstermektedir. Hükümet halk yararına birçok sosyal-ekonomik reform yapacağını vaatetmiştir. Bu politika, uzun bir fasıladan

(1) «Pravda», 21 Mart 1972.

sonra tekrar legal çalışma olanağına kavuşmuş bulunan Bangladeş Komünist Partisi ve memleketin diğer bütün ilerici güçleri tarafından desteklenmektedir. Pakistan'da Bhuto yönetimi de, memleketin politik ve ekonomik hayatında bazı demokratlaştırma tedbirlerine girişmiş bulunmaktadır.

Hindistan yarımadasında bütün bu eğilimlerin daha da güçlenmesi, Güney Asyada gerginliğin gerçekten azaltılması için sağlam bir temel yaratacaktır.

Demek ki, Hindistan yarımadası olaylarından çıkarılacak üçüncü önemli ders de, devrim ve kurtuluş hareketini enine-boyuna geliştirme objektif sürecinin barış dâvasına ters düşmediği ve aynı zamanda milletlerarası problemlerin halkların yararına çözümü için yarayacak bir reel ortam yarattığıdır.

Dünya politikası sorunlarına sınıf açısından ve ilkesel olarak yanışım, Sovyetler Birliğinin ve öteki sosyalist ülkelerin, Marksist-Leninist komünist partilerinin tutumlarında en açık ifadesini bulmuştur. Bu yanaşım, Asyada ve bütün dünyada güvenliğin sağlamlaşmasına yardım etmektedir. Buna karşılık, bir yanda ulusal kurtuluş dâvasına bağlılık yeminleri edip dururken, öte yanda şu veya bu ânın bencil hedeflerini gözeterek bir halkın kendi kaderine buyruk olması prensipini desteklemekten vazgeçenlerin tutumu, ancak halkların anti-emperyalist cephesinin parçalanmasına ve bu cephenin savaş gücünün sarsılmasına yol açabilir.

Van Prajski

ADC ve Avrupada barış

PAUL MARKOVSKI

I. Avrupa halklarının önünde hayati önem taşıyan sorunlar duruyor. Her şey gözönünde tutularak düşünülürse, harp sonrası dönem sona ermek üzeredir. Tarihin verdiği bütün olanakların kullanılması ve Avuranın sürekli bir barış ve sağlam güvenlik bölgesi haline getirilmesi gerekiyor. Bu yüce amaç uğrındaki mücadelede, Avrupa halkları, sosyalist ve kapitalist devletler arasında barış içinde yanyana yaşama prensiplerini gerçekleştirmede örnek olabilirler. Bu kitabımızın sınırları dışında da etkiler yapabilir ve bütün dünyada barışı güçlendirebilir.

Avrupa devletleri arasındaki ilişkilerde ulaşılan kayda değer ilerleme, politik ve sosyal güçlerin yürüttükleri sürekli ve karmaşık mücadelenin bir sonucudur. Sosyalist topluluk ülkeleri, ABD emperyalizminin ve müttefiklerinin saldırgan politikasına karşı yürüttükleri çetin mücadelede, etkin ve sarsılmaz bir barış ve toplumsal ilerilik gücü haline gelmişlerdir.

Bugün Avrupayı tümüyle ilgilendiren hiçbir sorun, sosyalist ülkeler katılmadan çözümlenemez. Bu memleketlerin barışsever tutumu Avrupa politikası üzerinde büyük bir etki yapmakta, bu politikanın her belirtisinde kendisi göstermektedir. Bu tutum Batı Avuranın hiçbir hükümeti tarafından küçümsenemez. Avrupa kapitalist memleketleri komünist partileri, halkların çıkarları uğrunda, barış uğrunda verdikleri mücadelede bir hayli güçlendiler. Bu arada etkileme gücüne sahip demokratik hareketler de epeyce gelişme gösterdiler. Bunların yürüttükleri mücadele, dünyanın bütün anti-emperyalist, devrimci güçlerinin eylemleriyle büyük ölçüde kaynaşmaktadır.

Harpten sonraki dönemde Avrupada durumun sık sık gerginleştiği oluyordu. Emperyalist, karşı-devrimci kuvvetler sosyalizmi «geri itme»ye çalışıyor, «soğuk harp»in ciddi bir askerî çatışmaya dönüşmesi tehlikesi artıyordu. Fakat İkinci Dünya Harbinin sonuçlarını ve Avuranın sosyal-politik gelişmesini kendi yararına değiştirme yolunda emperyalizmin 27 yıl boyunca giriştiği bütün denemeler başarısızlığa uğratıldı. SSCB'nin ve öteki sosyalist ülkelerin izledikleri yapıcı politika ve aynı zamanda Avuranın kapitalist kesimindeki demokratik güçlerin gerginliği azaltmak ve barışın güçlendirmek için harcadıkları çabalar her defasında üstün geldi.

«Soğuk harp» politikasının başarısızlığa uğraması, emperyalist devletleri kıtımızdaki yeni kuvvetler dengesini gözönünde bulundurarak adım atmak zorunda bıraktı. Bu durum NATO kampında çelişkilerin artmasına yol açtı. Bazı burjuva hükümetleri, reel durumu gözönünde tutmak, sos-

yalist topluluğun yürüttüğü barış içinde yanyana yaşama politikasına ayak uydurmak, kendi doğrultularını değiştirmek zorunda kaldılar. Komünist hareketin dışındaki birçok partiler, kapitalist dünyanın yönetici çevrelerinden birçok politik ve toplumsal eylem adamı, sosyalist kamptan gelen girişimlere olumlu cevaplar vermeye, gerçekcilik ve sosyalist devletlerle işbirliği politikasından yana konuşmalar yapmaya başladılar.

Avrupanın politik hayatındaki olumlu değişmelerin ve Avrupa halklarının giderek güçlenen barışçı atılımlarının, bazı sosyal-demokrat partilerinin kıta barışı ana sorunlarına ilişkin politikasında da yankıları görülmektedir. Nice sosyal-demokrat önderleri, Avrupa devletleri arasındaki ilişkilerde son zamanlarda sağlanan olumlu değişmeleri destekliyorlar. Avrupada güvenlik ve işbirliğinin aktüel ve en önemli sorunlarıyla ilgili açık tartışmalara bu sosyal-demokrat önderler de katılıyorlar. Bazılarının «Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisinde de yayımlanan yazıları bunun bir örneğidir.

Komünistler bu yönde her değişikliği hararetle selâmlıyorlar, çünkü atılan her olumlu adım barışa hizmet ediyor. Bununla beraber, komünistler, Marksist-Leninist partiler ile sosyal-demokrat partilerinin politika ve ideolojilerinde mevcut ilkesel ayrımların ortadan kalkmadığını da unutuyorlar. Kaldı ki, Avrupa barış mücadelesine hangi partilerin büyük hizmeti geçtiğini tartışmak boşuna çaba olur. Reel kanıtlar ve tarihin kendisi, bu hususta inkâr götürmez sözlerini söylemişlerdir. Şimdi Avrupa güvenlik sistemi için mücadeleye hazır bütün politik güçlerin gayretlerini arttırmak, gerginliğin azaltılmasından yana olımyanların yoluna set çekmek çok daha önemlidir.

Bu durum, sosyalizm ile kapitalizm arasındaki mücadelenin tarihsel sürecinde elbette hiçbir şey değiştirmiyor. Emperyalist devletlerin anti-komünizmi körükleme, dünya sosyalist sistemini her araca başvurarak zayıflatma çabalarında da bir değişme yoktur. Fakat baş düşmanımızın stratejik durumunda değişme görülüyor. Şimdiki kuvvetler oranı, emperyalist burjuvazinin bir kısmını, Avrupada kendi politikasını yürütme aracı olarak harbi artık hesaptan çıkarmak zorunda bırakıyor. Dahası var: Emperyalistler arası politik ve ekonomik çelişkiler koşulları içinde, Batı Avrupanın uzağı görebilen ve burjuvazinin gerçekçi düşünür kısmının çıkarlarını yansıtan bazı politikacıları, Avrupada sosyalist devletlerle barış içinde yanyana yaşama prensibine, Birleşik Amerikanın bu kıta üzerindeki diktasını azaltma aracı, ekonomik rakiplerle mücadelede daha büyük bir eylem özgürlüğü kazanma ve daha iyi koşullar sağlama aracı gözüyle bakmaktadırlar.

Emperyalist burjuvazi aynı zamanda sosyalizmle sürekli bir mücadeleye yöneliyor. Bu cümleden olarak, NATO askeri mekanizmini ıslah etmeye, «küçük Avrupa» çerçevesinde müttefikleriyle politik ve ekonomik bakımdan daha fazla bütünleşmeye, anti-komünizmi güçlendirmeye, ideolojik müca-

deleyi şiddetlendirmeye çalışıyor. Ne yandan bakılsa, emperyalist burjuva-zinin, sosyalist devletler topluluğunu zayıflatıp dağıtmaya ve iki sistem arasındaki mücadelede üstünlük sağlamaya belbeğladığı görülüyor. Fakat harp sonrası gelişme tecrübesi de, sosyalizmin bütün varlığıyla daha da güçlenmesine engel olabilecek bir kuvvet olmadığını gösteriyor.

II. Sovyetler Birliğinin ve öteki sosyalist ülkelerin barışçı girişimleri, Avrupada politik havanın iyileştirilmesine, en önemli Avrupa problemlerinin barış içinde yanyana yaşama prensibi ruhunda çözümüne elverecek koşulların yaratılmasına yardım etmiş bulunuyor.

Avrupanın politik havasındaki değişmeler, komünist ve işçi partilerinin aktif eylemleriyle organik olarak bağlıdır. Bu partiler kolektif olarak daha Karlovi Vari Konferansında (1967) somut bir barış içinde yanyana yaşama programı ileri sürdüler. Devletlerin barış içinde yanyana yaşamasını öngören bu programda şöyle deniliyordu: Avrupada mevcut sınırların, özellikle Oder-Nayse sınırının ve aynı zamanda ADC ve FAC arasındaki sınırın dokunulmazlığı kabul edilmeli, FAC bütün Alman halkının biricik temsilcisi olma iddiasından vazgeçmeli, egemen ve eşit haklı iki Alman devletinin, yani ADC ve FAC'nin varlığı tanınmalı, FAC'nin her ne suretle olursa olsun nükleer silâh edinmesine yol verilmeleli, Münih Anlaşması temelinden hükümsüz sayılmalıdır. Avrupa komünist ve işçi partileri, kıtanın bütün devletleri ve bu arada ADC ile FAC arasında iyi ilişkiler kurulmasından yana olduklarını ve Batı Berlin'i FAC'nin organik bir parçası olarak benimseme görüşünü reddettiklerini açıkladılar. Bu partiler aynı zamanda Avrupanın sosyalist ve kapitalist devletleri arasındaki ilişkilerde emperyalizmin yarattığı bütün yapma engellerin kaldırılmasından, bu devletler arasında ekonomi, bilim ve tekniğin en önemli alanlarında semereli bir işbirliği yapılmasından, bu ruhta anlaşmalar imzalanmasından yana olduklarını bildirdiler.

Karlovi Vari Konferansına katılan partiler, ayrıca, Varşova Antlaşması devletlerinin 1966 yılında yaptıkları teklif gereğince, güvenlik ve işbirliği sorunlarının ele alınacağı bir Avrupa genel konferansı toplanmasını istediklerini tekrar belirttiler.

En ilerici ve etkili politik hareket tarafından ileri sürülen bu program hükümleri Avrupa kamuoyunda geniş yankılar uyandırdı. Sosyalist topluluk ülkeleriye, bunları resmi devlet politikası olarak benimsediler. SBKP XXIV. Kongresince teklif edilen yüce barış programı, ASBP VIII. Kongresi tarafından hazırlanan barış plânı ve diğer kardeş partiler kongrelerinin bu ruhtaki kararları, yeni belgeler olarak, Karlovi Vari Konferansının açıkladığı program hükümlerini hayata geçirme dâvasının hizmetine girdiler.

Bu politikanın başarılarını şimdi herkes görüyor: Avrupa sosyalist ve kapitalist ülkeleri arasında, barış içinde yanyana yaşama prensiplerine dayanan temaslar ve ilişkiler genişlemektedir. Sovyetler Birliği ile Fransa

arasındaki politik, ekonomik, bilimsel-teknik ve kültürel ilişkiler ve L. I. Brejnef yoldaşın ziyareti sonucunda imzalanan ve iki devlet arasında işbirliği prensiplerini saptayan anlaşma bilhassa dikkate değerdir.

SSCB ile FAC arasında ve aynı zamanda Polonya ile FAC arasında imzalanan antlaşmalar da, Avrupada durumun iyileştirilmesi yolunda önemli bir aşamayı belirlemektedir. Artık birbuçuk yıldır Avrupanın politik hayatı üzerinde bu olayın hayırlı etkileri vardır. Harbin sona ermesinden bu yana, ilk defadır ki, FAC, antlaşmalar esasına göre Avrupada mevcut sınırların, bu arada ADC ile FAC arasındaki sınırın, aynı zamanda Polonyanın Oder-Nayse Batı sınırının dokunulmazlığını tanımış bulunmaktadır.

Sözü geçen iki antlaşma, Batı Berlin sorunuyla ilgili olarak dörtler anlaşmasının imzalanmasını da kolaylaştırdı. Bu anlaşmanın gerçekleştirilmesi, Avrupanın ortasında Batı Berlin'in artık bir gerginlik ve emperyalist tahrikler ocağı olmaktan çıkarılmasına bir hayli yardım edecektir. 1971 Eylülünde imzalanan dörtler anlaşması, kıtanın merkez kesimindeki reel durumu dikkate almakta, ADC'nin egemenlik hakkını tamamiyle tanımaktadır. Ayrıca, Batı Berlin'in FAC'ne ait olmadığını ve FAC tarafından yönetilemeyeceğini de kabul etmektedir. Bu da Avrupanın ortasında durumun iyileştirilmesine elverişli koşullar yaratmaktadır.

ADC ve FAC hükümetleri, bir de Batı Almanya ile Batı Berlin arasında yurttaşların seyahatini ve yük nakliyatını öngören transit anlaşması imzalamışlardır. Bu, ADC ve FAC arasında milletlerarası hukuk kurallarına göre imzalanan ilk anlaşmadır. Bundan başka, ADC hükümeti ile Batı Berlin Senatosu arasında, Batı Berlin hemşerilerinin Alman Demokratik Cumhuriyetini ziyaret etmelerini ve aynı zamanda *enclave* (1) problemlerinin çözümünü öngören önemli anlaşmalar yapılmıştır.

Milletlerarası hukuk kurallarına göre yapılan bu işlemlerin, Avrupada barışın güçlenmesi bakımından ne büyük bir pratik önemi olduğunu takdir edebilmek zordur. Nükleer silâhın yayılmaması konusunda Batı Almanya tarafından imzalanan anlaşma da – henüz onaylanmamış olmasına rağmen – bu cümledendir. Sözü geçen anlaşmaların hepsinin yürürlüğe girmesi, yalnız bunlarda imzaları bulunan tarafların değil, aynı zamanda bütün Avrupa devletlerinin çıkarlarına uygundur.

Ulaşılan bu olumlu politik gelişme sonucu olarak, gerici ve özüyle saldırgan Halştayn Doktrini (2) fiilen gündemden düşmüş bulunuyor. ADC'nin uluslararası durumu bir hayli sağlamlaşmıştır. Cumhuriyetimizin halen 31 memleketle, devletler-arası yollarla da 50 memleketle, normal diplomatik ilişkileri vardır. Memleketimiz, ticaretle, bilim, teknik ve kültür alanlarında

(1) Enclave: Bir devletin, başka devletler topraklarıyla çevrili ve denize çıkışı olmayan toprak kesimi.

(2) Bu doktrin, FAC'ni mevcut biricik Alman devleti, milletlerarası ilişkilerde de Alman halkının biricik yasal temsilcisi olarak kabul etmektedir.

bu ülkelerle geniş ölçüde işbirliği yapmaktadır. ADC ile FAC'nin bir an önce Birleşmiş Milletler Teşkilâtı'na kabul edilmeleri gereğini Batı Avrupa ülkelerinin günden güne daha çok itiraf etmeleri bu olumlu gelişmenin çizgilerinden biridir.

Güvenlik ve işbirliği sorunlarının ele alınacağı bir Avrupa genel konferansı yapılması fikri, giderek artan bir ilgi görmektedir. Kıtanın geniş komuoyu çevreleri, bir an önce elele verilerek, sosyalist ülkelerin yanısıra hemen hemen bütün kapitalist memleketler hükümetlerinin de temsil edilecekleri yüksek düzeyde bir hazırlık toplantısı yapılmasından yana olduklarını açıklamaktadırlar.

Halen varılan sonuçlar, Avrupa sorunlarının çözümünde sosyalist devletlerin, komünist ve işçi partilerinin ve diğer barışsever güçlerin izledikleri hattın başarılı bir uygulama sınavı geçirdiğini göstermektedir. Bu hareket hattı gerçekçidir, yapıcıdır; sosyalizmin, devrimci hareketin ve ileriliğin çıkarlarına uygundur ve geniş yığınlar tarafından desteklenmektedir.

III. Avrupa güvenliğinin ana problemleri, kıtanın ortasında bir egemen sosyalist devlet olmak sıfatıyla, SSCB ve diğer kardeş ülkelerle sıkı işbirliği sayesinde gelişmesine devam eden ADC'ni doğrudan doğruya ilgilendirmektedir. ADC'nin egemenlik çıkarlarını ve yasal haklarını umursamayıp küçümsemenin, doğrudan doğruya Avrupa barış ve güvenliğinin temellerine yönelik bir tehlike doğurduğunu söylersek, gerçeği abartmış olmayız. Dünyanın bu kesiminde ADC hesaba katılmadan veya ona karşı bir tutum alınarak sağlam bir barış sağlanması olanaksızdır.

ASBP VIII. Kongresinde (Haziran 1971) Merkez Komitesi Birinci Sekreteri Erih Honeker yoldaş, partimizin Avrupa sorunlarıyla ilgili yapıcı hareket hattını şu sözlerle bir kez daha belirtti: «Alman Demokratik Cumhuriyeti'ne gelince, biz, bugün Avrupada durumu hâlâ karmaşılaştıran ve halkların işbirliğine engel olan bütün sorunların çözülebilmesi için elimizden gelen her şeyi yapmaya kesinlikle kararlıyız. Merkez Komitemiz adına bu yüksek kürsüden de duyurmak isterim ki, biz, toplumsal düzenlerine ve kökenlerine bakmaksızın, bütün Avrupa halklarının ve devletlerinin barış içinde yanyana yaşamaları dâvasına hizmet edebilecek her türlü teklifi ve fikri kabul etmeye hazır bulunuyoruz. Biz daima yapıcı bir tutum almaya ve iyiniyet göstermeye hazırız. Partimiz ve hükümetimiz, daha önce olduğu gibi, bugün de, Bon hükümetinin reel durumu gözönünde bulunduracak her adımını olumlu biçimde karşılamaya hazır durumdadırlar.»

VIII. Kongrede, cumhuriyetimizin Avrupa barış ve güvenliği dâvasına nasıl hizmet ve katkıda bulunacağını saptayan bir plân ileri sürülmüştür. Bu plânda, ADC'nin, güvenlik sorunlarıyla ilgili bir Avrupa konferansına hiçbir peşin koşul ileri sürmeden diğer ülkelerle eşit olarak katılmaya; BMT'na üye olmaya; bütün memleketlerle normal diplomatik ilişkiler kurmaya; milletlerarası hukuk kurallarına göre FAC ile de normal diplomatik

ilişkiler kurmaya; Batı Berlin'le ilişkileri iyileştirmeye hazır olduğu belirtilmektedir.

ADC işte bu hat üzere aktif ve yapıcı çabalarıyla, Batı Berlin konusunda dört taraflı bir antlaşma imzalanmasına, FAC hükümeti ve Batı Berlin Senatosu ile bu sorun üzerindeki görüşmelerin olumlu bir sonuca bağlanmasına yardım etti. Alman Demokratik Cumhuriyetinin yapıcı tutumu ADC ile FAC arasında trafik anlaşması görüşmelerine olumlu etki yapmaktadır. Memleketimiz, SSCB ile FAC ve PHC ile arasında imzalanmış bulunan antlaşmaların onaylanmasını ve bu suretle Batı Berlin sorunununda varılan dört taraflı anlaşmanın da yürürlüğe girmesini kolaylaştırmak için elinden gelen her şeyi yapmaya hazır olduğunu bir kez daha açıkladı. FAC ile Batı Berlin arasında Batı Almanya yurttaşlarının seyahatlerini ve yük nakliyatını öngören antlaşma henüz yürürlüğe girmeden önce, ADC, bu antlaşmada yer alan ve Batı Berlin'de daimi ikametgahı olanlarla Batı Almanya yurttaşlarının memleketimizi ziyaretlerini öngören kuralların geçici olarak uygulanmasına izin verdi. Dünya kamuoyu, bu davranışımızı, ADC'nin yapıcı tutumunu yansıtan bir iyiniyet belirtisi olarak selâmladı. Ne var ki, bu davranış, Bon Devlet Meclisine giren partilerin hepsinde aynı biçimde olumlu yankılar uyandırmadı. Antlaşmaların uygulanmasını istemiyeler, anti-komünist histeriyi ve ADC'ne karşı düşmanlık kampanyasını durmadan körüklüyorlar. Bu kampanyada HDB/HSB cephesinin tarihten hiçbir ders almadıkları anlaşılan azıllı intikam taraftarı kuvvetleri en önde yürüyorlar. Ştraus, Bartsel, Kizinger ve Şröder gibilerin çevresinde kümelenen kuvvetlerin, gerçeklere sırt çeviren görüşlerinde ınatla direndiklerini gösteriyor. Oysa 1969 yılı seçimlerinde kendilerini bu görüşler yenilgiye uğratmış bulunmaktadır.

FAC'nin Sovyetler Birliği'yle, Polonya, Çekoslovakya, ADC ve öteki sosyalist ülkelerle ilişkilerinin varılan antlaşmalar gereğince normalleşmesi zamanımızın kesin buyruğudur. ADC ile FAC arasında, aynı zamanda ADC ile Batı Berlin Senatosu arasında varılan antlaşmaların yürürlüğe girmesine, her iki Alman devleti arasında barış içinde yanyana yaşamaya yol açacak bir sürecin başlamasına ancak bu antlaşmaların onaylanması imkân verecektir. Avrupa halkları FAC'den kıtada gerginliğin artırılması yolunu değil, kıtada durumun daha fazla iyileştirilmesi yolunu tutmasını istemektedirler.

IV. FAC'nin imzalamış bulunduğu antlaşmalara taraftar olan yetkililerin konuşmalarında, sosyalist ülkelerle ve özellikle ADC ile ilişkilere değgin sorunlara yanaşmada bazı çelişkiler görüldüğü de söz götürmez. Bir kere gerçekleri olduğu gibi kabule yatkın bütün politikacılar, barış içinde yanyana yaşama politikasının, egemen bir sosyalist devlet sıfatıyla, sosyalist devletler topluluğunun ayrılmaz bir parçası sıfatıyla ADC'nin tanınmasını gerektirdiğini, bu inkâr edilmez gerçeği açıkça bilmelidirler. ADC'ndeki sosyalist toplumla FAC'ndeki kapitalist sistem arasında giderilmesi olanak-

sız bir uçurum vardır. Bu yüzden de, barış içinde yanyana yaşama, aralarındaki ilişkileri normalleştirmenin biricik çıkar yoludur.

Ne yazık ki, FAC'nin politik pratiğinde, gerginliğin azaltılması sürecine engel olan olumsuz tutum hâlâ devam ediyor. FAC resmi çevrelerinin, imzalanan antlaşmalardan sonra bile, ADC'nin milletlerarası durumuna karşı, kurmakta bütün diğerleriyle birlikte eşit devlet haklarına sahip olduğu ilişkilerine karşı yoğun eylemlerde bulunduklarını görmemek imkânsızdır. Bon, birçok devletin cumhuriyetimizle diplomatik ilişkiler kurmasına ve mevcut devlet ilişkilerini genişletmesine her araca başvurarak engel olmaya çalışıyor. ADC'nin uluslararası örgütlere üye kabul edilmesini de istemiyor. Buna engel olamadıkları ahvalde de, cumhuriyetimizin haklarını sınırlamaya ve ona eşit olmıyan bir statüko dayatmaya kalkışıyorlar. Bon'un, Uluslararası Sağlık Örgütü'ne ADC'nin üye olmasına ve çevrenin korunması sorunlarıyla ilgili konferansa eşit hakla katılmasına karşı gelmesi bu yukardan bakma politikasının parlak bir örneğidir.

FAC'nin barış içinde yanyana yaşama prensiplerinden yana olduğu hakkındaki iyiniyet deklârasyonlarıyla çelişen bu gibi hareketlerinin temelinde, herhalde eski hedeflerine yeni, daha esnek metotlarla ulaşma emeli yatmaktadır. Politik pratikte bu tutarsızlık, eni-sonu Avrupada gerginliğin azaltılmasına hâlâ engel olmaya çalışan ve bu yolda her araca başvuran tehlikeli kuvvetleri destekleme kapısına çıkar.

FAC'nde milliyetçilik ideolojisine, büyük Alman şovinizmine verilen tâvizler de büyük bir endişe uyandırıyor. Sosyalist ADC ile kapitalist FAC arasında objektif olarak gelişmekte olan ayrılma sürecine rağmen, Batı Almanyada ulusun soyut birliğinden söz etmeye, iki devlet arasındaki ilişkilere de «Alman iç ilişkileri» adını vermeye devam ediyorlar. Böylelikle yalnız reel durum karşısında gözlerini kapamış olmakla kalmıyor, bir de FAC'nin ADC üzerinde «vesayet»i teranesini tutturarak, milletlerarası hukukun esas prensiplerini çiğnemeye kalkıyorlar. Sırası gelmişken kesinlikle belirtelim ki, halkımız kendi kaderine buyruluk hakkını çoktan kullanmış ve Sovyetler Birliği'yle ve diğer kardeş sosyalist ülkelerle sınıksız bağlanmış olarak sosyalizm yoluna koyulmuştur. Bu dönüşsüz bir süreçtir. Bunu anlamazlıktan gelerek türlü hayallere kapılmak, barış içinde yanyana yaşama politikasına zarar vermekten ve FAC'nde intikamcıların ekmeğine yağ sürmekten başka bir şey değildir.

V. Varşova Antlaşması Devletleri Politik Danışma Komitesinin bu yılın başında Prag'da yapılan toplantısı Avrupa güvenliği uğrındaki mücadeleye yeni bir atılım kazandı. Prag Bildirisi, bir barışsever Avrupa kurulması yolunda sorumlu bir kesiminin başlangıcını belirleyen bir merhale olarak değerlendirilmektedir. Bu, demokratik metotlarla hazırlanan bir Avrupa barışı programıdır. Sosyalist devletler bu programın hazırlanmasında, Avrupa kapitalist memleketleri hükümetleriyle sayısız diplomatik temaslardan edindikleri tecrübeden yararlanarak ve bu memleketlerin

devlet adamlarıyla politikacılarının arzularını da gözönünde bulundurarak çalışmışlardır.

Politik Danışma Komitesi (PDK) toplantısına katılan sosyalist ülkeler temsilcileri, Avrupada güvenlik ve devletlerarası ilişkilerin temel prensiplerini, kıta ölçüsünde benimsenmesi ve pratik olarak gerçekleştirilmesi isteğiyle şöylece belirlediler: Sınırların dokunulmazlığı, kuvvete başvurmaktan kaçınılması, barış içinde yanyana yaşama, barış uğrunda iyi komşuluk ve işbirliği, devletler arasında karşılıklı yarara dayanan ilişkiler, silâhsızlanma, Birleşmiş Milletleri'in desteklenmesi... Bu prensiplerle, Avrupa güvenliği sistemine temel olması gereken milletlerarası hukuk normlarının yerleşmesine yardımcı olma hedefi güdülmektedir.

Bu prensipleri gerçekleştirmeyi ve titizlikle korumayı başarabilirsek, bilim ve teknik, çevrenin korunması, enerji ve hammadde üretimi, kültürel gelişme ve sağlık alanlarında işbirliğiyle ilgili önemli sorunların Avrupa devletleri tarafından elbirliğiyle çözülmesine elverişli perspektifler açılacaktır.

Şunu da belirtelim ki, sosyalist ülkeler tarafından hazırlanan program BMT tüzüğüne ve kararlarına, örneğin Genel Kurul'un XXV. toplantı döneminde kabul edilen devletlerarası dostluk ilişkileri ve işbirliği prensipleri deklarasyonuna tamamen uygundur.

Bir Avrupa genel konferansının başarıyla hazırlanabilmesi için, kamuyunun, bütün ilerici ve barışsever güçlerin aktif bir eylem göstermeleri gereklidir. Bu eylem, halkların kanılarına gerektiği gibi kulak verilebileceği ve gerginliğin azaltılmasını engelliyen çevrelerin tecrit durumuna düşürülebileceği koşulları sağlayabilir. Avrupa konferansının yapılmasını istemiyenlerin entrikalarını küçümsemek tehlikeli bir yanılgı olur. Onlar «yüksek düzey»de bir toplantıya engel olmak veya en azından bunun gününü ellerinden geldiği kadar geciktirmek çabasındadırlar. Bir yandan da toplantı fikrini yozlaştırmak ve bunun gerçekleştirilmesini çeşitli peşin koşullarla güçleştirmek için her şeyi yapmaktadırlar. Örneğin, FAC'nde Sovyetler Birliği ve Polonya ile imzalanmış antlaşmaların onaylanmasını suya düşürmeye çalışan kuvvetlerin, aynı zamanda bir Avrupa konferansı fikrine bütün varlıklarıyla karşıkoymaları hiç de rasgele değildir. Böyle bir konferansın ertelenmesine ABD yönetici çevrelerinin büyük bir önem vermeleri de dikkati çekmektedir. Netekim, NATO Konseyi, 1971 Aralık ayındaki toplantılarında, Amerika Devlet Sekreteri Rocers'in baskısıyla, bir Avrupa genel konferansı için elbirliğiyle girilecek hazırlığı dört taraflı Batı Berlin Anlaşmasının yürürlüğe girmesi koşuluna bağlayan bir karar almıştır. Şu da var ki, ABD'nin bu tutumunu NATO üyelerinin hepsi de desteklemiş değillerdir.

Bilindiği gibi, PDK'nın Prag toplantısı, Avrupa genel konferansı hazırlığına derhal başlanması çağrısında bulundu. Varşova Antlaşması devletleri, NATO'da belirli güçlerin birinci plâna sürdükleri soruna, yani Avrupada silâhlı kuvvetlerin ve silâhlanmanın azaltılması sorununa da olumlu

ve yapıcı bir cevap verdiler. Bu azaltmanın, aksiyona katılacak memleketlere zarar vermiyecek biçimde yapılması sözkonusudur. Sosyalist devletler, ciddi görüşmelerle varılabilecek ve gerginliğin azaltılmasına gerçekten hizmet edebilecek anlaşmalar imzalamaya daima hazırdırlar. Bunun içindir ki, silâhlı kuvvetlerin ve silâhlanmanın azaltılması görüşmelerinin Avrupa güvenliği genel konferansına hazırlık koşuluna bağlanmasını isteyenleri bu düşünceden vazgeçirmeye çalışmaktadırlar.

Bazı Batı Avrupa politikacılarının (her şeyden önce «Avrupanın parçalanmasını önleme» şiarı altında) bir çeşit «serbest enformasyon ve fikir değiş-tokuşu» yapılması istekleri, Avrupa güvenliği dâvasının çıkarlarına hiç de uygun değildir. Onlar bu manevra ile Avrupa güvenliği temel sorunlarından yan çizmeye, Avrupada reel durumu kabul etmekten, toplumsal düzenleri değişik devletler arasında barış içinde yanyana yaşama kararlarının gerçekleşmesinden kaçınmaya yelteniyorlar. Birbirine karşıt iki sosyal sistemin varoluşu anlamındaki «bölünmüş Avrupa» bir tarihsel gerçektir ve bunu Avrupa güvenlik ve işbirliği genel konferansı da görmezlikten gelemmez. Yoksa «serbest enformasyon ve fikir değiş-tokuşu» isteğiyle neyin kastedildiği daha «soğuk harp» zamanından açıkça bilinmektedir ve bunun anlamı ideolojik tahriklerden başka bir şey de değildir.

VI. ASBP ve ADC hükûmeti, sosyalist ülkelerin Avrupa politikasıyla ilgili olarak kararlaştırdıkları ortak hareket hattının uygulanmasına aktif biçimde katılmayı ödev saymaktadır. Cumhuriyetimizi sosyalist topluluk organizminin bir parçası olarak daha da güçlendirmek, Avrupa problemlerinin çözümünde onun aktif bir eylem göstermesinin çok önemli bir koşuludur. SSCB ve öteki kardeş devletlerle sarsılmaz dostluk ve birliğimiz, cumhuriyetimize muhtaç olduğu savunma ve desteği sağlamaktadır. ASBP'nin VIII. Kongresinden sonra, sosyalist ülkeler yöneticileri defalarca buluşup görüşmüşlerdir. Bu görüşmeler, uluslararası alanda ortak eylemlerimizin dayanacağı politika ve taktiğin kararlaştırılmasına yardım etmiştir.

ADC'nin Avrupa kapitalist memleketleriyle temasları artmaktadır. Alman Demokratik Cumhuriyetinin Fransa, Finlandiya, İsviçre, Avusturya, İtalya, İsveç ve diğer memleketlerle politik, ekonomik ve kültürel ilişkileri genişlemektedir.

ADC ile diplomatik ilişkiler kurulması gerektiği kanısı Avrupa kapitalist devletleri arasında geniş ölçüde yaygındır. İlk Alman sosyalist devletin uluslararası statükosunu destekleme yolunda kapitalist memleketlerden birçoğunun kardeş komünist partileri aktif bir eylem gösterdiler. Kardeş partiler bu soruna, barış, demokrasi ve sosyal ilerleme uğrunda yürüttükleri mücadelenin organik bir parçası gözüyle bakmaktadırlar.

ADC'nin toplumsal örgütleri, Haziran ayında Brüksel'de toplanacak olan Avrupa güvenlik ve işbirliği toplumsal güçleri genel kurul'una özenle hazırlanıyorlar. Avrupayı bir barış bölgesi haline getirmek, bizim yalnız

resmi devlet politikamızın önemli bir parçası olmakla kalmıyor, aynı zamanda ADC halkının geniş çevrelerinin bir ölüm-kalım dâvası olarak beliriyor.

Bugün geleceğin Avrupa barış sisteminin genel çizgilerini artık tasarlıyabilecek duruma gelmiş bulunuyoruz. Halklar bu amaca ulaşmak için, yürütmekte oldukları mücadeleye daha da hız vermek gerektiğini görmektedirler. Avrupada sağlam ve sürekli bir barış kurulması dâvasına yardımcı bir katkıda bulunabilmek, Avrupa güvenlik ve işbirliği sistemi içinde kendine lâyük bir yer alabilmek üzere halkımız da elinden geleni yapmaktadır.

Sahte sosyalizm çeşitleri ve gerçek sosyalizm

ROLAN LEROA

Fransa'da bugün birçokları, güttüğü politikanın «sosyalist açıları»ndan gayet rahatça bahsedebilen Cumhurbaşkanı'ndan ve Halk Cephesi çağrısında bulunan Şaban-Delmas'tan tutun da sağ ve «sol» oportünistlere kadar herkes, sosyalist olduklarını söylüyorlar. Hattâ en azılı gericiler bile bazan köklü sosyal dönüşümleri öneren reçeteler ileri sürüyorlar.

Bu, sosyalizmin günümüzde her yerde günün konusu olduğu için böyle oluyor. Onun ideallerinin çekici gücü, en değişik toplumsal tabakaları, partileri ve örgütleri, kendi sosyalizm anlayışlarını ortaya koymaya sevk ediyor. Bu anlayışları eleştirel açıdan tahlil etmek bizim en önemli ödevimizdir.

Şimdi gerçekten bilimsel ve devrimci Marksist-Leninist sosyalizm teorisinin milyonlarca insanın pratik eyleminde canlanmakta olduğu günümüzde, Marksist olmıyan ve anti-marksist sosyalizm anlayışlarının sosyal-politik mahiyetini ve teorik anlamını ortaya çıkarmak bilhassa önemlidir. Bunların, reel olarak mevcut sosyalizme ve onun teorik temeline karşı, kapitalist topluma ve işçi sınıfının devrimci savaşına karşı gerçek tutumlarını açıklamakta fayda vardır. F. Engels'in dediği gibi «bilinçli ve bilinçsiz sosyalizmi ... işçi sınıfının sosyalizmi ile burjuvazinin sosyalizmini» (!) açıkça görüp ayırdetmemiz gerekmektedir.

Biz bu yazımızda zamanımız sahte sosyalizminin üç çeşitini gözden geçirmeye çalışacağız.

Gerici burjuva sosyalizmi

Fransız yönetici çevreleri, sahtecilikten çekinmeden, sosyalizme yönelik çabalar içinde olduklarını söylüyorlar. Sosyal anomali'ye karşı tedbirler ve belirli dönüşümler gereğini – sözde olsa bile – itiraf etmek zorunda kalan bu çevreler, «işçi hissedarlar»ın elde edilen «kârdan pay aldıkları»nı iddia ediyor, «kapitalizm pratiği»ni suçluyor ve kendilerinin «yeni toplum»unda «sınıf kavramının ortadan kalkmakta olduğu»nu ileri sürüyorlar. Bu gibi spekülasyonlar kapitalizmin kendisi kadar eskidir. Vaktiyle III. Napolyon'un ileri sürdüğü «yoksulluğa son verme» reçeteleri ve Papa XIII. Lıv'ın «sosyal

(!) K. Marks ve F. Engels. Eserler, c. 22, s. 284.

hristiyanlık» öğütleri hatırlardadır. Mevcut iktidar, emekçileri «sistem içinde entegrasyon»a ve problemlerini «uzlaşma» yoluyla çözmeye çağırıyor, gerçekte onları *status quo*'ya (mevcut duruma) boyun eğmeye, sınıf savaşından vazgeçmeye çağırıyor demektir.

Burjuva ideologları sınıf bilincini «kökünden kurutma»yı teorik olarak temellendirmeye çalışıyorlar. Örneğin, Raymon Aron'a göre, işçi sınıfının devrimci bilinci – Marksist anlamda – işçilerin reel çıkarlarına değil, kendine özgü bir ideolojik uydurmaya, «kolektif psikoloji fenomen'ine dayanmaktadır. Diğer bir sosyolog, Alen Turen de, sınıf bilincinin sadece «endüstri toplumu»nun oluşması devresinde mevcut olduğunu ve daha sonra yerini «toplumun bütünlüğü» duygusuna terkettiğini iddia etmektedir.

Saban-Delmas, hükümetin, ekonomi politikasında, gerek kapitalizmden ve gerekse sosyalizmden – bu iki sistem arasında ayırım yapmaksızın – alınabilecek en iyiyi alıp yararlanmaya çalıştığını söylerken, bizler F. Engels'in değerli sözlerini hatırlıyoruz. F. Engels, birtakım insanlardan, yani «tarafsız yüksek görüşleri»yle, işçilere, sınıf çıkarlarının ve yürüttükleri sınıf mücadelesinin kat kat üstünde dolaşan ve mücadele halindeki iki sınıfın çıkarlarını yüksek bir hümanizmde uzlaştırmaya çalışan bir sosyalizmi öğütliyenlerden bahseder. Ve bunların «ya daha pek çok öğrenmeleri gereken acemiler, ya da işçilerin en kötücül düşmanları, kuzu postuna bürünmüş kurtlar» (!) olduklarını söyler. Fransonın şimdiki tecrübesi bu karakteristiği tamamiyle doğrulamaktadır. Memleketin ekonomik gelişmesini öngören altıncı plân, tam da bu gibi «kuzu postuna bürünmüş kurtlar»ın eseridir. Pompidu'nun formülüne göre hazırlanan bu plân, birikimin ve en büyük milletlerarası tekellerin mali gücünün artırılması temeline dayanıyor. Plânda, halk yığınlarının tüketimini sınırlamayı, vergi gelirlerini mekçilerin sırtından arttırmayı amaçlıyan birtakım tedbirler öngörüldüğü. Bu tedbirler, şehir-içi ulaştırma, konut yapımı, öğrenim, kültür, spor vb. gibi kolların gelişmesinde memleketin daha çok geride kalmasına, işsizliğin artmasına ve gündelikler dondurularak fiyatların daha fazla yükselmesine yol açacaktır.

Hükümet bu plânı temellendirmeye çalışırken elbette bazı yüksek düşünceleri dilinden düşürüyor. Ona göre, Fransonın endüstrileştirilmesi politikasını gerçekleştirerek için, Fransızların daha az yemeleri, daha çok çalışmaları ve tasarruf etmeleri gereklidir. Bu yolda herkes ekonomik kalkınmaya yardıma çağırılmaktadır.

Toplumumuzun ne derin bir bunalım içinde bulunduğunu gösteren 1968 Mayıs-Haziran aylarındaki yığınsal halk gösterilerinden sonra, «burjuva sosyalizmi»nin pek dürüst olmıyan, formüllerinden daha esnek ve becerikli

(¹) K. Marks ve F. Engels. Eserler, c. 21, s. 265.

yeni ideologları sahneye çıktılar. Başta Lekanüe olmak üzere sözümona muhalif-merkezciler, Edgar For tipinden solcu Degolistler, Jân-Jak Servan Şrayber tipinden ıslahatçılar gibi «burjuva sosyalizmi» ideologlarının her biri yeni bir «toplumsal anlaşma» ve sosyal dönüşümler teklif etmekte ve bu dönüşümler sonucunda sosyalist devrime güya hacet kalmıyacağını söylemektedirler.

Örneğin, Servan Şrayber'in radikalleri tarafından yayınlanan manifestte, yönetimi yetkinleştirmek ve «üretim sisteminin verimliliği prensiplerini daha titiz biçimde gözetmekle, halkın satınalma gücünün daha hızlı ve tutarlı olarak yükseltilebileceği»nden söz edilmektedir. Bu hüküm, «burjuva sosyalizmi»nin gerçek mahiyetini açığa vurmaktadır. Memleketimizde III. Napolyon zamanının Sen-simon'cular'ndan tutun da Beşinci Cumhuriyetin teknokratlarına kadar, iktidarda olduklarına veya iktidara tırmanmaya çalıştıklarına bakılmaksızın, genellikle güçlü kapitalist çevrelere bağlı bir ideolojik akım varolagelmıştır. Bu akım, sosyalizmi, «ekonominin modernleştirilmesi», «endüstrileştirme»nin başarılması, kapitalizmin eskimekte olan biçimlerinin bertaraf edilmesi maksadiyle gerçekleştirilen belirli derecede bir devlet düzenlemesi olarak tanımlamaktadır. İşte Pompidu'nun, Fransa'nın bir kapitalist ülke olmadığı, bir sosyalist ülke de olmadığı, ancak hem biri, hem de öteki olduğu hakkındaki sözlerinin anlamı budur.

Bu gibi fikirleri, bazan emekçilerin bir bölümü, öncelikle yönetim kademeleri ve mühendis-teknisyen kadroları görevlileri de benimsemektedirler. Bunlar kapitalist üretimdeki anarşiye, israfçılığa, üretim güçlerinin gelişmesini frenliyen engellere karşı içten bir tepki göstermekte, «tarafsız» olduğu iddiasındaki devletin hizmetinde olan «tarafsız» uzmanların eliyle üretim örgütünü yetkinleştirmenin güya mevcut zor durumun içinden çıkmanın biricik yolu olduğuna inanmaya hazır dırlar. Kapitalizm, başlangıçta sosyalizme eğilimli olan nice teorisyen ve politikacıları daima böyle fikirlerin yardımıyla kendi tarafına çekmeye çalışmış ve bunda başarılı da olmuştur. Sen-Simon taraftarları ve aynı zamanda 1930 yıllarında faşizme kadar varan teknokratik karakterli reformist CGT (İşçi Sendikaları Genel Konfederasyonu) temsilcilerinin tutumu bunun örneğidirler.

Teknokratların ideolojisine karşı gayet ciddi davranmamız gerekiyor. Sosyalizme sadakat yolunda tekrar tekrar teminat verdikten sonra, yayınladığı manifestte, «sermayenin kendi hisse senetleri için hem kazanç, hem de artık-değer istediğinden dolayı, doğru bir sosyal politikanın ücretli emek sisteminin ekonomik karakterini değiştirmemesi gerektiğinden söz etmeye kalkışan Servan Şrayber'in düşüncelerinin ne kadar temelsiz olduğunu kanıtlıyacak örnekler göstermek hiç de zor değildir. Fakat «çağdaş» kapitalizmin, üretimde anarşiye gidermesi şöyle dursun, bunu son haddine kadar da vardiğini esaslı delillerle ispat etmemiz gerekmektedir. Bu deliller arasında, kapitalist memleketlerin çeşitli sanayi kollarının ve

ekonomi kesimlerinin gelişmesindeki durgunluğu, hattâ bir hayli ilerlemiş araştırma işlerinde bile üretim yoğunlaşması sürecindeki donukluğu, işgücüne karşı gaddarca davranışı vb. sayabiliriz.

Reformist sosyalizm

Çoğu memleketlerin sosyal-demokratları, sosyalizm anlayışını, büyük üretim araçları üzerinde toplumsal mülkiyetle karakterize edilen bir düzen olarak benimsediklerini söylemektedirler. Fakat daha ziyade teşrifat gereği haline getirdikleri bu reveransı yaptıktan sonra, aynı sosyal-demokratlar, sosyalizm yolunun sosyal reformlardan geçtiğini de sözlerine ekliyorlar.

Sosyal-demokratların 40 yıldan fazla bir zamandır iktidarda bulundukları İsveç bu hususta anlamlı bir örnektir. Milletlerarası sosyal-demokrasi, «İsveç tecrübesi»ni, SSCB'nde kurulan sosyalizmin karşıtı bir «model» olarak yıllarıyla reklâm ediyordu. Bugün artık ekonomik ve sosyal gelişmede bu «İsveç modeli»ni o kadar kesinlikle ileri sürmüyorlar. Sosyalistlerin önderleri, örneğin Gi Mole, İskandinav memleketlerinin, «yapısal reformlar»a gitmeden, «tekellerin ve tröstlerin özel mülkiyetine» dokunmadan bundan sonraki ilerlemeyi garanti edemeyeceklerini itiraftan bile geri duruyorlar.

Fakat İsveç modeli, «demokratik sosyalizm»in en çok beğenilen örneği olarak kalıyor. Fransa'nın sosyalist araştırmalarla uğraşan üniversite merkezi, geçenlerde, güya toplumun sosyalizme doğru evrimi için gerekli koşulların İsveç'te artık yaratılmış olduğunu iddia eden bir broşür yayımladı. Bu broşürde, İsveç Sosyal-Demokrat Partisi yöneticilerinin program deklârasyonundan şu parçayı okuyoruz: «İsveç sosyalizmi artık daha önceleri sırf kapitalistlerin fonksiyonları olan, birçok kapitalist memlekette ve öncelikle Birleşik Alerikada bugün de kapitalistlerin fonksiyonları olarak kalan bazı belirli fonksiyonları . . . üzerine almış bulunuyor. Bizde mülkiyet büsbütün kamulaştırılmış olmayıp, onun en önemli bazı fonksiyonlarının seçiminde ihtisaslaşma vardır. Biz doktriner olmıyan sosyalizme esas itibariyle uygun metotlarla yönettiğimiz toplumda büyük ve kıyasıya çarpışmalardan ancak fonksiyonel sosyalizmin yardımıyla kaçınabilmişizdir.» Ve bu hüküm şöylece tamamlanıyor: «Demokratik kültüre dayanan ve yeni değerler edinen gerçek hayat tarzı belki de ancak İsveç'te oluşmaktadır.»

Sorunun böyle ortaya konusu, sosyalist dönüşümlere reformistçe yaklaşımın karakteristik çizgilerini taşıyor. Oportünistler, işçi partisinin her şeyden önce, kapitalizmden sosyalizme doğru «tedricen geçme»ye yardım eden sosyal reformlar partisi olması gerektiğini düşünüyorlar. Oysa, bu zamanda, sosyalist devrimi, kapitalizmin «kötü yanları»nı düzelten reform-

ların bir toplamı ve sonucu olarak düşünmek artık olanaksızdır. Şimdi daha çok, «İsveç tecrübesi»ne karşı artan ilginin de gösterdiği gibi, «kapitalist sisteminin tedricen yokedilmesi»nden ve yerine, daha insancıl olan, ebedi ve soyut insan tabiatının ihtiyaçlarına cevap veren «daha iyisinin getirilmesi»nden söz ediyorlar. Bununla birlikte, sosyalizm, insanın kendisini ezen yükümlerden kurtuluşu için, tecride uğrayan kişiliğin serpilip gelişmesi için mücadeleye indirilmeye çalışılıyor, sosyal çelişkilerin derinleşmesi ve işçi sınıfının rolünün artması önemsenmiyor, politik iktidar sorunu, onun işçi sınıfı ve müttefikleri tarafından devrimci yolla ele geçirilmesi sorunu örtbas ediliyor.

«İsveç tecrübesi»ne gelince, bu memlekette işçi sınıfı kendi sınıfsal çıkarlarını ve tarihsel yükümünü gayet iyi kavradığını sosyal-demokrat liderlere acı acı dersler vererek hatırlatıyor. 1969-70 yılında Kiruna madencilerinin büyük grevi bunun bir kanıtıdır. Tek sözle, üretim araçlarının % 95'ini Valenberg'in ve diğer tekelci kodamanların ellerine veren «sosyalizm» İsveç işçilerini tatmin etmiyor.

Sağcı oportünizm bütün kapitalist memleketlerde yaygındır. Fransa da bu sözün dışında değildir. Bizce, «reformist sosyalizm»in esas çizgileri şunlardır:

Bu türden sosyalizm anlayışında, diyalektik ve tarihsel materyalizmin yerini felsefi antropoloji (insan ilmi) alıyor. Felsefi antropolojinin merkezinde de, topluma karşı isyan halindeki fert yer alıyor. İnsanın özlüğünü «toplumsal ilişkilerin toplamı» olarak tanımlayan Marksist hüküm reddediliyor. İnsanın soyut idealinin değil, ancak üretim güçlerinin gelişmesi, doğayı ve toplumu tanıma derecesinin insan özgürlüğü için ölçü olabileceğini ispat ederken Marks ve Engels'in çıkış noktası yaptıkları materyalist tarih anlayışı da reddediliyor.

Karşımızdakiler bize çağımızın karakterinin değiştiğini, bunu artık kapitalizm ile sosyalizm arasındaki çelişkinin değil, insan ile ürettiği nesneler arasındaki çelişkinin belirlediğini söylüyor. Buna dayanılarak, sınıf savaşı öğretisi etik sosyalizm ve soyut hümanizmle, sosyal devrim de bilinç ve kültür alanındaki reformlarla değiştiriliyor.

Reel olarak mevcut sosyalizme karşı, dünya sosyalist sistemine (güya bu sistem artık «çürümekte» ve «soysuzlaşmakta»ymış) karşı girilen hücumlarla birlikte, sosyalist kuruculuğun ortak yasallıkları da inkâr ediliyor ve onun her memleket için ayrı «model»leri yaratılmaya çalışılıyor.

İşçi sınıfının tarihsel ödevi öğretisinin yerine, işçi sınıfının orta tabakaları içinde «eritilmesi» teorisi getiriliyor. Sosyalist enternasyonal, kendi programından yalnız proletarya diktatörlüğü hükmünü değil, tarihsel süreçte işçi sınıfının yönetici rolüne değgin her sözü çıkarıp atıyor. Kapitalist memleketlerde emekçilerin maddi durumlarında çetin sınıf mücadeleleriyle sağlabildikleri belirli bir iyileşme bile, onların «burjuvalaşma»sı diye gös-terecek kadar ileri gidiliyor. Bununla beraber, işçilerin ekonomik durumu

ile büyük burjuvazi arasındaki uçurumun azalmadığı, (örneğin, İngilterede, Kembriç Üniversitesi profesörlerinden C. Rvel'in verdiği bilgiye göre, kişisel servetlerin % 42'si halkın % 1'inin elindedir), emekçilerin öğrenim yapma, toplum hayatına katılma vb. gibi esas ihtiyaçlarının giderilmediği gerçeği sükkûla geçiriliyor.

Oportünistler, Marks ve Engels'in sömürünün şiddetlenmesi hakkındaki hükümlerinin teorik bakımdan doğruluğunu yitirdiğini iddia ediyorlar. Oysa sömürünün yalnız biçim ve metotları değişmiş, özlüğü eskisi gibi kalmıştır. Örneğin Birleşik Amerikada artık-değer 40 yılda 9 misline çıkacak kadar büyük bir artış göstermiştir.

İşçi sınıfının orta tabakalar içinde «eritilmesi»ni öngören yanlış fikir, sözümona «üçüncü yol» veya «üçüncü kuvvet» politikasını teorik bakımdan temellendirmeye hizmet etmektedir. Döviz güçlüklerinin ve ekonomik bunalımların kapitalist sistemin sosyal çelişkilerini apaçık ortaya çıkardığı bu zamanda, böyle görüşlerin ne kadar hatalı olduğunu ispatlamak gereksizdir sanırız.

Hiçbir sosyalist parti, hattâ parlâmentoda çoğunluğa sahip olanı veya uzun yıllar iktidarda bulunanı bile, emekçileri sosyalizme ulaştırabilmiş değildir. Sosyalistler bunun nedenini açıklarken, kendilerinin sadece «demokratik sosyalizm»e ulaşmaya çalıştıklarını iddia ediyorlar. Onların amacı, Alman Sosyal-Demokrat Partisi Başkan Yardımcısı Vener'in sözlerine göre, ancak «herkes için demokrasiyi çığnetmeyecek kadar sosyalizm»dir. Fakat kapitalist düzende bu «herkes için demokrasi»nin anlamı ne olabilir?

Biçimsel anlamda kabul edilen demokrasi, proletarya diktatörlüğünün ve sosyalist demokrasinin karşısına konuluyor. Ağırılık, emekçilerin memleket yönetimine reel olarak katılmalarının demokratik biçimlerini araştırmaya değil, bilimsel politik özgürlüklerin, kişi özgürlüğünün ve temsil sisteminin savunulmasına veriliyor. Netekim, İngiltere İşçi Partisi yöneticileri de, iktidarda bulundukları sürece, işte bu yaklaşımı kılavuz edindikleri için, büyük sermayenin sözünden çıkmıyan bir yürütüm ve yönetim gücü durumundaydılar.

Fransız sosyalistleri sosyalizmde demokrasiyi sözkonusu ederken, onun sosyal-ekonomik temeli sorunundan yancızerek konuşuyorlar. Jöres'den sonraki sosyalistler, sosyalizme, vaktiyle İnsan Hakları Beyannamesi'nde verilen ve burjuva cumhuriyeti tarafından yerine getirilmeyen vaatlerin âdeta bir devamı ve gerçekleştirilmesi gözüyle bakıyorlar. Onlar Paris Komünü gününü de bu ruhta kutluyorlar.

Komünistler, kapitalizmde biçimsel olarak kalan politik ve kişisel özgürlükleri ancak sosyalizmin tamamiyle gerçetelebildiği kanısındadırlar. Fakat sosyalist demokrasi komünistlere göre çok daha geniş bir kavramdır. 1971 tarihli SBKP ve FKP Ortak Bildirisi'nde belirttiği üzere, «gerçek politik ve ekonomik demokrasi koşullarını ancak üretim araçları üzerinde top-

lumsal mülkiyete dayanan sosyalizm yaratabilir». Ve öte yandan «demokrasinin durmadan geliştirilmesi, sosyalizmin gelişmesi için hayati bir zorunluktur ve şarttır.»

Fransız sosyalistleri formel olarak hiçbir zaman, hattâ Leon Blum zamanında ve anti-komünizmin azıttığı 1950 yıllarında bile, Marksizmden vazgeçmemişlerdir (ve şüphesiz FKP'nin halk yığınları üzerindeki ideolojik etkisi bunda dolaylı olarak kendini göstermiştir). Fakat partilerimiz arasında 1970 Aralık ayındaki tartışmanın sonuçları hakkındaki Bildiri'ye kadar, sosyalistler devrimci bir sıçrayışın gerekli olduğu sorunundon daima kaçındılar. Ancak tartışmanın sonuçlarını genelliyen doküman, Fransız sosyalistlerinin görüşlerinde belirli bir evrimi yansıtıyordu. Bu dokümanda şöyle deniliyordu: «Yapılabilecek köklü reformların anlam ve önemi ne olursa olsun, sosyalist dönüşümler, kapitalizmin kusurlarını düzeltmeyi ödev edinen bu reformların ürünü olamaz. Her iki partinin amacı, mevcut sistemi iyileştirmek değil, onu bir başka sistemle değiştirmektir. Bu değişme, devrimci yolla yeni bir toplum kurmak anlamındadır . . .»

Ne var ki, Sosyalist Partisi'ndeki çoğunluğun yakın geçmişte yayınlanan program tasarısında ortaya koydukları görüşler, partilerimiz tarafından 1970 Aralık ayında hazırlanan ortak plâformdan ya uzaklaşmakta, ya da bu plâformla çelişmektedir. Sosyalist Partisi'nin yakında yapılacak kongresinde tutacağı yol, komünistlerle sosyalistler arasındaki ilişkilerin yarınını etkiliyecektir. Bundan ötürü, Fransız komünistleri, ortak bildirimizde saptanan görüş ve tutumu revize etmekten Sosyalist Partisi'nin kesinlikle kaçınmasını ve mevcut rejimin değiştirilmesi amacıyla eylemlerimizin birliğini sağlayan programı kabul etmesini arzu etmektedirler.

Sosyalizm ve «sol» aşırılık

Bütün sol akımların – daha Marks'ın mücadele ettiği çiçeği burnunda anarşizm, neo-troçkizm ve burjuva sosyolojisi ile teknokratizmin etkilerini taşıyan en yeni «goşizm» varyantları – ortak oldukları çizgileri tahlil edersek, «sol» oportünizmin gerçekte sosyal-demokratizmin geleneksel görüş ve anlayışından pek de uzak olmadığı kanısına varırız. Son yıllarda «sol» reformizmin artan bir canlılık göstermesi, burjuvazinin ideolojik mücadele için yeni araçlara muhtaç olduğunun bir kanıtıdır. Burjuvazi, devrimci hareketlerin yükseliş koşullarında açık gericiliğin ne kadar etkisiz olduğunu anlamak için yeterli derecede tecrübe edinmiştir. Artık emperyalizmin düşmanlarını bile emperyalizm hizmetine çekmeye yarılabilecek bir ideolojinin gerektiği kendini göstermiş bulunuyor. Bu maksatla anarşist-âsi ve ütöpik eğilimlerden yararlanılıyor. «Sol» aşırılık sağcı oportünizmle ortak bir sosyal temele dayanıyor. V. İ. Lenin şunları yazıyordu: «İşçi hareketinin serpilip gelişmesi, kendi taraftarları arasına kaçınılmaz

olarak bir miktar küçük burjuva elemanları da çeker ki, bunlar, burjuva ideolojisinin esirleridir, onun etkisinden zor kurtulur ve tekrar tekrar onun ağına düşerler.» (1)

«Sol» aşırılığın ana çizgilerini, sosyalist devrimde işçi sınıfının rolü, devletin sınıfsal karakteri ve fonksiyonları sosyalizme geçiş yolları sorunlarında karışıklık ve yanılmak olarak gruplayıp özetleyebiliriz. Bu hususların her birinde «goşist» ideologların ve örgütlerin görüşleri sosyal-reformistlerin geleneksel görüşlerine yakındır. Reformizmin bir bütün olarak, değişik manevraları çeşitli ideolojiler gibi görünen elemanlardan oluştuğu söylenebilir.

«Sol» aşırılık, bazı hallerde, sosyalizm için mücadelede işçi sınıfının rolünü, gelişmiş kapitalizm ve «tüketim toplumu»nun proletaryanın devrimci bilincini yokettiği bahanesini ileri sürerek, tanımaz. Bundan da ya devrimin artık imkânsız olduğu gibi karamsar bir sonuç çıkarılır, ya da proletaryanın yerine güya başka tabakaların (veya kuşakların) gelmekte olduğu gibi küçük burjuvazinin pek işine gelen bir iddiaya geçilir. Bu akımı da öncelikle Markuze temsil etmektedir. «Sol» aşırılık, diğer bazı hallerde, işçi sınıfını azınlıktaki güçlerle devrim yapmaya mahkûm ederek, onun bir ittifak politikası gütmesi gereğini ve olanağını tanımaya yanaşmaz (neo-troçkistler). Şunu da belirtelim ki, sosyal-demokratlar, bu azınlıktaki güçlerin eylemi sonucu olacak bir sosyalist devrim perspektifini kabule yanaşmazken, bir yandan işçi sınıfı için, bütün ücretli işçileri bu sınıfın kadrosuna katan bir görüşü ileri sürmektedirler.

«Sol» aşırılık, burjuva devletini sınıf açısından tahlile önem vermiyerek, ya politik egemenliğin devrimci yolla elde edilmesi gereğini inkâr etmekte, ya da bu egemenliğin felâket pahasına kazanılması tezini ileri sürmektedir. İşletmelerde, yüksek okullarda, köyde vb. «egemenliği ele geçirme» teorisi Jil Martine'nin aynı adı taşıyan kitabında sistemli biçimde ortaya konuluyor. Birleşik Sosyalist Partisi eylemlerinde bu teoriyi kılavuz ediniyor. Bu teoriye göre, ekonomik egemenliğin elde edilmesinden sonra, politik egemenlik âdeta olgunlaşmış bir yemiş gibi kendiliğinden işçi sınıfının ayakları dibine düşmeli veya – anarşist varyanta göre – derhal ve temelli kaybolmalıdır. Bu görüş, Prudon'a ve işçi hareketinde Prudonizmin apolitizm ve korporatif sınırlılık gibi ölümcül sonuçlarına dönüşten başka bir şey değildir. Bu görüş, «klâsik» ve teknokratik reformizmin ileri sürdüğü devletin tarafsızlığı anlayışının etkilerini de bünyesinde taşımaktadır. «Yönetim ortaklığı»nı sosyalizmin en önemli çizgisi olarak kabullenme anlayışı «egemenliği ele geçirme» teorisinin temelidir. Bu temele dayanarak, SSCB'nde ve öteki sosyalist ülkelerde mevcut ve en önemli ödevi burjuva devletini işçi sınıfının ve müttefiklerinin devletiyle değiştirmek olan reel sosyalizmi «bürokratik» diye ilân etmektedirler. Burada «sağ»

(1) V. I. Lenin. Bütün eserleri, c. 20, s. 306.

anti-komünizm ile «sol» aşırılık arasındaki derin ahenkliliği görmemek elde değildir.

Toplumsal hayattaki olguların tahlilinde, Marksist-Leninistler, daima bu olguların temelinde nihayet tarihsel olarak oluşan maddi nimetler üretimi tarzının yattığı hükmünü çıkış noktası yaparlar. «Egemenliği ele geçirme»ye dair solcu teori bu hükmün önemini küçümsemeye çalışır. Böylelikle de, kapitalizmin özlüğünün soyut anlamda bir hiyerarşide değil, üreticileri üretim araçlarından ayırmada, sınıf mücadelesini doğuran sömürde olduğu gerçeğini maskeleyerek isterler.

Ültra-devrimci lâflar arkasına gizlenen neo-troçkistler ve Fransız Mao-cuları, işçi sınıfı devlet egemenliğinin karakteri sorununu sekterce yorumluyorlar. Bunu yaparken, Marks, Engels ve Lenin'in eserlerinden bol bol alıntılar aktarıyor, bunları âdeta dil persengine çeviriyor, dosdoğru fikirleri istedikleri gibi tersyüz ediyorlar. Oysa sosyalist devrimde ve sosyalizmin kurulmasında yönetmenlik rolü işçi sınıfına aittir. Sosyalizmin işçi egemenliği gerektirdiği söz götürmez, fakat işçi sınıfı tek başına hareket edebilir mi? Bunu ancak sınıf güçleri oranı hakkında gerçekçi bir bilgisi olmıyanlar, toplumumuzun gerçek durumunu önemsemeyenler ve egemenliği ele geçirmenin reel yollarını benimsemek istemiyenler iddia edebilirler.

Dünya sosyalist sisteminin meydana gelip güçlenmesi ve sömürgeciliğin yıkılıp gitmesi sonucunda kapitalizm bir dünya sistemi olarak bir hayli zayıfladı. Fransa bir sosyalist devrim için olgunlaştı. Tekelci burjuvazi, kapitalist düzene özgü olan ve alabildiğine keskinleşen çelişkileri yumuşatma çabasında olsa da, bunları kökten çözebilecek durumda değildir. Aynı zamanda ekonomik zenginliklerin devlet-tekeli uygulamasıyla birikimin ve devletin toplumsal hayattaki rolünün kesinlikle artması yüzünden, kapitalizm hâlâ yeterli bir güce sahiptir. Egemen sınıf kamuoyu hazırlama tekniğine de büyük bir önem vermekte ve bunu giderek yetkinleştirmektedir.

İşçi sınıfının karşısında güçlü, adamakıllı örgütlenmiş ve kendi sınıfsal çıkarlarını gayet iyi bilen bir düşman vardır. Bu düşmanla savaşılabilmek için güçlü bir politik örgüt gereklidir ve işçi sınıfı bu örgütü yaratabilir. Sömürüye tâbi tutulan yalnız işçi sınıfı değildir; diğer emekçiler, memurlar, küçük ve orta köylüler, aydınlar, esnaflar ve küçük tüccarlar da sömürülmektedirler. Esasen, sömürüye hedef olmağdaki bu beraberlik, sınıfsal birlik ve ittifaklar kurulması gereğini, tekellerin ezgisine uğrayan bütün emekçilerin saf tutup dayanışmaları gereğini ve olanağını belirlemektedir. Lenin'in geniş demokratik cephe fikrinden çıkarılabilecek sonuçlar işte bunlardır. Yoksa «sırf» işçi egemenliğini öngören «solcu» tez, ancak işçi sınıfının tecrit durumuna düşmesi ve silânsızlandırılması sonucunu doğurur.

Solcu oportünist ideoloji, sosyalizm yolunun ve aşamalarının belirlen-

mesinden kaçınmaktadır. Fakat hangi toplumsal tabakaların işçi sınıfına müttefik olacağını ve sınıf mücadelesinin somut koşullarının neler olduğunu açıklayabilmek için, memleketin sosyal-ekonomik durumunun tarihsel-materyalist açıdan tahlili gereklidir. FKP sosyalizme götüren yolda ekonomik ve politik demokrasi aşamasının perspektiflerini belirlemiş bulunuyor. «Sol» aşırıları, ilerici demokrasinin sosyalizm demek olmadığı bahanesini ileri sürerek komünistleri reformistlikle suçlamaya kalkışıyorlar. Sağcı reformistlerse, tam da ilerici demokrasinin sosyalizm demek olduğunu iddia ediyor ve daha ileri gelişme gereğini tanımıyorlar. Oysa, ilerici ekonomik ve politik demokrasi aşaması, tekelleri zayıflatma ve tecrit etme, halkın çoğunluğunu sosyalizmin gerekli olduğu bilincine vardırma için mücadele yürütme aşamasıdır. Egemen sınıfın tecridi, bu egemenliğin gadrine uğrayan yığınların da sınıksız birlik olmaları, sınıf savaşının yasallığıdır. İşte «sol» aşırılık bunu reddetmektedir.

Dünya emekçileri, çeşitli sosyalizm anlayışlarını yalnız karşılaştırma olanağına değil, aynı zamanda artık birçok memlekette kurulmuş bulunan reel sosyalizmi tanıma olanağına da sahiptirler. Emekçiler, bir yandan onun bellibaşlı prensiplerinin ve temel yasallıklarının genelliğine, öte yandan her memleketin özgül koşulları ortamında bu prensip ve yasallıkların belirış biçimlerinin pek çok çeşitlilik gösterdiğine kani olabilirler. Sosyalizm uğrunda mücadele etmekte olan halklar için, bu prensiplerin *genelliği*, sosyalizmin ilkesel bir yeni toplumsal düzen olduğunun bir kanıtı ve reformistlerin teklif ettikleri «üçüncü yol» reçetelerinin reddi demektir. Bu yasallıkların belirışindeki *çeşitlilik* de, sosyalizmin asla soyut bir «model»in timsali veya tarihsel bir raslantının sonucu değil, canlı ve gelişen bir düzen olduğunun ispatıdır.

Sosyalizmin en önemli yasallığı ve tarihsel ödevi, bizzat komünizme doğru yol açmasıdır. Sağcı oportünistler gibi, «sol» oportünistler de, komünist düzenin oluşması safhalarında ayırım yapmıyorlar. Berikiler de, ötekiler de, sosyalizmin yapamayacağı şeyi artık yapması, yani tam eşitlik sağlamayı tamamlaması, giderilmeleri ancak komünizme geçişle mümkün olabilecek çelişkileri çözmesi isteğinde birbirlerine yaklaşmaktadırlar.

Komünizm emellerin ve gelişigüzel arzuların ürünü olamaz. Yeni düzenin yüksek aşamasına geçilebilmesi için maddi ve mânevi önkoşullar gereklidir. Bunlar da, işçi sınıfının ve müttefiklerinin yürüttükleri mücadeleyle ulaşılan ve reel olarak mevcut olan sosyalizmle yaratılmaktadır. Sosyalizm pratiği Marksist-Leninist bilimsel teorisinin doğruluğunu ispat etmektedir.

Okuyucularımızın dilekleri üzerine, dergimizde bu sayıdan itibaren açtığımız bu yeni yazı serisinde komünist ve işçi partilerinin gazete, dergi ve basım evleri, bunların tecrübeleri, genel ödevleri ve doğrultuları, çalışma metotları hakkında bilgi vereceğiz.

Bu yazı serisi Sovyetler Birliği Komünist Partisi organı «Pravda» gazetesini (bu yılın Mayıs ayında 60. yıldönümüydü) hakkında bir yazıyla başlatmaktadır. Bu yazı «Pravda» gazetesini redaksiyonu tarafından hazırlanmıştır.

60 yıl. Evet, işçilerin topladıkları kapiklerle Peterburg'un mütevazı bir basımevinde basılan «Pravda» gazetesinin ilk sayısının basıldığı 5 Mayıs 1912'den buyana 60 yıl geçti. Bu tarihten bir süre sonra Lenin sevinçle Gorki'ye şunları yazıyordu: «Her-şeye rağmen günlük «Pravda» çıkarmıya muvaffak olduk».

Bugün «Pravda»nın birkaç milyonluk bir tirajı vardır ve onun sesini bütün dünya dinlemektedir. Ünlü Fransız gazetecisi, komünist Pier Kurtad «Pravda neden bu kadar nüfuzludur? Neden böyle büyük bir saygıyla çevrilidir? Bunun sırrı herşeyden önce, isminin ayrılmaz bir şekilde Lenin'in ismiyle bağlı olmasındadır. Bizim için «Pravda», herşeyden önce Lenin'in gazetesidir» diye yazmıştı.

«Pravda» gazetesinde, Lenin'in yazdığı 1083 makale, rapor, konuşma, parti ve devlet dokümanı yayımlanmıştır. Bunlar da onun fikir mirasının önemli bir kısmını teşkil etmektedir. Lenin'in gazetedeki yazıları, toplumsal hayatın yeni olgularının bilimsel tahlili ve genelleştirilmesi, parti gazeteciliği ve gazetecilik ustalığı bakımından daha mükemmelleri bulnamıyacak örneklerdir. Bunlar bütün komünist basını işçileri için büyük ilham verici örneklerdir.

Lenin parti basınına büyük bir önem veriyor, onu politik savaşın keskin bir silâhlı ve muazzam bir örgütlenme aracı olarak görüyordu. Leninci «İskra» (Kıvılcım) gasetesinin partimizin kuruluşunda ve ilk Rus devriminin, proleter devrimciler neslinin yetiştirilmesinde oynadığı muazzam rolü hatırlıyalım. «Vperyod» (İleri), «Proletariy» (Proleter), «Zvezda» (Yıldız) gazeteleri bu kıvılcımı küllendirmediler, onu yeni devrim savaşının alevleri haline getirmek için canlandırdılar. Bu alev, dünyada ilk sosyalist devrimin hazırlanması ve yapılması sürecinde Bolşevik Partisinin elinde güçlü bir silâh olan «Pravda» gazetesinin sayfalarından açık olarak parladı. Oktobr'dan bu yana «Pravda» gazetesini, devrimin kazanımlarını savunan, sosyalizmi kurmuş olan ve komünizmi kuran nesillerin yetiştirilmesinde partiye hizmet eden sağlam bir araç olmuştur.

Lenin «gerçeklik»i, devrime sadakat, fikri metanet karşılığında tesa-düfen kullanmamıştı.

«Pravda» gazetesini daha başlangıçtan, ilk sayılarından itibaren Rusya

devrimcilerinin savaşını bütün dünyadaki sınıf kardeşlerinin davasıyla sıkı sıkıya bağlamıştır. Onun her satırında proletarya enternasyonalizmi ruhu yer almıştır.

İşte bundan ötürü, daha «Pravda»nın ikinci yıldönümünün kutlandığı 1917 yılında uluslararası devrimci ve sendika örgütleri, birçok ülkenin sosyalist partileri ve parti gazetelerinin yazı kurulları onu hararetle selâmlamışlardı. O sıralarda «Pravda» gazetesinin ilk çıktığı gün (5 Mayıs) basın işçileri günü olarak ilân edilmişti ve bugün de böyle kutlanmaktadır.

Sovyet iktidarının ilk günlerinde, «Pravda» gazetesinin 18 Kasım 1917 tarihli sayısının baş yazısı «Mazlûm sınıfların ve mazlûm milletlerin devrimi» başlığını taşıyordu. Bu yazıda: «Rusya işçi-köylü devrimi, devrim hareketinin öncüsü haline gelmektedir» denildikten sonra bu devrimin uluslararası niteliği belirtiliyordu. 1918 Yılbaşı sayısında «Pravda» gazetesini yazı kurulu bu fikri geliştirerek şunları yazmıştı: «Geçen 1917 yılı, dünya tarihinin gelişmesinde, herhalde, dönüm noktası teşkil edecektir. Düne kadar Avrupalının en geri kalmış ülkesi olan Rusya, bugün dünya ülkelerine geleceğin yolunu gösteriyor, bütün ülkelerin proleterleri sosyal devrimin nasıl yapılabileceğini onun tecrübesinden öğreniyorlar.»

Bu sözlerin söylenişinden bu yana yarım yüz yıldan fazla bir zaman geçmiştir. Ve bugün bu sözlerin pratik olarak nasıl gerçekleştiğini bütün dünya görmektedir.

«Pravda» gazetesinin 60 yıllık koleksiyonu dünya komünist hareketinin çok kıymetli, gerçekten de eşine çok ender rastlanan bir vakayinamesidir.

Yüce Ekim'in örneğinden ilhamlanan bütün ülkeler devrimcilerinin ardıcıl savaşı, onlar arasında uluslararası bağların kurulması ve eylemdeki proletarya enternasyonalizmi ... Marksizm-Leninizm ruhunda birçok komünist partisi yetiştiren ve onları birleştiren Komintern'in azametli ve heyecanlı tarihi ... Halkların faşizme karşı kahramanca savaşı, Büyük Vatan Harbi ve mukavemet hareketindeki kahramanlıklar silsilesi ... Yeni sosyalist ülkelerin doğuşu, kapitalist ülkeler işçi hareketinin gelişmesi, ulusal kurtuluş hareketindeki hızlı gelişme ve sömürge imparatorluklarının harabeleri üzerinde onlarca yeni bağımsız devletin meydana gelişi ... Emperyalizmin karşı-taavuzla geçme teşebbüslerine karşı koymak, emperyalist saldırı kurbanları Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti, Küba, Viyetnam, Kamboç, Laos, Arap ülkeleri halklarıyla uluslararası dayanışma ... Bunlar ve buna benzer daha birçok olayları «Pravda» gazetesini sayfalarında canlandırmakla kalmadı, o bunları tamamen benimsedi.

Uluslararası dayanışmanın, proletarya enternasyonalizminin korunması, sağlamlaştırılması ve geliştirilmesi «Pravda»yı kuranlar için en kutsal ödevdi ve onların öğrencileri için de kutsallığını muhafaza etmektedir. «Pravda» her zaman ve bütün koşullarda komünistlerin saflarını Marksist-Leninist temelde birleştirmek, uluslararası işçi sınıfında birliği kuvvet-

lendirmek için, onun bölünmesine yönetilen her türlü denemeye karşı, ilkelere dayanan kesin bir savaş yürütmektedir.

«Pravda»nın 60. yıldönümü memleketimizde komünizm kuruluşunun yeni, önemli bir dönemine rastlamaktadır. Gazetenin sayfalarında, SBKP'nin XXIV. Kongresinin, partinin ve Sovyet halkının ideolojik-teorik ve pratik faaliyetlerinin merkezini teşkil eden tarihi kararlarının yerine getirilmesi uğrunda savaş çok taraflı olarak yansımaktadır. Dokuzuncu beş yıllık plândaki ödevlerin, SBKP MK Genel Sekreteri L. İ. Brejnev yol-
daşın XXIV. Kongredeki faaliyet raporunda yer alan barış programının gerçekleştirilmesi tüm sosyalist topluluğun, bütün dünyadaki ilerici güç-
lerin menfaatlerine uygun düşmektedir.

Kardeş memleketlerde sosyalizm kuruluşunun uygulanışını, dünya işçi hareketinin ve ulusal kurtuluş savaşının sorunlarını çok taraflı olarak aydınlatan «Pravda», Komünist ve İşçi Partilerinin 1969 yılındaki Ulus-
lararası Danışma Toplantısında çağdaş devrimci güçlerin savaş birliğinin
güçlendirilmesiyle ilgili olarak tespit edilen hattı ardıcıl olarak izlemek-
tedir.

«Pravda» bu çok taraflı faaliyetinde, şimdiye kadar olduğu gibi, bun-
dan sonra da Lenin'in gazetesi olarak, Lenin'ci bayrak altında faaliyet
yürütecektir. İşte «Pravda»nın yüksek itibarı bundan ileri gelmektedir.
Onun sözleri bütün kıtalarda bu sebepten dolayı dikkatle izlenmektedir.
Onu, yeryüzünde milyonlarca insan, bundan ötürü tanımakta ve sev-
mektedir.

Yuriy Jukof

TKP Merkez Komitesi Birinci Sekreteri Yakub Demir yoldaşın 30 Nisan 1972 günü akşamı (1 Mayıs arifesinde) düzenlenen parti toplantısında yaptığı

KONUŞMA

Yoldaşlar,

Yarın 1972 1 Mayıs'ını kutlayacağız. Bazı yoldaşların isteklerini yerine getirmek, Türkiye'de 1 Mayıs konusu üzerinde kısaca durmak istiyorum.

İşçi sınıfının Marksçı-Leninci partisinin yasak sayıldığı bir ülkede emekçilerin milletlerarası dayanışma gününün açık ve serbest kutlanabileceğini düşünmek bizim için zordur. Bununla birlikte, işçi sınıfımızın son 50 yıllık mücadele tarihinde 1 Mayıs günlerinin önemli ve şerefli bir yeri vardır.

Bizde, devrimci işçi hareketi gibi 1 Mayıs bayramları da Büyük Oktobur Sosyalist Devriminden sonra başladı. İlk yığinsel 1 Mayıs 1921 yılında, yani partimizin ilk büyük kurbanları Mustafa Suphi ve arkadaşlarının öldürülmesinden 3 ay sonra, emperyalistlerin işgali altındaki İstanbul'da kutlandı. İstanbul o zaman da işçilerimizin en kalabalık merkeziydi, ve yabancı işgal komutanlarının askeri idaresi altında, tıpkı bugünkü sıkıyönetim idaresi altındaki İstanbul gibi, zorbaca idare ediliyordu. Padişah ve paşaları, halkı başıboş sömüren yabancı imtiyazları, harp zenginleri, kompradorlar, tıpkı şimdiki sıkıyönetimin kanadı altındaki yabancı ve yerli büyük sermaye kodamanları gibi, şehirde yurtsever avına çıkmış emperyalist ajanları gibi, bu işgal kuvvetlerinin himayesi altında bulunuyorlardı. İşgalin bütün ağırlıklarını yine emekçi sınıflar taşıyordu. Fark yalnız şurada: O zamanki emperyalist yabancı orduların yerinde, bugün emperyalist NATO devletlerinin emrindeki yerli silâhlı kuvvetler var.

Milli mücadele yıllarında İstanbul'da, bütün Türkiye'de olduğu gibi, işçilerin çalışma saatlerini, çalışma şartlarını, iş ücreti asgarisini saptayan hiçbir kanun yoktu. İşçiler 14, 15, 16 saat, patron ne kadar isterse o kadar çalışmak zorundaydı. Memlekette, özellikle yabancı sermaye için sınırsız bir soygun ve sömürü hüküm sürüyordu. Durum Anadolu'da da böyleydi. Fakat işgal altında sömürülen ve ezilen işçilerle Anadolu'dakileri aynı durumda göstermek pek doğru olmaz. Anadolu'da emekçiler, memleketi yabancı istilâsından kurtarmak için ve biraz da kurtuluştan sonra yaşayışın düzeleceğine inanarak, her fedakârlığa katlanıyor, cephelerde kahramanca savaşıyor, fabrikalarda, atelyelerde aralıksız çalışarak orduya silâh ve cephaneye yetiştiriyordu.

İstanbul'da durum başkaydı. Orada, özellikle yabancı sermaye ile işçi sınıfı arasında amansız bir mücadele vardı. Bu mücadele Anadolu'da verilen anti-emperyalist savaşın başka bir yönüydü, milli kurtuluş mücadelesinden ayrı, tek başına bir olay değildi. Kaldı ki, İstanbul işçilerinin, milli mücadeleye katılmak üzere Anadolu'ya gönüllü savaşçı, silâh ve çepheane kaçıran gizli örgütlerin kurulmasında ve çalışmalarında aktif rol oynadıkları da bir gerçektir.

Ortada bir başka gerçek daha var. Türkiye'yi paylaşmak tasarısını uygulamaya geçen emperyalistler, tekellerin nüfuz alanlarını devletlerin işgal alanları gibi belirgin ve somut bir sınırla ayıramazlardı. Bu iş ya rekabetle veya harple çözülebilirdi. İşgal altındaki İstanbul'un özel şartları rakip emperyalist sermaye temsilcilerinin işçi hareketini birbirine karşı kullanma, birbirini zayıf düşürme yollarını aramaya zorladı. Bunlar, yabancı işletmelerde birbirini kovalayan grev dalgalarını birbiri üzerine yöneltme gayretine düştüler.

Sosyalist Partisi'nin lideri Hilmi (İştirakçi) İngiliz işgal subaylarından biri aracılığıyla İngiliz tekellere bağlıydı, ve İstanbul işçilerinin savaşçı ruhunu sömürerek, daha çok İngiliz tekelleri yararına olmak üzere, Fransız-Belçika şirketlerine karşı tertipler kuruyordu.

Öte yandan, başka bir yalancı sosyalist-Şakir Rasim, Sultanlık idaresi aracılığıyla Fransız tekellere bağlanarak, İngiliz sermayesine karşı savaşıyordu. Her iki sahte işçi lideri de işçi sınıfının gerçek dâvasına ve milli mücadeleye karşı emperyalistlere ajanlık ediyorlardı. İki rakip yabancı sermaye kolunun birbiriyle boğuşmasına kimsenin itirazı yoktu. Ama aldatılmak istenen işçi sınıfıydı ve sömürülmek istenen onun yabancı sömürücülere karşı mücadele azmiydi. Tramvay şirketine ve diğer yabancı şirketlere karşı ilân edilen grevlerin olumlu sonuçlarını bile sömürerek, işçiler arasında kendilerine otorite sağlamaya çalışıyorlardı. Üstelik işçi sınıfı arasında yapma bir çelişki yaratmak, onu ayrı ayrı kollara bölerek birbirine düşürmek istiyorlardı; sosyalizmle milli kurtuluş mücadelesini birbirine karşıt iki hareket gibi göstermek isteyenlerin propagandalarını kolaylaştırıyorlardı; en kötüsü, Anadolu'da milli mücadeleye katılan şovenist çevrelerin sosyalizm düşmanlıklarını körükliyorlardı.

Emperyalist tekeller arasındaki bu çatışmaların İstanbul proletaryası yararına olan tarafı, bu tekeller için yaratılan demokrasi havasından, onun da kendi hesabına, bir dereceye kadar, faydalanabilmesidir. Tramvay, hava gazı şirketleri, Şirketi Hayriye, Boğaziçi şirketi, demiryolları v. s. gibi işyerlerinde sık sık grevlere gidilmesi işgal kuvvetlerinin pek işine gelmezdi. Ama işin içinde yabancı tekellerin parmağı olunca iş değişiyordu.

İşte 1921 yılında İstanbul'da 1 Mayıs gösterileri bu hava içinde geçti. Gösteriler gizli komünist grupları ve legal devrimci işçi örgütleri tarafından düzenlenmişti. Birinci Dünya Harbi sona erdikten sonra memlekete

döner ve 1919 yılında İstanbul'da «Türkiye İşçi Derneği» adındaki ilk devrimci sendikayı kuran Türk işçileri bu 1 Mayıs'ın hazırlanmasında aktif rol oynadılar. Bu işçilerin çoğu Almanya'da devrim hareketine katılmış işçilerdi, Ethem Nejat'ın silah arkadaşlarıydılar.

Türkiye'de yapılan bu ilk yığinsal 1 Mayıs gösterilerine binlerce İstanbul emekçisi katıldı. Milli ve kızıl bayraklarla, pankartlarla, devrim şarkılarıyla ve «İstiklâl!» haykırılarıyla «Hürriyeti-Ebediye Tepesi»ne çıktılar. Sadrettin Celâl Türkiye Komünist Partisi adına onları selâmladı.

Bu 1 Mayıs, üç ay önce cansız yere serildiği sanılan Türkiye Komünist Partisi'nin ilk büyük yığinsal canlılık gösterisiydi. Türkiye işçi hareketinde yeni bir kalkınmanın başlangıcıydı.

1921 Eylül'ünde İstanbul tramvay işçileri grev ilân ettiler, Grev, işçilerin zaferiyle sona erdi. 1921 Ekim'inde Şark Demir Yolu işçileri greve geçti.

1922 1 Mayıs'ı Ankara emekçileri tarafından açıkça, serbestçe kutlandı. Şehrin çeşitli iş yerlerinde, çalışan işçilerin temsilcileri, hükûmetin de müsadeseyle Sovyet elçiliğinde yapılan 1 Mayıs törenine katıldılar.

1922 1 Mayıs'ı İstanbul'da yine işgal altında geçti ve büyük işçi gösterileriyle kutlandı. Reji (Tütün) işçileri 1 Mayıs'ta grev yapma kararı almıştı. Polis baskı ve tevkiflerle grevi engelledi, 1 Mayıs gösterilerinin tasarlanan genişlikte olmasına yol vermedi. Fakat İstanbul proletaryası yine kızıl bayraklarla, devrimci şiarlar ve şarkılarla sokaklara çıktı. Bu gösterilere Türkiye işçi hareketinde çeşitli akımların etkisi altındaki bütün örgütler katılmıştı. Bu olay işçi hareketinde önemli bir gelişmeydi; İstanbul'un dağınık işçi örgütlerinin birleşmesi imkânları beliriyordu.

21 Haziran 1922 yılında komünistlerin inisiyatifi ile çeşitli işçi teşkilâtlarının birleşik bir konferansı toplandı. Basın işçileri, inşaat işçileri, gemiciler ve bütün diğer iş kollarında çalışanlar bir araya gelmişlerdi. Belirli sorunlarda ve belirli olaylarda ortak eyleme gidilmesi sorunu görüşülecek ve karar alınacaktı. Şakir Rasim'in yönettiği «sosyalist» örgütün ters tutumu yüzünden konferans başarı sağlayamadı.

1923 yılı 1 Mayıs'ı Ankara'da geniş ölçüde kutlandı. İmalâtı – Harbiye işçileri, demiryolları işçileri, Ankara mürettepleri, fırıncılar 1 Mayıs gösterilerine katıldılar.

1924 1 Mayıs gösterileri de Ankara'da oldukça parlak geçti. İşçiler yığınlar halinde Cebeci'de toplandılar. Bayraklarla, devrim şarkılarıyla vilâyet konağına kadar yürüdüler. Oradan Büyük Millet Meclisi önüne geldiler. Burada bir miting yapıldı ve işçi temsilcileri konuştu, Meclisten işçiler yararına bir iş kanunu çıkarılması istendi. Bu mitingte milletvekillerine hitaben söylenenlerden şu cümle halâ kulaklarda çınlıyor: «Eğer bu kanunu çıkarmazsanız, emin olunuz ki, memleketimize gelecek olan insafsız sermayedarlara, kendi ellerinizle bizi esir edeceksiniz» ...

Neden sonra Türkiye'de iş kanunları da çıkarıldı. Ama bu kanunların

gerçek amaçları ve âkibetleri malûmdur. Bunların hiçbirisi, bundan 48 yıl önce işçilerin Türkiye Büyük Millet Meclisi önünde, bir proleter sezişiyle söylediklerinin gerçek olmasını önleyecek nitelikte değildi.

1924 1 Mayıs'ına karşı İstanbul'da hükümet (Cumhuriyet hükûmeti) çok sert tedbirler aldı. İşçiler kaçak 1 Mayıs gösterileri tertiplemeye zorlandı. Binlerce beyanname dağıtıldı. Bu beyannamelerde 8 saatlik iş günü isteniyor, işçiler teşkilatlanmaya çağırılıyordu. Kaçak 1 Mayıs gösterisi yapanlar ve beyanname dağıtanlar vatana ihanet suçuyla tutsak edilerek mahkemeye verildiler.

Aynı yıl, devrimci işçilerin çıkardığı legal «Çelik kol» gazetesinin 1 Mayıs sayısı toplatıldı. «Aydınlık» idarehanesi basıldı.

Fakat bütün baskılara rağmen 1924 1 Mayıs'ı, tam manasıyla bir savaş günü olarak kutlandı.

1 Mayıs gösterilerinin her yıl daha da genişlemesinin, daha savaşçı bir ruhla kutlanmasının burjuva çevrelerinde yarattığı kaygı Büyük Millet Meclisini etkilemede gecikmedi. Çıkarılan bir kanunla 1 Mayıs günü «Bahar bayramı» ilân edildi.

Fakat bu kanun hiç bir şeyi değiştirmedii. 1 Mayıs Türkiye'de yine işçilerin milletlerarası savaş ve dayanışma günü olarak kaldı. 1 Mayıs heyulâsı burjuva iktidarlarının uykularını kaçırmakta devam etti.

Artık her yıl 1 Mayıs'a birkaç gün kala polisçe tanınmış veya şüpheli bütün komünistler, uyanık işçiler tutuklanarak polis karakollarına, polis müdürlüklerinin bodrumlarına tıkılıyor, 1 Mayıs ertesine kadar aç, susuz oralarda tutuluyorlardı. Günlük kazancıyla geçinen bu kimselerin çocukları da kimseyi düşündürmüyordu.

Ama, halka karşı yöneltilmiş bir politikanın yürütücüleri bu tedbiri yeterli görmüyorlardı. Sadece tanınmış veya şüpheli devrimcilerin tutuklanması, onların halktan, yığınlardan korkusunu gidermiyor, rahat uyumalarına yetmiyordu. 1 Mayıs yaklaşınca, polis ve jandarma kuvvetlerinden başka askeri birlikler de harekete hazır duruma sokuluyor, büyük şehirlerin stratejik yerleri tutuluyordu. Polis ve jandarma birlikleri sokaklarda, özellikle fabrika ve işletmelere yakın cadde ve sokaklarda kol geziyordu.

Bütün bu tedbirler 1 Mayıs'ın savaşçı niteliğini ortadan kaldırmaya ve yığınları sindirmeye yetmiyordu. TKP'nin 1 Mayıs beyannameleri işçiler arasında elden ele dolaşıyordu. Emekçi halkın ekonomik ve politik isteklerini dile getiren bu beyannameler polis tarafından işçi mahallelerinde gizli mayınlar aranır gibi aranıyordu. Bu beyannameleri yazmak, dağıtmak ve okumak, işkencelere, uzun yıllar hapis cezalarına yol açan bir «suçtu».

Yeri gelmişken bir noktaya dokunacağım. TKP'nin ağır illegal çalışma şartlarında 1 Mayıs'larda gizli beyanname dağıtılmasına ve genel olarak, gizli yayın yapılmasına karşı olan kişiler ve gruplar parti içinde hemen hiçbir zaman eksik olmamıştır. Bu gruplar veya kişiler memleketin iç

politik şartlarına, milletlerarası duruma ve özellikle dünya komünist hareketindeki revizyonist akımlara uyararak zaman zaman faaliyetlerini arttırdılar, işi likidatörlüğe, baltalayıcı çalışmalara, provokasyonlar kadar götürdüler. Ağır illegal çalışma şartları içinde bunlara karşı mücadele kolay olmamıştır.

Her illegal partinin çalışmalarında objektif şartların zoruyla geçici bazı aksamalar olabilir. Ama emekçi sınıfların haklarını savunmayı üzerine almış Marksçı-Leninci bir parti için legal çalışma imkânsızlığı, onun tarihi misyonunu yerine getiremeyeceği, ödevini bırakması gerektiği anlamına gelmez.

Illegal çalışmalarımızda yanlışlar işlenmedi değil. Yanlış işler de yapıldı. Bu yanlış işleri 1 Mayıs'larda ve gerekince başka zamanlarda beyanname basıp dağıtmakta değil, illegal çalışma hazırlıklarının, çalışma metodlarının yetersizliğinde aramak gerekir. Illegal yayın yapma, yığınlarla bağlı kalması ve belirli sorunlarda görüşlerini halka bildirmesi, halkı uyarması gereken bir parti için, başka imkân yoksa, bir zorunluktur. Şüphe yok ki, illegal çalışan bir partinin, her şeyden önce, illegal çalışma imkân ve araçlarını hazırlaması gerektir. Gizli bir parti organının veya gizli çalışan bir partininin açıkta dolaşan polisçe tanınmış partililerle ilişkili olması, onlarla iş görmesi illegal partiye yararlı olmaktan çok zararlı oluyor. Bizde büyük tevkiflerin başlıca sebebi, hemen her zaman bu çeşit ilişkiler olmuştur.

Bu durumu eleştirmek her partinin hem hakkı, hem vazifesidir. Ama MIT'in eski bir şiarını benimsiyerek, komünist partisinin gizli çalışmasını memlekete hıyanet saymak ve yalnız illegal komünist partisine karşı değil, legal çalışmış olan Türkiye İşçi Partisi'ne karşı da polisi desteklemek, ona hizmet etmek başka şeydir.

Yoldaşlar,

1960'dan sonra işçi sınıfımız, uzun ve çetin mücadele sonucu olarak, bazı demokratik haklar elde etti. Bilinç ve tecrübe birikimini açıkça ortaya koyma imkânını buldu. Memleketimizde işçi hareketi hızlı bir gelişme safhasına girdi, yerli ve yabancı büyük sermayeler için bu gelişmeyi kontrol altında tutmak imkânları daraldı. Oportünist sendika liderleriyle hızla gelişen devrimci işçi sendikaları arasında çatışmalar sertleşti. Bu çatışmalar işçi sınıfı ile sömürücüleri arasındaki mücadelenin başka bir yönü idi. Oportünist ve şovenist sendika liderleri, anti-demokratik havayı sömürerek, devrimci işçi hareketinin enternasyonal niteliğini onun zayıf tarafı saymaya, ona o taraftan saldırmaya başladılar.

1960 yılından sonra 1 Mayıs'ın milletlerarası anlamı ve devrimci niteliği üstüne ilerici basında önemli yazılar çıktı. Fakat gerici sendika liderlerinin

saldırı hedefini genişletmemek için, 1 Mayıs'ların yığinsal bir şekilde kutlanması yoluna gidilmediyse bunu hoş görmek gerekir.

1972 1 Mayıs'ı memleketimizi, emekçi halkımızı çok ağır şartlar içinde buluyor. Burjuvazinin kendi kanunları kendi düzenini koruyamaz olmuştur. Anayasanın emekçi sınıflara, şeklen olsun, tanıdığı bazı kısıtlı haklar da ya tamamıyla ortadan kaldırılmış veya garantisiz bir hale sokulmuşlardır. İşbirlikçi burjuvazi ve büyük toprak ağaları bloku diktatörlüğünün iflâs eden iç ve dış politikası ve eğemenliği sürdürülmek için açık askeri diktatörlüğe baş vuruldu. Bu askeri diktatörlük sadece halka güvensizliğin değil, diktatörlüğün yürütücü kadrolarına da güvensizliğin ifadesidir. Yönetici çevrelerin bu güvensizliği yersiz de değildir. Memlekette bütün emekçi sınıfları olduğu gibi, orta tabakaları, en yüksek rutbeli askerler ve memurlar dışındaki bütün askerleri, sivil aydınları protestoya kaldıran bir iktidarın yabancı emperyalistlerde, onlara bağlı yerli çevrelerden başka güveneceği bir destek olamazdı.

Askeri diktatörlüğün, reform demagojileriyle, faşist yürütüm metodlarıyla halkın güvensizliğini ortadan kaldıracacağı düşünülemez. Memlekette sosyal-ekonomik ve politik bunalımlar derinleşmekte devam ediyor. Hayat pahalılığına, işsizliğe, sefalete bir sınır görülmüyor. Yurdumuzun bugünkü acıklı durumdan kurtulması bir sürü iç ve dış sorunun halk ve memleket yararına olarak çözülmesine bağlıdır. Saldırgan emperyalizmle işbirliği politikasına son verilmeden, komşularımızla ve bütün halklarla barış içinde yan yana yaşama, dostluk ve işbirliği politikasına gidilmeden bugünkü felâketli yoldan bir adım geri dönülemez.

Ama biz komünistler hiçbir zaman pesimist olmadık, ümitsizliğe kapılmadık. Halkımızın haklı davasına inanıyoruz, onun gücüne ve zaferine inanıyoruz.

Sovyet-Türkiye ilişkilerindeki son olumlu gelişmeler bu inancımızı besleyecek, kuvvetlendirecek niteliktedir.

A. SAYDAN

Yurtta

● Mayıs ayı içinde önemli politik olaylardan biri de CHP içindeki gelişmelerdir. Partinin «Satırcılar» diye tanınan kanadı Genel Başkan İnönü'nün de desteğini kazanarak, Merkez Yönetim Kuruluna karşı güvensizlik kararı almak, kendilerini Merkez Yönetim Kuruluna seçtirmek üzere olağanüstü kongre toplamak maksadıyla uzun zamandan beri faaliyet gösteriyorlardı. Bu faaliyet sonucunda Genel Başkan İnönü, olağanüstü kongreyi 6 Mayıs günü toplantıya çağırды. Olağanüstü Kongrede Genel Başkan İnönü, Merkez Yönetim Kuruluna ve Ortanın solunun yöneticilerine ve özellikle eski Genel Sekreter B. Ecevit'e karşı sert bir dille çattı. Delegelerden Merkez Yönetim Kuruluna, Ecevit'e karşı oy kullanmalarını istedi. Partinin sağ kanadını teşkil eden Satır ve arkadaşlarını savundu ve «ya Ecevit, ya ben» diyerek sözlerini bitirdi.

Devlet Bakanı Ali İhsan Göğüş, Kemal Satır ve arkadaşları da Ortanın Soluna şiddetle çatan konuşmalar yaptılar.

Bunlara cevap veren Ecevit ve Genel Sekreter Kırıkoğlu, parti içinde yeni bir gelişme olduğunu, Genel Başkanın, buyruklarla partiyi idare edemeyeceğini, son sözün teşkilâta ait olduğunu belirttiler.

Yapılan oylama sonucunda Kemal Satır ve arkadaşlarının Merkez Yönetim Kuruluna güvensizlik önergesi 507 lehte, 709 aleyhte oyla reddedildi. Böylece Merkez Yönetim Kurulu güven oyu almış oldu.

Bu yenilgeyi hazmedemiyen Genel Başkan İnönü, bu ödevinden ve politik hayattan çekileceğini ilân etti, fakat bir gün sonra politik hayattan çekilmek niyetinde olmadığını bildirdi.

Boşalan Genel Başkanlık mevkiğine yenisini seçmek maksadıyla, parti tüzüğü gereğince, toplanması gereken Özel Kurultay 14 Mayıs'ta çalışmalarına başladı. 55 il başkanı ortak bir önerge vererek eski Genel Sekreter Ecevit'i Genel Başkanlığa aday gösterdiler. Salonda mevcut 913 delegeden 826'sının oyu ile Ecevit Genel Başkan seçildi. 1310 delegenin kurultaya katılması gerekiyordu, fakat Satır ve İnönü taraftarları kurultayı boykot ettiklerinden kurultay gereken nisabın üstünde olan 913 delegeyle toplanmıştı.

● 6 Mayıs günü sabaha karşı, Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan Ankara Cezaevi avlusunda idam edildi. Her üç genç de yiğitçe öldüler. Son sözleri ile uğrunda savaştıkları davaya ölüme kadar bağlı kaldıklarını ispat ettiler.

Üç genci idamdan kurtarmak için memleket ve dünya ölçüsünde büyük bir mücadele yürütüldü. 20 bin kadar aydın imzaladıkları ortak bir mektupla gereken makamlara başvurdular ve idamların infaz edilmesini istediler. Bu harekete girişen aydınlar ayrı ayrı politik eğilimlere sahipti. Ayrıca sendikalar, yurtsever subaylar, Ortanın solu taraftarları idamları önleme faaliyetine katıldılar.

Batı Almanyada, Fransada, İsviçre ve Avusturya gibi ülkelerde demokratik kamuoyu idamları önlemek maksadıyla geniş faaliyet gösterdi. Fransa Komünist Partisi, Demokratik Hukukçular Birliği, İşçi Sendikaları Konfederasyonu, Andre Marlo gibi tanınmış yazarlar, Batı Almanyadan profesörler, yazar Günter Gras, sendikacılar ve fikir adamları, İsveç, İsveçre, Avusturya ve Belçika hükümetleri Cumhurbaşkanı Sunaya başvurarak idamların infaz edilmemesini istemişlerdi. Memleket ve dünya kamuoyunun bütün bu protesto hareketlerine rağmen askeri cunta ve hükümet üç gencin idamında ayak dirediler.

İdamlardan sonra, gerek memleket gerekse dünya kamuoyunda protesto hareketleri devam etti. İstanbul, Ankara, İzmir, Diyarbakır ve daha başka şehirlerde bildiriler yayınlandı.

Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesinde çok sayıda genç idamları protesto eden bildiriler dağıttı. Bunlardan 13'ü Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı tarafından tutsak edildiler. Tutuklananlar arasında askeri öğrenciler de vardır. İdam edilen üç gencin mezarına çiçek koyan Ankara belediyesi memurlarından biri Sıkıyönetim Komutanlığı tarafından tutsak edildi. Urfa ilinin Halefi ilçesinde bir kahvede köylüler idamlara karşı çıktılar, bundan ötürü de Salih Toksöz ve Recep Akdoğan adında iki köylü tutuklandı.

Yabancı ülkelerde bulunan işçi ve öğrencilerimiz de, Batı Almanya, İngiltere, Belçika ve İsveçte değişik protesto gösterileri tertiplediler. Türkiye'nin Stokholm elçiliği Türk işçi ve öğrencileri tarafından işgal edildi.

4 Mayıs günü, 4 yurtsever genç Anakara İstanbul seferini yapan Türk Hava Yollarına ait bir uçağı Sofyaya kaçırdılar. Dört genç Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan'ın idam edilmemelerini, işçi grevlerini yasaklayan grev yasağının kaldırılmasını ve fakir köylülerin borçlarının affedilmesini istiyorlardı.

Bulgar hükümeti gençlere politik sığınma hakkı tanıdı ve gençler bir gün süren konuşma ve temaslardan sonra uçaktaki yolcuları boşaltmayı ve uçağı da teslim etmeyi kabul ettiler.

● Mayıs ayı içinde de iktidarın Sıkıyönetim terörü devam etti. Kızıldere olaylarından ötürü tutsak edilen 34 kişiden 25'si için Ankara Sıkıyönetim savcılığı tarafından idam cezası istenildi. Jandarma Genel Komutanı Kemalettin Eken ve uçak kaçırma olayları bahane edilerek arama taramalar ve baskı daha da sertleşti. Bu olayla ilgisi olduğu iddia edilerek 15 kişi tutsak edildi. Bunlar arasında, demokratik fikirleriyle tanınmış eski «Ulus» gazetesi yazarlarından ve eski TRT yöneticilerinden Emil Sandalcı vardır. Sandalcı, evvelce de Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı tarafından tutsak edilmiş, bir yıldan fazla hapiste kalmış, fakat daha sonra mahkemede beraat etmişti.

Batı Alman haber ajansı (DPA) ve Köln radyosu muhabiri Altan Övmen objektif haber verdiği, gerçekleri yansıttığı için Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı tarafından tutsak edildi.

Memleketimizin tanınmış sinema artisti ve yazarlardan olan Yılmaz Güney'in polis işkencesi altında öldüğü veya akli muayenesini kaybettiğine dair çıkan haberler, resmi rakamlar tarafından yalanlanmadı. Yılmaz Güney aşağı yukarı üç aydan beri tutsaktır. Sanatçı bu zaman içinde yargıç önüne çıkarılmamış, ne olduğu hakkında da kamuoyuna bilgi verilmemiştir. Oysa, Sıkıyönetim Kanununa göre bile, tutsak edilmiş bir şahsın 30 gün içinde yargıç önüne çıkarılması gerekmektedir. Kaldı ki, Sıkıyönetim Kanununun bu hükmü Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiştir. Bu duruma göre tutsak edilmiş şahsın 24 saat içinde yargıç önüne çıkarılması gerekmektedir.

İstanbul'da yapılan baskınlar sırasında 30 vatandaş tutuklandı. İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı yaptığı basın toplantısında, İstanbulda uygulanan Sıkıyönetim sırasında 5 binden fazla yurttaşın tutuklandığını ve bunların yarısından fazlasının ölüm ve ağır hapis cezaları isteğiyle askeri mahkemelere sevk edildiğini bildirdi. İstanbul Sıkıyönetim Komutanı Türün, gazete muhabirlerine verdiği demeçte anti-faşist, anti-emperyalist güçlere karşı yürütülen baskı ve terörün devam ettiğini belirtti.

Öte yandan Öncü-İşçi gazetesi sorumlu Yazı İşleri Müdürü Mete Dural «neşren komünizm propagandası» yaptığı iddiasıyla yargılandığı İkinci Ağır Ceza Mahkemesince 7 yıl 6 ay ağır hapis cezasına çarptırılmıştır. Mete Dural hakkında, Öncü-İşçi gazetesinde değişik tarihlerde «Paris Komünü», «Grev-işgal», «Tütün işçisi mücadelede», «Amerika Laosta kesin yeniliyor», «DEMSAN'da patron zulmü» başlıklarıyla yayınlanan yazılarda «neşren komünizm propagandası yapıldığı» iddiasıyla, dava açılmıştı. Mete Dural ve avukatları mahkemede, bu yazılarda gerçekten başka bir şey belirtilmediğini, Amerika'nın meselâ Çin-Hindinde gerçekten de yenilgeye uğradığını söylemişlerse de faşist terör havasına ayak uyduran yargıçlar bildiklerini okumuşlardır. Böylece gerçekleri söylemenin, komünist propagandası sayıldığı bir daha doğrulanmıştır.

● Nisan ayının 29'unda Cumhurbaşkanı Sunay tarafından hükümeti kurmakla görevlendirilen eski başbakanlardan ve kontenjan senatörlerinden Ürgüplü'nün hükümeti kurmak faaliyeti Mayıs ayının ilk günlerine kadar devam etti. Ürgüplü, Mayısın 15'inde kurduğu hükümet listesini onaylamak üzere Cumhurbaşkanı Sunaya verdi. Sunay listeyi onayladı, fakat birkaç saat sonra, Genel Kurmay Başkanı Tağmaçın müdahalesi ile onayını geri aldı ve listeyi reddettiğini açıkladı. Sunay, yaptığı açıklamada Ürgüplü hükümetinin 12 Mart Muhtırasına ve günün ihtiyaçlarına uygun olmadığını belirtiyordu. Böylece devlet başkanının bu açıklamasıyla 12 Mart Muhtırasının devletin Anayasasının yerine geçtiği doğrulanıyordu.

Ürgüplünün çekilmesinden hemen sonra Cumhurbaşkanı hükümeti kurma ödevini Başbakan vekili Ferit Melen'e verdi. Fakat bu tayinden bir gün evvel NATO'nun Brükseldeki merkezinden bazı generaller Ankara'ya gelmişti. NATO'cu generallerin Ankara ziyaretiyle aşırı gerici fikirleriyle tanınmış ve idamların infazında rol oynamış olan Melen'in başbakanlığa atanması arasında yakın bir bağ vardır.

Mayısın 22'sinde Melen hükümeti kuruldu. Hükümete AP'den 8, CHP'den 5, kontenjandan bir bakan alınmıştır. Parlamento dışından ise 9 bakan atanmıştır. Yeni hükümette görev almış bakanlardan 17'si Erim hükümetinden kalmadır. İç ve Dışişleri bakanları bunların arasındadır.

● Türkiye Büyük Millet Meclisi Kamu İktisadi Teşekkülleri Komisyonu denetlemelerine ilişkin çalışmalarını tamamlamış ve 120 Kamu İktisadi Teşebbüsünün faaliyetleri hakkında bazı rakamlar yayınlamıştır. Bu rakamlara göre, 1970 yılında Devlet-Demiryolları 991 milyon, PTT 372 milyon, Denizcilik Bankası 104 milyon, Kömür İşletmeleri 241 milyon, Et ve Balık Kurumu 31 milyon lira zarar etmişlerdir. Raporda, bu zararların nereden geldiği açıklanmamıştır. Fakat uzmanların kanısına göre, bu zararların sebebi açıktır. Bu işletmeler devletin elindeki ulaştırma araçları, büyük şirketlerin, yabancı tekellerin, ambalaj ve montaj sanayii işletmelerinin, ceplerinin, büyük toprak sahiplerinin mallarını maliyet fiyatlarının altında taşıdıkları için zarar etmişlerdir. Bu zarar, halkın kesesinden alınan vergilerle ödenmektedir ve hükümet bu yolla halktan aldığı paraları yerli-yabancı büyük çıkar gruplarının kasalarına aktarmaktadır.

Türkiye Kömür İşletmelerinin zararı ise 241 milyon liradır. Bunun da sebebi, Etibankın, meselâ Morrison, Kopers şirketlerinin hakimiyetinde olan Ereğli Demir-Çelik İşletmesi gibi birçok yerli-yabancı sermayeye bağlı büyük işletmelere maliyet fiyatının altında hammadde ve enerji kaynağı olarak kömür sağlamasıdır. Ereğli Demir-Çelik Fabrikasının 1971 yılında 77,5 milyon lira civarında sağladığı kârın önemli bir kısmı, iktidarların marifetiyle halkın kesesinden Amerikan Morrison ve Kopers şirketlerinin kasalarına aktarılan para teşkil etmiştir.

Devlet işletmelerinin bazıları da kâr etmektedir. Meselâ, 1971 yılında Demir-Çelik İşletmeleri 539 milyon, Emekli Sandığı 291 milyon, TRAO 275 milyon, Türkiye Elektrik Kurumu 147 milyon, İstanbul Rafinerisi 151 milyon lira kâr sağlamışlardır. Fakat bu kârların önemli bir kısmı, bu gibi işletmelerdeki yabancı sermayeye aittir. Bunlar da kârlarını döviz olarak dışarı transfer etmektedirler.

● Vergi adaletsizliği konusunda, vergi uzmanlarından Aydın Ahıska, İstanbul Üniversitesi İktisat ve İktisadiyat Enstitüsünde bir konferans vermiştir. Ahıska'nın belirttiğine göre, Türkiye'de en az vergi verenler beyannameli mükellefler, yani büyük işletme sahipleri, tekeller, bankalar, ihracat-ithalat şirketleri ve tüccarlardır. Meselâ, 1969 yılında 130 bin mükellef, yıllık 2'şer bin Türk lirası gelir beyan etmişler, yalnız 302 lira vergi vermişlerdir. 112 bin mükellef, yıllık 4'er bin lira beyan etmişler ve 456 lira vergi ödemişlerdir. 136 bin mükellef yıllık 7'şer bin lira gelir beyan etmişler ve 927 lira vergi ödemişlerdir. Daha çok vergi ödiyen mükellefler de olmasına rağmen, beyannamelilerden toplanan vergi 200 milyon liranın altındadır ve toplam gelir vergisinin yaklaşık % 7'sini teşkil etmektedir. Aydın Ahıska, bu gibi vergilerin toplanması için yapılan masrafların elde edilen hasılatın daha çok olduğunu belirtmektedir. Yine Ahıska'nın belirttiğine göre, verginin büyük kısmını aşağı yukarı % 80'ine yakını stopaj suretiyle, yani işçi ve memurlardan kesilen vergiler teşkil etmektedir. Orta tabakaların ödediği vergiler de, önem sırasıyla ikinci gelmektedir. Ahıska, mevcut vergi sisteminin tek hedefi, büyük sermaye sahipleriyle büyük toprak sahiplerini korumak ve devlet harcamalarının yükünü halka yüklemektir, diyor.

● Garp Linyitleri İdaresine bağlı Gediz kömür işçileri, içinde bulundukları ağır şartları protesto maksadıyla 21 Mayıs'ta greve geçerek ocakları işgal ettiler. Bu hareket, halka karşı sehpalar, işkence odaları, yığılmalı tevkifler, Sıkıyönetim terörüyle çıkan ve işçi sınıfının başını çektiği direnmeyi ezmeyi ön plâna alan iktidar çevrelerini şaşırttı.

İşçilerin asgari ücreti 17 ile 21 lira arasında değişiyor. Sekiz saat çalışma prensibi, hemen hemen her yerde, fakat özellikle kömür madenlerinde çiğneniyor. Kömür madenlerinde çalışan işçiler en ağır en tehlikeli şartlar altında ve fazla mesai ücreti almadan sekiz saatin çok üstünde, bazen 12-14 saat çalıştırılıyorlar. Öte yandan günden güne artan hayat pahalılığı yükünün en büyük kısmını işçi sınıfı ve emekçi halk taşıyor. Kömür madenlerinde çalışan işçiler ise bu ağır yükü, en kötü şartlar altında yükümleniyorlar. Verem, silikoz ve daha başka meslek hastalıkları, ağır sömür, gıdasızlık, bakımsızlık, kötü mesken şartları kömür işçilerinin hayatını genellikle kısalttığı gibi, çalışma ömürlerini de 8-10 yılı geçmiyecek şekilde kısıtlıyor. Bu bakımdan maden işçilerinin gerçek ücretlerini

hesaplarken bu kısa süre çalışma ömrünü de gözönünde tutmak, maden işçisinin bu süre içinde aldığı parayı, normal bir çalışma ömrüne kıyaslayarak gerçek gündeliği bulmak gerekmektedir. Bu yapıldığı takdirde görülecektir ki, maden işçilerinin aldıkları gündeliklerin gerçek kıymeti, aldıkları paranın üçte biri, hattâ bazan da dörtte biridir.

D Ü N Y A D A

● 9 Mayıs'ta Amerikan Cumhurbaşkanı Nikson, Viyetnam hakkında aldığı yeni kararları açıkladı. Bu kararlara göre, bütün Kuzey Viyetnam sahilleri ve başta Hayfong limanı olmak üzere, bütün limanları mayınlarla kapatılacaktır. Kuzey Viyetnamın bombalanması daha da yoğunlaşacaktır. Nikson'un bu açıklamasından kısa bir zaman sonra Viyetnamdaki Amerikan saldırı kuvvetleri Kuzey Viyetnam kara sularını mayınlamaya ve Hayfong ile başkent Hanoy'un kenar mahallelerini bombalamaya başladılar.

Amerikan emperyalistlerinin Viyetnama karşı bu yeni saldırı hareketleri dünya ölçüsünde yeni protesto hareketlerine sebep oldu. Sovyetler Birliği ve öteki sosyalist ülkeler, Nikson idaresinin kanlı saldırısında bu yeni tırmanmasını da şiddetle yerdiler ve bütün Amerikan silâhlı kuvvetlerinin Çin-Hindi yarımadasından çekilmesini bir daha istediler. Hindistan, Finlandiya, İsveç hükümetleri de Vaşington'un bu yeni saldırısını şiddetle yerdiler. Fransa Dışişleri Bakanı Şuman verdiği bir demeçte, olayı, «harp yolunda yeni bir tırmanma» diye nitelendirdi.

Sovyetler Birliğiyle Viyetnam Demokratik Cumhuriyeti arasında imzalanan bir anlaşmaya göre, Sovyetler Birliği Viyetnam Demokratik Cumhuriyetine ekonomik, teknik ve askeri yardımları arttıracaktır. Sovyetler Birliğinin bu yardımları, Viyetnam halkının savunma gücünü büyük ölçüde arttırmakta ve Amerikan emperyalizminin Çin-Hindi yarımadasında yenilgiden yenilgiye uğramasında önemli bir rol oynamaktadır.

● 18 Mayıs'ta Batı Alman Parlamentosu «Bundestag»da Batı Almanya'nın Sovyetler Birliği ve Polonya ile imzaladığı zora başvurmama anlaşmaları onaylandı.

Bu anlaşmaların onaylanması iktidardaki Sosyal-Demokrat ve Hür Demokrat koalisyonunun sorumluları ile Hristiyan Demokrat ve Hristiyan Sosyal Birlikleri yöneticileri arasında uzun zaman süren gizli temaslardan sonucunda sağlandı. Hristiyan Demokratlar Bundestag'da çekimser oy kullanmayı kabul ettiklerinden anlaşmalar 249 oyla onaylandı. 238 çekimser, 10'da aleyhte oy kullanıldı.

Böylece Sovyetler Birliği'nin yıllardan beri Avrupada gerginliği azaltmak, barışı güçlendirmek yönünde harcadığı çabalar yeni meyveler vermiştir.

Anlaşmaların onaylanmasıyla sosyalist ülkelerin yıllardan beri üzerinde durduğu Avrupa Güvenlik Konferansı fikrinin bu yıl içinde gerçekleşme imkânları daha da arttı.

Alman Demokratik Cumhuriyetinin de Avrupa'da barışı sağlamlaştırmak ve güveni arttırmak çabaları başarıyla sonuçlandı. 29 Mayıs'ta Alman Demokratik Cumhuriyetiyle Federal Almanya arasında trafik anlaşması imzalandı. Bu anlaşma gereğince Batı Almanya'daki ulaştırma araçları mühürlenmiş olmak şartıyla Alman Demokratik Cumhuriyeti topraklarından geçebilecek ve Batı Berlin'e gidebilecek ve Batı Berlin'den de Batı Almanya'ya geçebileceklerdir.

Bu anlaşmanın imzalanmasıyla Batı Almanya, Alman Demokratik Cumhuriyetinin varlığını, onun bağımsız ve tam egemen bir devlet olduğunu fiilen tanımış olmaktadır. Böylece Alman Demokratik Cumhuriyeti'nin milletlerarası politik alandaki otoritesi daha da artmış ve kuvvetlenmiştir.

Bundan başka Alman Demokratik Cumhuriyetiyle Batı Berlin Senatosu arasında imzalanan bir anlaşmaya göre, Batı Berlin'de oturanlar yılda 30 gün ADC'yi ziyaret edebileceklerdir.

Bu anlaşmaların imzalanmasıyla de, bir casusluk, baltalama ve yıkıcı faaliyetler merkezi olan Batı Berlin'deki durum nispeten hafiflemiş ve Avrupa merkezinde bir kıskırtma yuvasındaki yıkıcı faaliyetler önemli ölçüde önlenmiştir. Sovyetler Birliği, Alman Demokratik Cumhuriyeti Avrupa'da bu şekilde barışın güçlenmesinde çok önemli bir rol oynamışlardır.

● 18 Mayıs'ta Amerika Maliye Bakanı Koneli görevinden istifa etti. Koneli'nin istifasının tam sebebi açıklanmadı, fakat yorumcuların belirttiğine göre, Nikson'un Maliye Bakanı, doların kıymetini sürekli olarak dünya borsalarında kaybetmesi, ekonomik bunalımın artması nedeniyle görevinden çekilmiştir.

● 16 Mayıs'ta Cezayir'da Sovyetler Birliği'nin yardımıyla yapılmış olan bir demir-çelik kombinası işletmeye açıldı. Açılışta Cezayir Cumhurbaşkanı Bumedjen ve misafir olarak bu ülkede bulunan Küba Başbakanı Fidel Kastro da hazır bulundular. Bumedjen bu münasebetle yaptığı konuşmada Sovyetler Birliğinin yaptığı yardımı övdü ve Cezayir-Sovyetler Birliği dostluğunun Cezayir halkı için çok büyük bir önem taşıdığını belirtti.

● 9-10 Mayıs günlerinde İtalya'da yapılan genel seçimler, bu ülkenin yıllardan beri içinde bocaladığı ekonomik ve politik bunalımlara çare bulacak bir sonuca varamadı. İtalyan Komünist Partisi ve öteki solcu örgütler önemli başarılar elde ettiler. Hristiyan Demokrat Partisi, aşağı yukarı durumunu muhafaza etti. İtalyan Cumhuriyetçi Partinin çökmesine karşılık neo-faşist akım, bu partiden arta kalan oyları topladı.

Bilindiği gibi İtalyan Cumhurbaşkanı Leone, bunalıma bir çare bulmak üzere Parlamentoyu dağıtmış ve genel seçimlere gitmeyi kararlaştırmıştı.

● Sovyetler Birliği'nin dünya barışını sağlama, gerginliği azaltma, genel silâhsızlanmayı sağlama yönünde, kurulduğu günden beri izlediği politika son günlerde olumlu bir sonuca daha ulaştı. Sovyetler Birliği Komünist Partisi Leonid Brejnev ile Amerikan Cumhurbaşkanı Nikson arasında Moskova'da 27 Mayıs günü, stratejik silâhları sınırlandırma anlaşması imzalandı. Genel kanıya göre, Amerikan emperyalistleri, Amerikan ve dünya kamuoyunun baskısı ve Sovyetler Birliği'nin günden güne büyüyen bilimsel, ekonomik ve askeri gücü karşısında bu anlaşmaları imzalamak zorunda kalmışlardır.

Bu ve iki ülke arasındaki ekonomik ve bilimsel işbirliğini düzenliyen daha bir sıra anlaşmaların imzalanmasından sonra, 29 Mayıs günü yine Moskova'da Sovyetler Birliği Birleşik Amerika Ortak Bildirisi ve Temel İlkeleri Kapsıyan Deklarasyon yayınlandı. Bunlar, Avrupada ve dünyada barış ve güvenliği kuvvetlendirme yönünde atılmış önemli adımlardır. Ve Sovyetler Birliğinin yürüttüğü barış ve sosyalizm politikasının meyvelerinden biriydi. Ortak bildiride Sovyetler Birliği'nin Viyetnam halkına bundan böyle de elinden gelen yardımı yapmaya devam edeceği açıkça belirtilmektedir. Böylece sosyal düzenleri ayrı olan ülkelerin barış içinde yan yana yaşama prensibi ulusal kurtuluşları için savaşan halkların haklı savaşını daha da güçlendiriyor, destekliyor demektir. Bu politika ile sosyalist ülkeler, ulusal kurtuluşları için savaşan halklara daha geniş ölçüde yardım etmek ve başarıya ulaştırmak imkânını buluyorlar.

Ayın yorumu

MELEN HÜKÜMETİNİN PROGRAMI

22 Mayıs'ta Ferit Melen hükümetinin kurulduğu resmen açıklandı. Bu hükümette, AP, CHP, MGP gibi partiler büyük ölçüde temsil edilmiş olmalarına rağmen yeni başbakanın iddiasına göre hükümet, «partiler üstüdür».

Kamuoyu, «partiler üstü» deyiminden nelerin kastedildiğini bugün artık iyice biliyor. Bu deyimden, parlamentarizmin en son kalıntılarını da ortadan kaldırmak, Meclisi, bazı komutanların ve onlara bağlı politikacıların baskı yöntemlerine paravana olarak kullanmak, devletin Anayasasını inkâr etmek ve 12 Mart Muhtırasını onun yerine geçirmek anlamına geldiğini biliyor.

Yeni hükümetin programını, Başbakan Melen 29 Mayıs günü Mecliste okudu. Programda göze çarpan ilk nitelik, hükümetin, bütün anti-emperyalistlere, devrimcilere, sosyalistlere, Atatürkçülere, komünistlere karşı emperyalizmin ilân ettiği harbi ve uyguladığı saldırıları daha evvelki iktidarlar sırasında olduğu gibi sürdürmek kararıdır. Melen hükümetinin programında, NATO, SENTO gibi emperyalizmin global stratejisini, yani saldırılarını, örgütliyen paktlara da bağlılık ilân edildiğine göre, gerek iç gerekse dış politikasının temel niteliği saldırganlıktır, demektir. Bundan ötürü programda yer alan «yurtta sülh, cihanda sülh» gibi Atatürkten kalma bir şiar tamamen havada kalmakta, Atatürkçüleri ve kamuoyunu aldatmak için kullanılmaktadır.

Melen hükümetinin sıkıyönetim komutanlarının baskısıyla Erim devrinde verilmiş olan «vur emri»ni yenilemesi, 27 Mayıs'ın 12'inci yıldönümü arifesine rastladı. Bu olay, hükümetlerin değişmesiyle baskının değişmediğini ve onun devamedeğini ispat etmektedir.

Yeni hükümetin programının ekonomik yönü de, vurguncu iş çevrelerine, yerli-yabancı ortaklıklara, büyük ticaret burjuvazisine yeni yeni yağma imkânları açacak niteliktedir. Melen okuduğu programında ekonomi politikasını şu cümlede özetliyor: «Özel sektöre öncelik verilen bir karma ekonomi». Bu çevrelerin dilinde, özel sektörden kastedilen, küçük ve orta işletmeler, esnaf, zanaatkarlar, küçük ticaret erbabı değildir. Hattâ milli burjuvazi bile değildir. Programda sözü geçen «özel sektör» deyimıyla, yerli-yabancı büyük sermaye ve vurgun çevreleri kastedilmektedir. İktidar için Türkiye'de yatırım yapan yabancı sermayenin, Dünya Bankasının, Kalkınma Bankasının, büyük holdinglerin, bankaların, ihracat ve ithalat şirketlerinin «özel sektör» anlamına girdikleri açıktır.

Melen hükümeti, programında bu çevrelere yeni yeni imkânlar yaratılacağını imtiyazlar tanınacağını, vergi indirimleri yapılacağını, krediler sağlanacağını açıkladı. Buna karşılık Türkiye Odalar Birliğinin 27'inci Genel Kurul Toplantısında Birlik başkanı Onger, Melen hükümetinin kurulmasından duyduğu memnuniyeti belirtti. Böylece asker-sivil militarist çevrelerle büyük yerli-yabancı finans çevrelerinin kaynaşması daha açıkça görüldü. Bu kaynaşmanın ilk sonuçlarından biri, Türkiye'de devletin malı olan Demir-Çelik işletmelerinin büyük finans oligarşisine peşkeş çekilmesi için yapılan hazırlıklarının hızlanmasıdır. Oyunun içyüzünü CHP Manisa Milletvekili Muammer Erten CHP Meclis Grubu toplantısında açıkladı. Erten'in yaptığı açıklamaya göre, memleket ekonomisine zararlı olmasından ötürü 1. Kalkınma Plânı tarafından yasaklanmış olan 51-49 formüllü şirketler yeniden kurulacaktır. Hisselerin % 51'i devletin, % 49 ise özel sektörün elinde bulunacaktır. Bu formüle göre, masraf ve zararları devlet sektörü yükümlenecek, kârı da özel sektör toplıyacaktır. Yılda, 400-550 milyon lira kâr sağlayan devlet demir-çelik işletmeleri, «Türkiye Demir-Çelik İşletmeleri Anonim Ortaklığı» adı altında ve bu esaslara göre kurulan bir şirket paravanasıyla büyük sermayecilere, Amerikan çelik tekellerine devredilecektir.

Yeni hükümet programının açıklandığı sıralarda Yüksek Plânlama Kurulu da, 22 yıllık kalkınma stratejisi için hazırladığı plânı yayınladı. Bu plâna göre, yılda genel olarak % 8,7, sanayide ise % 12 oranında bir kalkınma hızı sağlandığı takdirde Türkiye, 22 yıl sonra kalkınmış olacaktır. Yüksek Plânlama Kurulunun plânı bazı rakamları da açıklıyor: 1970 yılında 1,5 milyon ton olan demir-çelik üretimi 22 yıl sonra 20 milyon tona yükselecektir. Çimento üretimi, 6,4 milyon tondan 40 milyon tona, kâğıt 151 bin tondan 4 milyon tona, elektrik 8,6 milyar kilovatsaatten 125 milyar kilovatsaate, plastik üretimi 45 bin tondan 2 milyon tona, alimünyum ürünleri üretimi 17,6 bin tondan 1 milyon tona yükselecektir. Plâna göre, aynı zamanda yılda nüfus artışının % 2,7 oranında artması ve 22 yıl sonra, yani 1995 de Türkiye'nin nüfusu 65 milyonun üstüne çıkması önlenecektir.

Yüksek Plânlama Kurulunun hazırladığı bu 22 yıllık plân hiç de olağanüstü bir gelişme sağlayacak bir perspektif açmamaktadır. Hedefler çok mütevacizdir. Bu hedeflere Bulgaristan, Macaristan gibi sosyalist ülkeler çoktan ulaşmış ve geçmişlerdir. Suriye, Irak ve Mısır gibi anti-emperyalist, ulusal ülkeler ise yakın bir gelecekte bu hedeflere ulaşmak ve birçok alanlarda onları geride bırakmak imkânlarını elde etmişlerdir.

Türkiye, Yüksek Plânlama Kurulunun tespit ettiği hedeflere 22 yılda değil, on yılda da ulaşabilir. Ayrıca üretim araçları üreten sanayiini de kurabilir. Fakat bunun için, her şeyden evvel emperyalizmin sömürsüne son verilmeli ve ulusal, demokratik bir düzene kavuşulmalıdır.

Melen hükümetinin programı açıklandığı günlerde Yüksek Plânlama Kurulunun 22 yıllık «Kalkınma Stratejisi»nin de ilân edilmesi rastgele

değildir. Strateji, Melen hükümetindeki reform ve kalkınma edebiyatını desteklemek için açıklanmıştır. Ne var ki, ne Melen hükümetinin programında, ne de Yüksek Plânlama Kurulunun stratejisinde tespit edilen reform ve kalkınma hedeflerine nasıl ulaşılabileceği hakkında herhangi bir kayıt yoktur. Program ve plânda Türkiye'de üretim araçları üreten ağır sanayiinin kurulacağına dair herhangi bir işarete rastlanmamaktadır. Üretilen demir-çelik, esnaf, küçük atelya sahipleri, tüketim sanayii ihtiyaçlarına mı, inşaat malzemesi olarak mı kullanılacak, yoksa bunlardan fabrika donatımları, vinçler, traktörler, değişik tarım aletleri, ordinatörler, elektronik hesap makineleri, kompüterler, bilimsel-teknik devrimi başara-cak makineler mi üretilmektedir? Bu gibi modern bir üretim araçları sanayiinin kurulacağına dair program ve plânda bir işaret olmadığına göre, üretilen demir-çelik tüketim ve küçük sanayiinin ihtiyaçlarını gidermeye devam edecektir. Ayrıca, gerek program, gerek plânda modern bir kimya sanayiinin kurulacağına dair de bir işaret yoktur. Oysa üretim araçları sanayiiyle, kimya sanayii olmadan bir memleketin kalkınması düşünülemez.

«Yeni Çağ» dan Okuyuculara

Sayın Okuyucular,

Dergimize karşı istekler günden güne artıyor. Ve biz, bunları elimizden geldiği kadar karşılamaya çalışıyoruz. Okuyucularımızdan, adresleri açık ve doğru olarak yazmalarını, özellikle şehir ve mahalle numaralarını titizlikle belirtmelerini rica ederiz. Çünkü bu numaralarda, genellikle adreste küçük bir hata, derginin elinize geçmesini engellemektedir. Sonra, adres değiştirtince, yeni adresinizi bize derhal bildirmeniz gerekir.

Dergiyi arkadaşlarınız arasında da tanıtmak ve okutmakla ulusal ve sosyal kurtuluş davamızın saflarına yeni savaşçılar kazandırmış olursunuz.

Dergiye henüz abone olmıyanlar, arzu ettikleri takdirde, adresimize bir mektup yazarak isteklerini bildirebilirler.

Bundan başka aşağıdaki kitapları edinmek isteyenler de bu dileklerini bir mektupla adresimize yazabilirler.

1. DAVA VE MÜDAFAA (1951 tevkiflerinde Türkiye Komünist Partisi yönetiminin başında bulunan *Zeki Baştımar*'ın Askeri Mahkeme önünde yaptığı müdafaa),

2. SOVYETLER BİRLİĞİ KOMÜNİST PARTİSİNİN PROGRAMI,

3. NAZIM HİKMET, BÜTÜN ESERLERİ (Şimdiye kadar 7 cilt çıkmıştır),

4. BİLİMSEL KOMÜNİZM,

5. LENİN (biyografisi),

6. *S. Üstüngel*'in Sovyetler Birliği'ni anlatan «GÜNEŞLİ DÜNYA» adlı eseri,

7. *Ahmet Saydan*'ın, Alman ulusunun sosyalist devletini bütün yönleriyle tanıtan «ALMAN DEMOKRATİK CUMHURİYETİ» adlı eseri,

8. BÜYÜK OKTOBR 50 YAŞINDA.

Adresimiz:

Yeni Çağ – Stredisko pro rozšírování tisku,
Praha 6, Thakurova 3, *Czechoslovakia*

«Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisi 32 dilde çıkıyor ve dünyanın her tarafında okunuyor.

Fiyatı 1 lira